

A FÜGGETLEN RENDÉSZETI PANASZTESTÜLET TÁJÉKOZTATÓJA

2014. ÉVI TAPASZTALATAIRÓL

2015.

I. Összefoglaló a 2014. év legfontosabb eseményeiről.....	4
II. A Testület által vizsgált panaszokkal kapcsolatos általános tapasztalatok.....	6
1. Lakáshasználattal, birtokviszonnyal kapcsolatos jogviták.....	6
2. Gyermekelhelyezéssel, gyermekláthatással kapcsolatos jogviták	7
3. Végrehajtás rendőri biztosítása	8
4. Megelőző- és ideiglenes megelőző távoltartás.....	8
5. Körözéskezelés problematikája.....	9
III. A Testület által vizsgált ügyek tanulságai.....	9
1. A rendőrség működésének általános elvei és szabályai	10
1.1. Az emberi méltóság és az emberek jogainak védelme	10
1.2. A törvény előírásainak megfelelő feladatellátás kötelezettsége	13
1.3. Intézkedési kötelezettség	14
1.4. Részhajlásmentes intézkedés kötelezettsége	16
1.5. Arányosság követelménye	18
1.6. Jogok korlátozásának a lehetősége	19
1.7. Sérülés okozásának kerülése, orvosi ellátás biztosítása.....	19
1.8. Hozzá tartozó vagy más személy értesítési lehetősége.....	21
1.9. Fogvatartottak elhelyezése, orvosi ellátása.....	22
1.10. Szolgálati fellépés	23
1.11. Segítségnyújtási és tájékoztatási kötelezettség.....	26
2. Rendőri intézkedések	28
2.1. Igazoltatás	28
2.2. Fokozott ellenőrzés, ruházatátvizsgálás.....	29
2.3. Előállítás	31
2.4. Elővezetés	43
2.5. Intézkedés magánlakásban és közterületnek nem minősülő egyéb helyen.....	45
2.6. Közlekedésrendészeti intézkedések.....	46
3. Kényszerítő eszközök.....	49
3.1. Testi kényszer	49
3.2. Bilincs	50
3.3. Vegyi eszköz, elektromos sokkoló eszköz, rendőrbot, kardlap, illetőleg más eszköz alkalmazása	52
IV. Jogalkotási és hatáskör-bővítési javaslatok	55
1. Hivatalból történő eljárás	57
2. Felvilágosítás-kérés – meghallgatás – bizonyítási eszközök köre	58
3. A Testület vizsgálati körének tisztázása.....	59
4. Feljelentési kötelezettség.....	60
5. Igazolási kérelem.....	61
6. Visszacsatolás, a Testület beavatkozási minőségének megteremtése és eljárási pozíciójának újragondolása.....	61
7. Jogalkotási javaslattevői jog biztosítása a Testület számára	63
8. A Testület hatáskörének kiterjesztése a Nemzeti Adó- és Vámhivatal hivatásos állományú tagjainak intézkedéseire	63
9. A Testület hatáskörének kiterjesztése a fogva tartási kérdésekre	64
10. A fogvatartottak egészségügyi ellátásának problémái	64
11. A panasz benyújtására nyitva álló határidő meghosszabbítása 30 napra	64

12. A Testület feljogosítása büntetőeljárás iratok megismerésére.....	64
13. Csuklya alkalmazása	65
14. Az alapjogi sérelmek és az egyéb rendőrségi jogsértések közötti különbség panaszjogi kezelésének megszüntetése.....	65
15. A panasz eljárás során a rendőrség tudomására jutott adatok felhasználása	66
16. Az előállítottak helyzete.....	67
17. A kép- és hangfelvételek megőrzése.....	69
18. Tájékoztató kérése	71
19. Bilincshasználat	71
20. Az igazoltatottak személyes adatainak kezelése.....	73
21. A gyülekezési jog gyakorlása	74
22. A fokozott ellenőrzés térbeli és időbeli határaitól való jogszabályi rendelkezés hiánya	75
23. A jegyzőkönyvvezetési kötelezettség bevezetése.....	76
24. A rendőri felvilágosítás-kérés korlátainak tisztázása.....	76
25. A bíróságok reformatórius jogkörének biztosítása panaszügyekben.....	76
26. Szolgálatba helyezés a rendőrt ért sérelem kapcsán és kizárás a rendőrségi intézkedések során.....	77
27. Beléptetés a rendőrségi objektumokba	78
28. Szabadságában korlátozott személy (például a panaszos előállítása esetén) egészségügyi dokumentációhoz való joga	79
29. Hivatalos okmányok helyszíni elvételéről megfelelő igazolás kitöltése és átadása	81
30. Az elektronikus úton előterjesztett panaszbeadványok elkészítési problémája.....	81
V. Statisztikai melléklet	84
1. A panaszosok alapvető jellemzői.....	84
1.1 Lakóhely, nem, kor.....	84
1.2 Kor szerinti megoszlás.....	85
1.3 Jogi képviselő	86
1.4 A panasz	87
2. Alapjogok.....	91
2.1 Érintett alapjogok	91
2.2 Sértett alapjogok.....	92
3. Intézkedések.....	93
3.1 Az intézkedés helye	93
3.2 Panaszolt intézkedések	94
4. Az ügy sorsa.....	97
5. Alapjogsértés.....	98
6. Különvélemény és párhuzamos indoklás.....	99
7. Sértett alapjogok	100
8. Táblázatok jegyzéke.....	103
9. Ábrák jegyzéke	103

A Testület tájékoztatója 2014. évi tapasztalatairól

A Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Rtv.) 6/A. §-a (1) bekezdésének b) pontja értelmében a Független Rendészeti Panasztestület (a továbbiakban: Testület) „működésének és eljárásainak tapasztalatairól évente tájékoztatja az Országgyűlés rendészeti, valamint emberi jogi ügyekben feladatkörrel rendelkező bizottságait”.

Ezen kötelezettségének a 2014. évet illetően a Testület az alábbiak szerint tesz eleget.

I. Összefoglaló a 2014. év legfontosabb eseményeiről

Az Országgyűlés – az Emberi jogi, kisebbségi, civil- és vallásügyi, valamint a Honvédelmi és rendészeti bizottságainak közös jelölését követően – február 13-i ülésén a jelenlévő képviselők kétharmadának szavazatával, hat évre megválasztotta a Független Rendészeti Panasztestület négy tagját: dr. Cservák Csabát, Fráterné dr. Ferenczy Nórárt, dr. Lukács Tamást és dr. Wildner Domonkost.

A Testület első alakuló ülésén 2014. február 26-án, a tagok a Testület elnökévé dr. Lukács Tamást választották, aki az elnökhelyettesi teendők ellátásával dr. Kozma Ákost bízta meg.

Az év egyik fontos eseménye volt rendészeti szempontból, hogy aláírták az Európai Rendőr-akadémia (CEPOL) új székhelyéről szóló megállapodást. A CEPOL az első uniós intézmény, amelynek székhelye Budapestre került. Dr. Lukács Tamás, a Testület elnöke eredményes tárgyalásokat folytatott annak érdekében, hogy a panaszjogot illetően a Testület gyakorlata helyt kapjon a képzésben.

További fontos lépés az oktatási tevékenység terén, hogy a Testület elnöke kezdeményezte a Nemzeti Közszolgálati Egyetemen, hogy önálló tantárgyként oktassák a rendőröknek a panaszjog gyakorlatát. A panaszjog tantárgy tematikájának kidolgozásával dr. Kozma Ákos testületi tagot bízta meg a Testület.

2014. szeptember 23-án a Független Rendészeti Panasztestület és a Csongrád Megyei Rendőr-főkapitányság, valamint az ORFK Ellenőrzési Szolgálat közösen munkaértekezletet tartott. Az értekezlet keretében a munkatársak megosztották egymással tapasztalataikat és ez a közös munkát a későbbiekben még hatékonyabbá teheti. A szegedi látogatás eredményessége folytán 2015-ben a Testület több hasonló találkozót tervez más megyei rendőr-főkapitányságokkal, így elmélyítve az együttműködést.

A Testület elnöke és dr. Wildner Domokos testületi tag 2014. november 17-én tájékoztatta az Országgyűlés Honvédelmi és rendészeti bizottságát (a továbbiakban: Bizottság) a Testület 2013. évi tapasztalatairól. A Bizottság 8 igen, 1 nem

szavazattal, tartózkodás nélkül elfogadta a Testület tájékoztatását. A Bizottság megszavazta továbbá, hogy levelet ír a Testület elnökének valamint a Belügyminiszternek és az ORFK vezetőjének, amelyben arról kérnek tájékoztatást, hogy mi az oka Testület állásfoglalásainak magas elutasítottságának az ORFK részéről.

A Testület eredményesen építette nemzetközi kapcsolatait is 2014-ben. Dr. Lukács Tamás, a Testület elnöke amerikai útja során találkozott J. Clifford Wallace volt szövetségi bíróval. Az elnök röviden bemutatta a Független Rendészeti Panasztestület munkáját, és beszélt annak hatásköréről, feladatairól. Wallace bíró kifejezte azon álláspontját, mely szerint a rendőrök által elkövetett cselekmények vizsgálatához nagy felelősséggel és hozzáértéssel kell rendelkezni. A találkozón megállapodtak abban, hogy J. Clifford Wallace legközelebbi budapesti útján látogatást tesz a Testületnél.

2014. december 12-én Rudolf Decker, Baden-Württemberg tartományi parlamentjének volt képviselője tett látogatást a Testületnél. A találkozó során a Testület elnökével folytatott megbeszélést, amely keretében dr. Lukács Tamás elnök bemutatta a Testület tevékenységét és beszélt annak hatásköreiről, joggyakorlatáról. Rudolf Decker igen nagy érdeklődést mutatott a Testület munkája iránt és beszámolt arról, hogy Németországban közigazgatási bírósághoz lehet fordulni a rendőri intézkedések jogszerűségének kivizsgálása céljából. A mindkét fél által hasznosnak és rendkívül tartalmasnak vélt találkozón megállapodtak abban, hogy a későbbiekben lehetőséget teremtenek egy újabb találkozó megtartására.

A nemzetközi kapcsolatok szempontjából további említést érdemlő esemény, hogy 2014. november 25-én a Testület Balassi utcai hivatalában német ösztöndíjas egyetemi hallgatók tettek látogatást, akik a Testület munkájáról, hatásköréről és gyakorlatáról tudhattak meg információkat. A hallgatókat a Testület tanácsadói tájékoztatták a vizsgált ügyekről, azok gyakoriságáról és jellegéről.

A Testület egyik kiemelt feladatának tekintette továbbá a médiában való hangsúlyosabb megjelenést, így téve a Testület munkáját és alapjogvédő tevékenységét ismertebbé az állampolgárok előtt. Ennek egyik lépéseként teljesen megújult a Testület honlapja.

A Testület sajtószóvivője több alkalommal is tájékoztatást adott a közszolgálati és kereskedelmi televíziókban a Testület munkájáról, hatásköréről, továbbá az emberi jogok világnapján a Testület sajtóközleményt juttatott el MTI-hez.

A média-megjelenés szempontjából az év legfontosabb eseménye a 2014. november 27-én, az Országház Gobelin termében megrendezett sajtóreggeli volt, amely során több hazai médium előtt mutathatta be a Testület megújult arculatát.

A Testület a Polgári Magyarországért Alapítvány és a Hanns Seidel Alapítvány meghívását elfogadva részt vett 2014. decemberében az emberi jogok világnapja alkalmából szervezett konferencián.

A szakmai munkát tekintve a Testület számos lépést tett és eredményes évet zárt a 2014-ben. A megelőző években felhalmozott ügghátralékot sikerült visszaszorítani és előreláthatólag 2015 első fel évében teljesen ledolgozni.

II. A Testület által vizsgált panaszokkal kapcsolatos általános tapasztalatok

A Testület a panaszok kivizsgálása során olyan, több panaszos által is sérelmezett, vagy több rendőri intézkedés alkalmával is felmerülő problémát észlelt, amelyek gátolhatják az egységes jogalkalmazást, illetve több olyan tisztázatlan eljárási kérdéssel találta szemben magát, amelyre átiratban hívta fel az országos rendőrfőkapitány figyelmét.

A változó társadalmi körülmények – így például a devizahitelekkel összefüggő lakáskiürítések, illetve a gyermekelhelyezést érintő jogviták számának megemelkedésével kapcsolatban felmerülő új típusú kihívások – komoly feladatok elé állítják a rendőrséget, ami a 2014. év során érkezett panaszbeadványokból is jól nyomon követhető.

A Testülethez érkezett panaszok egyre jelentősebb részét képezik az olyan jellegű panaszok és kifogások, ahol a rendőri intézkedés a büntetőjogon és a szabálysértési jogon kívül egyéb jogterületet is érint, így például polgári jogi, azon belül tipikusan családjogi, tulajdonjogi, illetve a végrehajtási eljárási jogi ismeretek meglétét is megköveteli az intézkedést fogantató rendőröktől. Ezen egyéb jogterületeken irányadó elvek és alapvető előírások ismerete nélkül az intézkedő rendőr sok esetben nem képes szakszerű tájékoztatást adni az érintetteknek és megfelelő módon reagálni a kialakult helyzetre.

1. Lakáshasználattal, birtokvisztonnyal kapcsolatos jogviták

A lakáshasználattal, birtokviszonyokkal kapcsolatos jogviták esetére jellemző, hogy olyan személyek kérik a rendőrség segítségét, akik közül az egyik az ingatlan tulajdonosa, míg a másik az ingatlan használatára valamilyen vélt, vagy valós jogcímen az intézkedés idején jogosultsággal rendelkezik, vagy korábban ilyen jogosultsággal rendelkezett. Az ilyen szituációban különös jelentőséggel bír, hogy az eljáró rendőrök a felek jogi lehetőségeiről minél teljesebb körű felvilágosítást tudjanak nyújtani. Komoly bonyodalmakhoz vezethet, ha a jogorvoslati lehetőségekre és a szóba jövő hatóságok hatásköreire vonatkozó tájékoztatás hiányos vagy nem egyértelmű.

A másik jelentős problémakör az, amikor a magánlaksértésre vonatkozó bejelentés miatt a helyszínen intézkedő járőr a mögöttes joganyag kellő ismerete nélkül, illetve

a helyszínen rendelkezésre álló részinformációk alapján a hatáskörre, az eljárási jogosultságra vonatkozó tájékoztatáson túlmenően érdemben próbál állást foglalni a jogilag vitás helyzetben, és az intézkedés kereteit ily módon túllépve, kvázi „valamelyik fél mellé állva” a másik felet távozásra és kulcsai átadására szólítja fel.

2. Gyermekelhelyezéssel, gyermekláthatással kapcsolatos jogviták

A gyermekláthatással kapcsolatos jogvitákban az a jellemző, hogy a két szülő között a hiányos bírósági tájékoztatás (a fennálló gyakorlat szerint csupán a rendes és a rendkívüli láthatást rögzíti az ítélet, a két jogintézmény egymáshoz való viszonyáról azonban még utalás szintjén sem ad tájékoztatást a feleknek) miatt alakul ki vita, amelynek az eldöntéséhez az érintettek rendőrségi segítséget kérnek. Itt is érvényes, miként az előbbi ügycsoportnál, hogy az intézkedő rendőrnek a helyszínen minél alaposabban fel kell mérnie a helyzetet, és a szükséges minimális jogszabályi háttérismeret birtokában kimerítő tájékoztatást kell adnia arról a feleknek, hogy az eset kapcsán felmerülhet-e valamilyen bűncselekménynek a gyanúja, illetve ehhez milyen jogszabályi kritériumoknak kell fennállniuk (láthatás elmulasztása miatti gyámhatósági bírság, rendszeres jelleg vagy a gyermek lelki- testi fejlődésének komoly befolyásolása). Amennyiben pedig az adott helyzetben ilyen körülmények nyilvánvalóan nem állnak fenn, a tájékoztatásnak rá kell mutatnia, hogy a felek jogvitája nem a rendőrség hatáskörébe tartozik, egyúttal tisztázva, hogy ez esetben mely másik fórum előtt kereshetnek orvoslást a helyzetükre. A tájékoztatásnak továbbá célszerű arra is kiterjednie, hogy amennyiben valamely fél magatartása továbbra is a jogszerűtlenség mezsgyéjén marad (alapos indok nélkül nem biztosítja a láthatást, illetve nem biztosítja az elmaradt láthatás pótlását), az már felvetheti a kiskorú veszélyeztetése bűncselekmény gyanúját, ami hivatalból üldözendő közvadás bűncselekmény.

Mindkét fenti ügycsoport tekintetében elmondható, hogy a Testület az év során hozott állásfoglalásaiban is hangsúlyozta, és a rendőrségen tartott előadásain is kiemelte: a rendőrtől nyilvánvalóan nem várható el, hogy egy több résztvevős, bonyolult jogi helyzetet a helyszínen, a felek előadása és a részére átadott hiányos dokumentáció alapján egyértelműen eldöntsen. Mivel ugyanakkor az utóbbi időben jelentősen nőtt az ilyen jellegű vitás helyzetek száma, a rendőrségnek az intézkedő rendőrök munkájának elősegítése érdekében az alábbiakra kellene figyelemmel lennie, valamint fontos lenne:

- hogy a járőrszolgálatot ellátó rendőrök számára kiadjanak egy módszertani útmutatót az ilyen helyzetek kezeléséről;
- hogy a rendőröket akár továbbképzés, akár más előadás formájában megfelelően tájékoztassák a tulajdonos és a bérlő/használó, illetve a kapcsolattartás esetében a szülők alapvető jogosultságairól;
- illetve hogy az ügyelet ilyen esetekben valóban tényleges jogi segítséget tudjon nyújtani az intézkedő járőrnek, mintegy „háttér-tudástárként” közreműködve a kialakult helyzet elemzésében és megoldásában.

Szintén hasznos lenne az ilyen jellegű jogvitáknál – hozzájárulva a hasonló helyzetek megismétlődésének elkerüléséhez –, ha a helyszínen intézkedő járőr az

intézkedésről minden esetben olyan jelentést vagy jegyzőkönyvet készítene, amelyet az érintett vagy a jogvita elbírálására hatáskörrel rendelkező szerv – akár a többi érintett adatainak anonimizálása mellett – kikérhetne a rendőrségről, ezzel is bizonyítva a megtörtént eseményeket. Ezen jelentésben vagy jegyzőkönyvben nem kellene jogi következtetéseket levonni, illetve egyik vagy másik fél mellett állást foglalni, csupán a rendőr által a helyszínen észlelt eseményeket, illetve a küldés okát kellene feltüntetni.

A javasolt megoldások megkönnyítenék a rendőrök helyzetét, amikor a fentiekhez hasonló, bonyolult jogi megítélésű helyzetben kell intézkedést foganatosítaniuk.

3. Végrehajtás rendőri biztosítása

A 2014. év során több olyan panaszügyet vizsgált a Testület, amely végrehajtási eljárás megakadályozásával volt kapcsolatos, többek között az *189/2014. (IX. 18.) számú* és *190/2014. (IX. 18.) számú állásfoglalásaiban*. Valamennyi esetben egy-egy „otthonvédő” csoport felhívására civilek láncolták magukat egy épületelemhez, illetve elbarikádozták magukat a végrehajtással érintett lakásban vagy az ahhoz vezető úton, így akadályozták a végrehajtó és a rendőrség eljárását, és tevékenységükkel rendőri felszólításra sem hagytak fel. Ezen otthonvédő akciók tipikusan azzal zárultak, hogy a rendőrség (vagy a végrehajtó) lakattal leszereltette a zárat, és az otthonvédők ellenállását kényszerítő eszközök alkalmazásával törte meg, illetve a rendőri intézkedésnek ellenszegülőket – az Rtv. 33. § (2) bekezdés f) pontja alapján – előállította.

A Testület többször tapasztalta az otthonvédők ügyében, hogy a rendőrkapitányság nem tudta megfelelően kezelni a nagyszámú előállított személyt, ezért az előállítások időtartama több esetben is meghaladta a feltétlenül szükséges mértéket, néhol még a törvényi maximumot is. Jellemző volt továbbá az előállítással kapcsolatos dokumentáció hiányossága is.

4. Megelőző- és ideiglenes megelőző távoltartás

A magyar jogrendszerbe nyugati mintára 2009-ben került be a családon belüli erőszak megelőzésének és megszüntetésének eszközeként az ideiglenes megelőző és a megelőző távoltartás intézménye. Ezen jogintézmények a lakosság körében csak az utóbbi évben váltak közzismertté, így az azokkal kapcsolatos rendőri intézkedéseket érintő panaszbeadványok is csupán az elmúlt hónapokban jelentek meg a Testület gyakorlatában.

A megelőző távoltartás és az ideiglenes megelőző távoltartás kapcsán tipikus problémaként merült fel – amellet, hogy a két intézmény alkalmazási rendje egyik jogágba sem illeszkedik be, egyik jogág eljárásrendjét sem lehet rá maradéktalanul alkalmazni –, hogy az intézkedő rendőrök nem megfelelően tárják fel a helyszínen az elrendelés kapcsán figyelembe veendő körülményeket, vagy nem is tájékoztatják a panaszost az elrendelés lehetőségéről. Szintén jellemző probléma, hogy a rendőrök és a bejelentők előadásában gyakran összemosódnak az említett két

jogintézmény szabályai a büntetőeljárás kényszerintézkedések között szabályozott távoltartás szabályaival.

A Testület álláspontja szerint a rendőröktől elvárható, hogy a fent ismertetett jogintézmények között különbséget tudjanak tenni. Az intézkedő rendőrnek tudnia kell a felek előadása, illetve a részére átadott végzések tartalma – de legvégső esetben az ügyiratszámokban szereplő ügycsoport megjelölés („B.” és „Pk.”) – alapján, hogy melyik típusú távoltartásról van szó, illetve melyiknek a lehetősége merül fel. A rendőrnek – mint jogi képzésben is részesülő és a szakmai tevékenységében büntetőeljárás iratokkal munkát végző személynek – akkor is tisztában kell lennie egy irat rendelkezéseivel, és fel kell ismernie annak hatálytalan vagy hatályos voltát, ha a dokumentum megfogalmazása alkalmas arra, hogy egy jogban járatlan személy számára félreérthető legyen.

A fent említett esetkörök rendőri intézkedés során történő szakszerű és jogszerű kezelésére, az intézkedést foganatosító állomány ez irányú szakmai felkészítésére szervezett oktatás, továbbképzés keretében lát a Testület lehetőséget, továbbá javasolja egy, az intézkedést segítő, azt modellező módszertani útmutató rendszeresítését.

5. Körözéskezelés problematikája

Számos olyan ügyben (például a *112/2014. (V.15.) állásfoglalásban*) fordultak a Testülethez a panaszosok, amelyekben a Testület vizsgálata során megállapította, hogy a körözést kezelő szerv nem intézkedett a körözés visszavonása iránt, így a későbbiekben a panaszosokkal szemben történő rendőri intézkedésekkor a körözési rendszer nyomán az intézkedő rendőr köteles volt a panaszos ügy előállítani, hogy vele szemben a körözési – és ennél fogva az előállítási – ok a valóságban már nem állt fent.

III. A Testület által vizsgált ügyek tanulságai

Ebben a fejezetben a Testület által elfogadott állásfoglalások lényegi tartalmi elemeit fogaljuk össze röviden. Az ismertetés nem tartalmazza az elutasító döntések és azon megszüntetési esetek bemutatását, amelyekben érdemi vizsgálat lefolytatására nem került sor. Az intézkedést foganatosító szervhez való áttételt elrendelő, az eljárást – érdemi vizsgálatot követően – megszüntető, illetve az országos rendőrfőkapitánynak, a belső bűnmegelőzési és bűnfelderítési feladatokat ellátó szerv főigazgatójának és a terrorizmust elhárító szerv főigazgatójának megküldött állásfoglalásokon keresztül a Testület gyakorlatát az Rtv. szakaszainak sorrendjére épülő logikai rendben mutatjuk be.

Szükségesnek tartjuk megjegyezni, hogy a vizsgált panaszügyekben született állásfoglalások – következőkben olvasható – vizsgálata és elemzése olyan egyedi

véleményeket is megjeleníthet, amelyekkel a Testület tagjai a döntéskor nem valamennyien értettek egyet, ezért azok kisebbségi érvelése különvélemény, részleges különvélemény, illetve párhuzamos indokolás formájában jelenik meg és egészíti ki a többségi véleményben megfogalmazott állásfoglalásokat.

Az Rtv. 92. §-ának (1) bekezdése értelmében a Testület az Rtv. IV., V. és VI. fejezetében meghatározott kötelezettség megsértése, a rendőri intézkedés, annak elmulasztása, a kényszerítő eszköz alkalmazása kapcsán folytathat vizsgálatot.

1. A rendőrség működésének általános elvei és szabályai

1.1. Az emberi méltóság és az emberek jogainak védelme

2. § (1) A rendőrség védelmet nyújt az életet, a testi épséget, a vagyontbiztonságot közvetlenül fenyegető vagy sértő cselekménnyel szemben, felvilágosítást és segítséget ad a rászorulóknak. A rendőrség tiszteletben tartja és védelmezi az emberi méltóságot, óvja az ember jogait.

Az Rtv. I. fejezetében található, annak 2. § (1) bekezdésébe foglalt rendelkezés – amely szerint „a Rendőrség tiszteletben tartja és védelmezi az emberi méltóságot, óvja az ember jogait” – olyan általános elve a rendőri tevékenységnek, melynek át kell hatnia minden intézkedésre, így a Testület által vizsgálható, az V. és VI. fejezetben szabályozott intézkedések végrehajtását is, és megsértése valamennyi – köztük a Testület hatáskörébe tartozó – rendőri fellépés vonatkozásában számon kérhető. Ezt az álláspontot támasztja alá az Rtv. 13. §-ának (2) bekezdése is, amelynek értelmében a rendőr köteles a törvény rendelkezésének megfelelően (azaz a 2. § (1) bekezdést is figyelembe véve), részrehajlás nélkül intézkedni, amely norma annak ellenére beemeli az Rtv. 2. §-ának (1) bekezdésében foglalt szabály érvényesülésének vizsgálatát a Testület hatáskörébe, hogy az egyébként az Rtv. IV-VI. fejezetén kívül esik.

Erre a gondolatmenetre építve a Testület elsősorban a rendőri fellépés jellegének, minőségének megítélése kapcsán fejtette ki nézeteit. A Testület a rendőri hangnem megítélése során a *65/2008. (VIII. 18.) számú állásfoglalása* Indokolása II. részének 3. pontjában megfogalmazottakat tartja irányadónak, amely álláspontot az országos rendőrfőkapitány is osztotta a 2008. szeptember 10-én kelt, 25800/6/2008. RP. számú határozatában. Az országos rendőrfőkapitány határozatában a panaszosok „aktív”, esetleg „provokatív” közrehatását illetően azt mondta ki, hogy „az intézkedés alá vont személy provokatív, durva, sértő magatartása nem mentheti az intézkedő rendőr ehhez hasonló viselkedését”. A Testület ezért attól függetlenül vizsgálja azt, hogy az intézkedő rendőr által tanúsított hangnem és viselkedés alkalmas volt-e a panaszos emberi méltóságának megsértésére, hogy a panaszos milyen magatartást tanúsít.

A Testület a legtöbb esetben nehéz helyzetben van a rendőri intézkedések alkalmával az Rtv. 2. § (1) bekezdése érvényesülésének vizsgálatakor, főleg az

intézkedő rendőrök stílusa, fellépési módja, és az általuk használt hangnem megítélése tekintetében. Ezeket a körülményeket ugyanis az ügyek többségében nehéz rekonstruálni még felvilágosítás-kéréssel is, mert a kifogásolt intézkedéseknél jellemzően csak az intézkedő rendőr és az intézkedés alá vont panaszos van jelen, akiknek az elmondásai többnyire teljesen ellentétben állnak egymással, egyéb, az ellentmondás feloldását lehetővé tévő bizonyítási eszköz pedig ritkán áll a Testület rendelkezésére.

A 297/2013. (X. 22.) számú állásfoglalás alapjául szolgáló panaszbeadványban a panaszos – többek között – kifogásolta a vele szemben lefolytatott biztonsági intézkedés szakszerűségét, azt a körülményt, hogy a rendőrök figyelmen kívül hagyták kérését, mely szerint szeretne átöltözni és cipőt húzni, emiatt széketes nadrágjában, mezítláb kellett hazautaznia, ami roppant megalázó volt számára.

A rendőrségi jelentésekben foglalt tájékoztatás arról számolt be, hogy az intézkedő rendőrök tudomása és emlékezete szerint a panaszos nem kérte, hogy átöltözhessen. A panaszos édesanyját az intézkedő r. zászlós távozásukkor tájékoztatta arról, hogy fiát melyik intézetbe szállítják, a másik intézkedő r. törzsőrmester szerint a r. zászlós tájékoztatása kitért arra is, hogy a kórházba vihet neki ruhát, cipőt. Az intézkedő rendőrök jelentése egybehangzóan azt tartalmazta, hogy a mentőautóba való kíséréskor, a lépcsőházban szembesültek azzal, hogy a panaszos – feltehetően az ellenállás során kifejtett erőlködés következtében – a nadrágjába ürített. Mivel meg volt bilincselve és erőszakos magatartást tanúsított, ezért nem hagyták a cipőjével bajlódjon, és a mentőbe kísérték.

A Testület a rendőri és panaszosi állítások közt ellentétet tapasztalt annak kapcsán, hogy a panaszos kérte-e, hogy átöltözhessen. A rendőrségi iratok nem cáfolták közvetlenül és érdemben a panaszosi állítást, annyit tartalmaznak, hogy a „rendőrök emlékezete és tudomása szerint” nem jelezte a panaszos, hogy szeretne átöltözni. A konkrét szituációval kapcsolatban a Testület megjegyezte, hogy – az incidens roppant kellemetlen volta miatt – elég valószínű, hogy a panaszos ne jelezte volna igényét, hogy szeretne tiszta nadrágot (és cipőt) felvenni.

A fenti idézett szakasz mellett szükséges felhívni az arányosság követelményét kimondó Rtv. 15.§-át is, mely szerint a rendőri intézkedés nem okozhat olyan hátrányt, amely nyilvánvalóan nem áll arányban az intézkedés törvényes céljával, míg a (2) bekezdés szerint több lehetséges és alkalmas rendőri intézkedés, illetőleg kényszerítő eszköz közül azt kell választani, amely az eredményesség biztosítása mellett az intézkedéssel érintettre a legkisebb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással jár. A kérdés megítélésénél a Testület felhívta a Magyar Köztársaság Rendőrségének Járőr- és Őrszolgálati Szabályzata kiadásáról szóló 22/1997. (XI. 18.) ORFK utasítás (a továbbiakban: Járőrszolgálati Szabályzat) II. fejezetének 29. pontját is, amely rögzíti, hogy az intézkedést általában a járőrvezető folytassa le, a járőrtárs közvetlen biztosítása mellett. A járőrtárs kísérje figyelemmel közvetlen környezetét, valamint az intézkedés alá vont személyt, legyen készen menekülés megakadályozására vagy támadás elhárítására.

A Testület nem vitatatta, hogy nem volt elvárható magatartás a rendőrök részéről, hogy a panaszos korábbiakban kifejtett ellenállása miatt levegyék róla a bilincset, vagy ők öltöztessék át a panaszost, továbbá nem volt vitatható az sem, hogy az intézkedés biztonságos lebonyolítása érdekében szükség volt arra, hogy a megbilincselte panaszosra felügyeljenek. [Többek között ezért nem állt módjukban, hogy egyikük visszaszaladjon a lépcsőházból lakásba tiszta nadrágért (és cipőért), amikor észlelték, hogy mi történt.] Ugyanakkor a Testület álláspontja szerint az semmiképp sem veszélyeztette volna az intézkedés biztonságát, ha lefelé menet a kapucsengőn jeleznek a panaszos édesanyjának, hogy szükségük van egy tiszta nadrágra; ebben az esetben a panaszos biztonságos felügyelete nem sérült volna. A Testület nem fogadta el a r. törzsőrmester jelentésében foglaltakat (mely szerint a r. zászlós tájékoztatása kitért a cipőre és tiszta nadrágra is), mert r. zászlós a saját jelentésben maga ilyet nem írt le. A Testület álláspontja szerint irreleváns, hogy a fenti tartalmú tájékoztatás valóban megtörtént-e, mivel mindenképpen súlyosan sértette a panaszos emberi méltóságát az, hogy székletes nadrágban és mezítláb foganatosítottak vele szemben intézkedést.

A Testület a fenti érvelés mentén úgy ítélte meg, hogy sérült a panaszos emberi méltósághoz való joga, mivel mezítláb, bepiszkított nadrágjában foganatosítottak vele szemben intézkedést, így súlyos jogsérelem megállapításáról szóló állásfoglalás született. Az országos rendőr-főkapitány a panaszos emberi méltósága megőrzésének elmulasztása miatt a panasznak e tekintetben helyt adott.

Az Rtv. és a Szolgálati Szabályzat nem tartalmaz arra konkrét rendelkezést, hogy milyen kötelezettségei vannak olyan esetben a rendőrnek, ha az intézkedés helyszínén vagy annak közelében vagyontárgy marad őrízetlenül. Ezért ezen panaszosok kapcsán a Testület szintén az Rtv. 2. §-ének rendelkezéseiből indult ki. *130/2014. (VI. 12.) számú állásfoglalás* alapját képező panaszügyben a panaszos sérelmezte, hogy mivel a rendőrség későn értesítette ki előállításáról az élettársát, addig az autója nyitott állapotban maradt órákon keresztül az intézkedés helyszínén.

A Szolgálati Szabályzat a lakásból való előállítás esetére tartalmaz vagyonvédelmi előírásokat. (A 15. § (1) bekezdése szerint, ha az Rtv. 33-34. §-ai, illetve 37. §-ának b) és c) pontja alapján a személyt a lakásából szállítják el, szükség esetén a lakásban maradó vagyontárgyait a rendőr biztonságba helyezi, tanúk jelenlétében az üresen maradó lakást lepecsételi.)

Az Rtv. egy helyen említi kifejezetten a vagyon megóvásának kötelezettségét. A törvény 39. §-ának (3) bekezdése a magánlakásban és közterületnek nem minősülő egyéb helyen való intézkedés szabályai között emeli ki, hogy a birtokos távollétében történt behatolást követően (...) a rendőrség köteles a birtokost tájékoztatni, és a vagyonvédelem érdekében szükséges intézkedést megtenni.

A Testület emellett hivatkozik a fent hivatkozott Rtv. 2. §-ban foglalt kötelezettségekre. Szükséges utalni továbbá a Testület az Rtv. 17. § (1) bekezdésének előírásaira is, miszerint a rendőrség a feladatának ellátása során a

testi épséghez, a személyes szabadsághoz, a magánlakás, a magántitok és a levéltitok sérthetlenségéhez, a személyes adatokhoz, valamint a tulajdonhoz fűződő jogokat a törvényben foglaltak szerint korlátozhatja.

A Testület álláspontja szerint a hiányos rendelkezések ellenére az Rtv. 2. §-ában található alapelvi szintű rendelkezésből következően és a Szolgálati Szabályzat fent hivatkozott rendelkezésének analógiájára nemcsak a lakásban maradó, hanem egy annál tágabb körbe tartozó – az intézkedés helyszínén maradó – vagyontárgyak tekintetében is fennáll az eljáró rendőrnek az a kötelezettsége, hogy az intézkedés alá vont személy vagyontárgyait biztonságba helyezze.

Jelen ügyben – ahogyan ez a rádióforgalmazás anyagából kiderült – a rendőrök alappal feltételezhatték, hogy a panaszos az indító kulcsot kihajította az ablakon, ami a fokozott ruházat- és gépjármű és annak környékének átvizsgálása során sem került elő, így nem tudták azt lezárni. Egy másik rendőrségi összegző jelentése is tényként állapította meg, hogy a járőrök nem gondoskodtak a gépkocsi megfelelő őrzéséről. A rádióforgalmazás hanganyagának meghallgatása ezt az állítást részben ugyan cáfolta, mivel az intézkedő rendőrök közölték az ügyeletessel, hogy a másik járőr pár ott maradt a helyszínen.

A Testület azonban a rendelkezésre álló iratokból megállapította, hogy ez az „őrzés” nagyon rövid ideig tarthatott. (Az őrzést végző r. főtörzsőrmesterre vonatkozó egyéni beszámoló adatlapból kiderült, hogy az intézkedés biztosítása az előállításra, majd mintavételre történő kísérést jelentette, nem az őrizetlenül hagyott gépjármű felügyeletét.)

A Testület – a fenti panaszosi magatartás és közrehatás ellenére is – arra az álláspontra helyezkedett, hogy azzal a magatartással, hogy őrizetlenül hagyták a panaszos nyitott gépjárművet, a rendőrök mulasztást követtek el, ezért ezzel összefüggésben a Testület a panaszos tulajdonhoz való jogának megsértését állapította meg, amely sérelmet a panaszosi közrehatás miatt csekélyfokúnak ítelt. A Testület állásfoglalásban (egyéb panaszosi kifogások miatt), súlyos jogsérelem megállapításáról döntött ezért a panaszt az országos rendőr-főkapitány bírálta el, aki határozatában a gépkocsi helyszínen történő őrzésének elmulasztása miatt e tekintetben a panaszosnak helyt adott.

1.2. A törvény előírásainak megfelelő feladatellátás kötelezettsége

11. § (1) A rendőr köteles a szolgálati beosztásában meghatározott feladatait a törvényes előírásoknak megfelelően teljesíteni, az előjárója utasításainak – az e törvényben foglaltak figyelembevételével – engedelmességgel, a közbiztonságot és a közrendet, ha kell, élete kockáztatásával is megvédeni.

Az Rtv. 11. §-ának (1) bekezdésében foglalt általános követelményt – miszerint a rendőr köteles a szolgálati beosztásában meghatározott feladatait a törvényes előírásoknak megfelelően teljesíteni – számos esetben vizsgálta a tavalyi év során is, melyekre a konkrét intézkedések vizsgálatánál kitérünk.

1.3. Intézkedési kötelezettség

13. § (1) A rendőr jogkörében eljárva köteles intézkedni vagy intézkedést kezdeményezni, ha a közbiztonságot, a közrendet vagy az államhatár rendjét sértő vagy veszélyeztető tény, körülményt vagy cselekményt észlel, illetve ilyet a tudomására hoznak. Ez a kötelezettség a rendőrt halaszthatatlan esetben szolgálaton kívül is terheli, feltéve, hogy az intézkedés szükségességének időpontjában intézkedésre alkalmas állapotban van.

A rendőrség intézkedési kötelezettségével kapcsolatos panaszok kapcsán a Testület fontosnak tartja utalni töretlen gyakorlatára, miszerint a tényállásszerűséget eljárásában kizárólag a rendőri intézkedés jogszerűsége szempontjából vizsgálja. Ha tehát az Rtv. szerinti rendőri fellépés mögöttes jogalapjaként a rendőrség egy Rtv.-n kívüli jogszabályban meghatározott tényállás tekintetében fennálló gyanúokra (például bűncselekmény vagy szabálysértés gyanújára) hivatkozik, a Testület – a kérdéses cselekményért egyébként fennálló szabálysértési vagy büntetőjogi felelősség kérdésében való állásfoglalás nélkül – vizsgálja, hogy az adott esetben fennállt-e olyan fokú gyanú, amely elégséges jogalapot szolgáltatott az intézkedéssel megvalósult jogkorlátozásra. Amennyiben a Testület ezt a vizsgálatot nem végezné el, a jogkorlátozás érdemi kontrollja kiüresedne, illetve elmaradna, és ezzel sérülne az érintett panaszhoz való alkotmányos joga. A Testület megállapításai ugyanakkor nem terjedhetnek ki a kérdéses cselekményért egyébként fennálló szabálysértési vagy büntetőjogi felelősség kérdésében való állásfoglalásra is, mivel az Rtv.-ben rögzített hatásköri szabályok szerint a Testület nem veheti át a szabálysértési vagy a büntető hatóság szerepét.

Ugyanezt a megközelítést alkalmazza a Testület akkor is, amikor a panasz tárgya az, hogy a rendőrség valamely bűncselekmény, vagy szabálysértés áldozatának nem adta meg a tőle elvárható segítséget. A Testületnek ezen esetekben két dolgot kell vizsgálnia: egyrészt fel kell tárnia, hogy a panaszos előadása, illetve a rendőrség tudomására jutott további információk alapján fennállt-e valamely jogellenes cselekmény elkövetésének olyan fokú gyanúja, amely a rendőrség intézkedési kötelezettségét megalapozta, továbbá azt is értékelnie kell, hogy az intézkedő rendőrök megtettek-e mindent, amire az eljárásukra irányadó normák felhatalmazták és kötelezték őket annak érdekében, hogy a panaszos sérelmeit orvosolják.

Ezen intézkedési kötelezettség fennállását vizsgálta a Testület *307/2014. (XI. 20.) számú állásfoglalásában*. A panaszos előadta, hogy személyvonattal szolgálatba utazott egy kollégájával. Elmondása szerint mindkettő a Megyei Büntetés-végrehajtási Intézet hivatásos állományú tagjai. Mikor a kalauz odaérkezett hozzájuk, kérte az utazásra jogosító bérletüket, amelyet a panaszos kollégája fel is mutatott, majd eltette a tárcáját. Az ellenőr a panaszostól a személyi igazolványát is elkérte. A panaszos a kérésnek eleget téve, elővette és megmutatta neki igazolványát, így bizonyítva azt, hogy a bérletszelvényre írt szám megegyezik a személyi okmánya számával, és meg is fordította az igazolványt, hogy megmutassa

az őt ábrázoló képet. A kalauz azonban felszólította a panaszost, hogy adja a kezébe az igazolványát, mert az neki kevés, hogy azt csak megmutatta, majd azt mondta, hogy ha nem adja a kezébe az iratot, de már lakcímkártyával együtt, akkor rendőrt hív. A panaszos erre úgy reagált, hogy nyugodtan hívhat rendőrt, de mivel a jegykezelőnek nincs joga igazoltatnia, így nem is adja át neki az igazolványát. A vonat megérkezésekor nem volt rendőr a peronon, ezért a panaszos elhagyta a helyszínt kollégájával, hogy időben megkezdhesék a szolgálatot, továbbá azt sem akarta, hogy kiabálásával a kalauz lejárassa őt. Amikor a panaszos már a szolgálati helyén öltözött, szóltak neki, hogy keresi egy rendőr és egy jegyvizsgáló a beléptető főkapunál. Végül a panaszost rendőri intézkedés alá vonták, amellyel kapcsolatban a panaszos azt sérelmezte, hogy a rendőr nem tisztázta, hogy érvényes bérletszelvényvel utazott, így lehet a MÁV meg fogja büntetni.

Az intézkedő rendőr jelentése és a parancsnoki kivizsgálás szerint a jegyvizsgáló elmondta a rendőrnek, hogy a vonaton meggyőződött a panaszos utazási jogosultságáról. Továbbá a rendőr kifejezetten erre vonatkozóan úgy nyilatkozott, hogy megnézte a panaszos bérletszelvényét, és laikusként nem talált rajta kivetnivalót, és a jegyvizsgáló is arról tájékoztatta, hogy rendben van a bérlet, jogszerű volt az utazás.

A Testület a rendőrségi iratokban foglaltakat elfogadta, mivel azok megkérdőjelezésére egyéb körülmény hiányában nem látott okot, és abból indult ki, a jegyvizsgálónak nem volt kétséges az, hogy a panaszos érvényes bérletszelvényvel utazott, így ezzel kapcsolatban a rendőr további intézkedés megtételére nem volt köteles. Ez alapján nem tárt fel olyan körülményt, amely a rendőrség jogellenes mulasztását igazolta volna, ezért úgy ítélte meg, hogy a panaszos tisztességes eljáráshoz való alapvető jogát nem érte sérelem.

A Testület a 263/2014. (X. 16.) számú állásfoglalásában a panaszos tisztességes eljáráshoz való jogának súlyos sérelmét állapította meg annak kapcsán, hogy a rendőrség késedelmesen intézkedett. A panaszos beadványában előadta, hogy az egyik szomszédja észlelte, hogy három, ismeretlen személy felfeszíti az ingatlanja ajtaját, ketten behatolnak, míg egyikük az utcán maradt „őrszemként”. Ezt követően tett bejelentést először a kerületi kapitányság városi számán, majd a 112-es telefonszámra. A panaszos elmondása szerint többször hívta a szomszéd mindkét hívószámot, eredménytelenül. Ezután a panaszos lánya, ahogy hazaért szembesült a panaszos sérelmére elkövetett bűncselekménnyel, így hazaérte után hívta a 112-es segélyhívószámot és a panaszost. A panaszos a lányának a hívására hazasietett, majd ő is felhívta a 112-es segélyhívószámot, azonban őt új bejelentőként kezelték. Ezt követően érkezett meg a helyszínre a Készenléti Rendőrség állományába tartozó két rendőr, majd körülbelül másfél óra elteltével a pestszentlőrinci helyszínelők. A Testület rendelkezésére álltak a bejelentésekről dokumentált hangfelvételek, amelyekből megállapítható, hogy a panaszos szomszédja pontosan meghatározta a cselekmény elkövetésének a helyét, idejét, módját, az elkövetők számát. Maga a dolog elleni erőszakkal elkövetett lopás büntettének gyanúja már önmagában intézkedési kötelezettséget keletkeztet a rendőrség oldalán, de az, hogy a bejelentés időpillanatában, az elkövetőket látja a bejelentő, látja, hogyan mennek be, mit

csinálnak, így nyomon követi a tevékenységüket sürgeti a rendőrök oldalán az intézkedési kötelezettség realizálást. Ebben az esetben a bűnüldözési érdek és a panaszosnak, mint állampolgárnak történő segítségnyújtás, a közbiztonság megóvása mind indokolta azt, hogy a rendőrök forrónyomon, minél hamarabb megjelenjenek a helyszínen és kézre kerítsék az elkövetőket. Ennek ellenére mégis az első bejelentéstől összesen 2 óra 30 perc telt el, mire a rendőrség a helyszínre érkezett.

A Testület a rendelkezésére álló bizonyítékok és az azok alapján kiállított történeti tényállás kapcsán úgy foglalt állást, hogy ha a rendőrök időben, maximum fél órán belül megjelentek volna a helyszínen meglelt volna annak a reális esélye, hogy a feltételezett három elkövetőt még a forrónyomon üldözőbe vegye, így nagyobb lett volna arra az esély, hogy az elkövetőket akár felkutassák, a panaszostól eltulajdonított értéktárgyakat meglegjék. Mindezekre tekintettel a Testület álláspontja szerint a rendőri késedelem, azaz az intézkedési kötelezettség késedelmes teljesítése jelentős mértékben sértette a panaszos alapvető jogát, így erre tekintettel a panaszos tisztességes eljáráshoz való jogának súlyos sérelmét állapította meg.

1.4. Részhajlásmentes intézkedés kötelezettsége

13.§ (2) A rendőr köteles a törvény rendelkezésének megfelelően, részhajlás nélkül intézkedni.

A törvény előtti egyenlőség alkotmányos követelményére tekintettel a rendőri intézkedés törvényi feltételeinek megvalósulása esetén a rendőr az érintett személyére tekintet nélkül – bárkivel szemben – köteles eljárni. A rendőri intézkedés során fajra, nemre, vallásra, politikai meggyőződésre vagy más hasonló tulajdonságra, helyzetre tekintettel különbséget tenni nem szabad, e minőség a rendőri intézkedés megtételének vagy elmulasztásának alapja nem lehet.

A fenti jogszabályhelyben rögzített részhajlásmentes intézkedés kötelezettsége magában foglalja, hogy a rendőri fellépés az érintettel szemben nem lehet hátrányosabb (vagy előnyösebb) pusztán azért, mert személye a rendőr számára ellenszenves (vagy rokonszenves). Vizsgálata során a Testület az intézkedés valamennyi körülményét mérlegelve értékeli, hogy felmerül-e olyan körülmény, amely alátámasztja a panaszos azon kifogását, hogy reánézve az intézkedés megfelelő indokok nélkül volt hátrányosabb, mint másra.

A Testület a 320/2014. (XII. 18.) számú állásfoglalásában a panaszos tisztességes eljáráshoz való jogának a sérelmét állapította meg annak kapcsán, hogy a rendőrök nem tettek eleget az objektív intézkedési kötelezettségüknek. A panaszos beadványában előadta, hogy az édesanyját szállította orvosi rendelőbe a gépkocsijával, majd azzal váltak el az édesanyjával egymástól, hogy amint végez (körülbelül másfél óra múlva), akkor találkoznak egy megbeszélthelyen azért, hogy később együtt menjenek a panaszos 9 éves ikerfiaiért, majd haza. Miután elváltak

egymástól a panaszos tovább közlekedett annak érdekében, hogy a megbeszélte találkozót közelében leparkoljon. Miután leparkolt, kiszállt az autóból, elindult a gépjárművétől, hogy meggyőződjön arról, jó helyre parkolt, és ha fizető a parkoló, akkor jegyet váltson. Az utca sarkáig sem ért el, amikor hallotta a kiáltást, hogy „Álljon meg!”. A panaszos ekkor hátrafordult és látta, hogy egy egyenruhás rendőr szalad felé. A panaszos megállt, odaért hozzá a rendőr és közölte vele, hogy adja át neki az autóban lévő rokkantkártyát ellenőrzésre. Visszamentek mindketten az autóhoz, átadta a rendőrnek a kártyát ellenőrzésre, ami egyébként a műszerfal oldalán volt lecsúszva kint és nem a parkolás megkezdésekor tette azt ki a panaszos. A rendőr megnézte a kártyát és megkérdezte, hogy az kié, amire a panaszos válaszolt, hogy az édesanyjáé. A rendőr elkérte a panaszos személyi igazolványát és megkérdezte, hogy hol tartózkodik az édesanyja, amire a panaszos válaszában elmondta a rendőrnek, hogy orvosi vizsgálaton van. A rendőr ekkor megkérte a panaszost, hogy hívja fel az édesanyját. A panaszos tájékoztatta a rendőrt, hogy nincs mobiltelefonja, mivel „vak” és kétutcányira fognak találkozni. A panaszos válaszát követően a rendőr a találkozó időpontjára kérdezett rá. A panaszos azt válaszolta, hogy körülbelül másfél óra múlva találkoznak, mire a rendőr közölte a panaszossal, hogy zárja le az autót, mert előállítja őt a rendőrkapitányságon. Miután beérkeztek a rendőrségre, közölték vele, hogy fogva fogják tartani közokirat hamisítás miatt. A panaszos kérte, hogy telefonálhasson a feleségének, amire ő közölte, hogy majd ők telefonálnak. Ekkor a rendőr szólt az egyik kolléganőjének, aki telefonált és mondta a panaszosnak, hogy nyugodjon meg, hiszen a felesége elhozza az édesanyját az orvostól és hozza a szemcseppeket is. Amikor a felesége megérkezett bement hozzá a cellába és elmondta a panaszosnak, hogy elhozta az édesanyját, aki kint vár az előtérben, amíg őt ki nem engedik. Amennyire az adott helyzethez képest lehetett a panaszos megnyugodott, gondolta, hogy percekben belül jön valaki illetékes és megkérdezi az édesanyját, így az ügy tisztázódik és mindenki hazamehet. Sajnálatos módon nem ez történt, hiszen a panaszosnak még órákon keresztül kellett a cellájában várakoznia azért, hogy kihallgassák. Eközben az édesanyja is várakozott az előtérben. A panaszos elmondta, hogy az édesanyját meg sem kérdezték az ügyről, pedig akkor kiderült volna az igazság. Tekintettel arra, hogy a panaszos többször hivatkozott arra, hogy az édesanyja olyan információk birtokában van, amelyek gyengítik a vele szemben felmerült gyanút, mégsem hallgatták meg őt úgy, hogy a rendőrség tudomással bírt arról, hogy az édesanyja a kapitányság területén tartózkodott.

A Testület véleménye szerint a rendőrök csakis a helyszínen tapasztaltak szerint jártak el a panaszossal szemben. Nem tettek meg mindent annak érdekében, hogy objektíven, a rendelkezésre álló lehetőségek teljes tárára felhasználva gyengítsék, kizárják, vagy megalapozzák a panaszossal szemben felmerült gyanút. Jelen esetben a kapitányság területén tartózkodott az igazolvány jogosultja, így ha meghallgatták volna őt, akkor kiderülhetett volna az, hogy a panaszos valóban jogosult volt az igazolvány használatára, avagy sem. A rendőrség nem kutatta fel az igazolványon jogosultként megnevezett személyt, de amikor az megjelent a kapitányságon még a meghallgatása iránt sem intézkedtek. Tekintettel arra, hogy a rendőrség nem adott elő olyan okot, amely miatt nem tett meg mindent annak érdekében, hogy meghallgassanak egy olyan személyt – aki ráadásul a kapitányságon tartózkodott -,

aki releváns információkat szolgáltatott volna annak kapcsán, hogy valóban sor került bűncselekmény elkövetésére, avagy sem, így a Testület álláspontja szerint a rendőrök nem tettek eleget objektív intézkedési kötelezettségüknek, így sérült a panaszos tisztességes eljáráshoz fűződő alapvető joga.

1.5. Arányosság követelménye

15. § (1) A rendőri intézkedés nem okozhat olyan hátrányt, amely nyilvánvalóan nem áll arányban az intézkedés törvényes céljával.

(2) Több lehetséges és alkalmas rendőri intézkedés, illetőleg kényszerítő eszköz közül azt kell választani, amely az eredményesség biztosítása mellett az intézkedéssel érintettre nézve a legkisebb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással jár.

Az arányosság 15. §-ában foglalt követelményének teljesülését 2014-ben is számos megközelítésben vizsgálta a Testület. Ugyanakkor megjegyzendő, hogy mivel ez az előírás általános kötelezettséget teremt a rendőrség részére, ennek a kötelezettségnek a megvalósulását jellemzően nem önmagában vizsgálja a Testület, hanem mindig valamely egyéb intézkedés (például: az előállítás jogalapja, az időtartam arányossága) vizsgálatánál merül fel mögöttes szabályként.

A Testület 320/2014. (XII. 18.) számú állásfoglalásban a fenti követelményre figyelemmel minősítette aránytalanul hosszúnak a panaszos előállítását és a panaszos személyi szabadsághoz való jogának a sérelmét állapította meg. A rendelkezésre álló dokumentumok szerint az összesen 5 óra 28 percen keresztül fogatosított előállítás kapcsán csak a panaszos gyanúsítottkénti kihallgatásának pontos időpontja határozható meg, amelyet 17 óra 1 perc és 17 óra 45 perc között, azaz 44 perc alatt hajtott végre a rendőrség. Érdemben ezen időtartam előtti és utáni cselekményekről nem számolt be a rendőrség. A 17 óra 1 perc előtti 3 óra 44 perces időtartamban a panaszost igazoltatták, elfogták, a kapitányságra szállították, lefoglalták a nála lévő tárgyakat és megadták a szükséges tájékoztatást a számára.

A Testület megítélése szerint ezen cselekmények végrehajtása a legszélsőségesebb esetben is 2 óra alatt elvégezhető lett volna, de tekintettel a panaszos által elkövetett cselekmény és a közölt tényállási elemekre indokolatlan volt a panaszos személyes szabadságának ilyen idejű korlátozása. A gyanúsított meghallgatás előtt így legalább egy órát biztosan kellett a panaszosnak várakoznia úgy, hogy vele szemben érdemi cselekményt a rendőrség nem fogatosított. A gyanúsított meghallgatása után pedig egy óra elteltével hagyhatta csak el a kapitányság épületét, amely szintén indokolatlan időtartam a Testület álláspontja szerint, mert az előállítással kapcsolatos dokumentációk elkészítése valószínűleg nem vehet igénybe egy órát.

Amennyiben a Testület elfogadja a rendőrség jelen tájékoztatását és azt, hogy ezen kívül egyéb érdemi cselekményt nem fogatosított a panaszossal szemben úgy a panaszos személyi szabadságának korlátozása szükségtelenül, indokolatlanul és aránytalanul hosszú volt (összesen 5 óra 28 perc).

1.6. Jogok korlátozásának a lehetősége

17. § (1) A rendőrség a feladatának ellátása során a testi épséghez, a személyes szabadsághoz, a magánlakás, a magántitok és a levéltitok sérthetetlenségéhez, a személyes adatokhoz, valamint a tulajdonhoz fűződő jogokat a törvényben foglaltak szerint korlátozhatja.

Jó néhány panaszos beadványa kapcsán vizsgálta azonban a Testület a panaszosok azon igényét, hogy az intézkedés során vagy azt követően mobiltelefonjukkal értesítsenek valakit. Így történt ez a 259/2014. (X. 16.) számú állásfoglalásában is, ahol a Testület a panaszos tisztességes eljáráshoz való jogának a sérelmét állapította meg annak kapcsán, hogy a rendőrség nem tudott előadni olyan indokot, amelyre hivatkozva jogszerűen korlátozta volna a panaszost mobiltelefonjának a használatában. A panaszos beadványában előadta, hogy miután a rendőrség közlekedésrendészeti ellenőrzést foganatosított vele szemben, indokolatlanul várakoztatták az esőben, a rendőrök nem tudták, hogy milyen további intézkedést foganatosítsanak a panaszossal szemben, hiszen P-s rendszám jogszerűtlen használata miatt állították meg és vonták intézkedés alá. Végül a rendőrök úgy határoztak, hogy előállítják a panaszost, így arra kötelezték a panaszost, hogy hagyja a motorkerékpárját a helyszínen. Amikor a panaszos jelezte a rendőröknek, hogy felhívna valakit, aki eljönne a motorkerékpárért, akkor a rendőrök közölték vele, hogy most már nem telefonálhat, nem használhatja a készüléket, de hogy miért, milyen okból, erre a rendőrök nem tértek ki. Jelen esetben a rendőrség, bár hivatkozik az Rtv. 18. §-ban foglalt rendelkezésekre még sem jelölt meg olyan okot, amelyre tekintettel indokolt volt a telefonhasználat korlátozása, tekintettel arra, hogy az adott esetben nem merülhetett fel olyan körülmény, amely veszélyeztette volna az intézkedés célját, nevezetesen azt, hogy a panaszost a kapitányság épületében előállítsák. Az intézkedés és a panaszossal szemben felmerült bűncselekmény elkövetésére vonatkozó gyanú jellege nem tette indokoltá azt, hogy a panaszos telefonhasználatát korlátozza a rendőrség, hiszen egy hívással nem veszélyeztethette volna az intézkedés célját. Mindezek alapján a Testület álláspontja szerint sérült a panaszos tisztességes eljáráshoz való joga a mobiltelefon-használat korlátozása kapcsán.

1.7. Sérülés okozásának kerülése, orvosi ellátás biztosítása

17. § (2) A rendőri intézkedés során a kényszerítő eszköz alkalmazása esetén lehetőleg kerülni kell a sérülés okozását, az emberi élet kioltását. Az intézkedés folytán megsérült személynek – amint ez lehetséges – segítséget kell nyújtani, szükség esetén a rendőr gondoskodik arról, hogy a sérültet orvos elláthassa, kórházi elhelyezése esetén a hozzátartozó vagy más, a sérülttel kapcsolatban álló személy erről értesüljön.

A Testület a sérülés okozásával összefüggő, bántalmazás gyanúját felvető ügyekkel kapcsolatos gyakorlatában az Emberi Jogok Európai Bíróságának fennálló gyakorlatát követi. Eszerint, (lásd például: Selmouni kontra Franciaország, Ribitsch

kontra Ausztria és Tomasi kontra Franciaország) amennyiben egy személy a hatóságok őrizetébe kerül és rajta ezen idő alatt sérülések keletkeznek, megfordul a bizonyítási teher, és a hatóságokra, illetve az érintett államra hárul, hogy valószínű magyarázatot adjon a sérülés okát illetően. Ellenkező esetben a bíróság megállapítja az Emberi Jogok Európai Egyezménye kínzást, megalázó vagy embertelen bánásmódot tilalmazó 3. cikkének sérelmét, azaz az érintett alapjogának sérelmét (ami azonban nem jelent egyet valamely meghatározott személy büntetőjogi felelősségének megállapításával).

Így történt ez a *107/2014 (V.15.) sz. állásfoglalásban* is. A fent hivatkozott strasbourgi döntésekből kitűnik, hogy a rendőrség kötelezettsége, hogy egy adott sérülés jogszerű keletkezését valószínűsítse. Nyilvánvalóan ez a valószínűségi mérce a sérülés jellegétől eltérő fokú, hiszen egy horzsolás esetében elegendő magyarázat a sérülés keletkezésére az a rendőri előadás, hogy a panaszos a testi kényszer alkalmazása során (például földre vitel során) megsérült. Míg egy komolyabb sérülés – mint pl. a jelen esetben történt csuklótörés – esetében nem szolgálhat elegendő magyarázatul annyi, hogy az eljáró rendőrök testi kényszer alkalmaztak a panaszossal szemben. Ilyen esetben, amikor súlyosabb erőbehatás feltételezhető, a rendőrségnek tételesen alá kell támasztania, hogy mikor, milyen esemény keretében, milyen eljárás következtében került sor a sérülésre, és annak okozása miért volt elkerülhetetlen vagy szükségszerű.

Jelen eset sajátos jellegét az adja, hogy a panaszos keze az események idején sérült volt. A rendelkezésre álló orvosi dokumentáció tanúsága szerint a panaszos csuklója korábban el volt törve, amely sérülést követően a gyógyulási folyamat nem vagy nem megfelelően zárult le. Ennek következtében a sérült csont a szokásosnál jóval gyengébb erőbehatás következtében is eltörhetett. A Testületnek ezen körülményre figyelemmel kellett vizsgálni azt, hogy a rendőri intézkedés keretében a panaszost érthette-e olyan legális behatás, amely a sérült csont újbóli eltöréséhez vezetett.

További sajátosság, hogy az intézkedés ideje alatt a panaszos csuklójának a sérülése nem vált nyilvánvalóvá, azzal összefüggésben a panaszost orvos nem vizsgálta. Ennek következtében a rendőrség kimentési lehetőségei is korlátozottak.

A Testület álláspontja szerint a konkrét esetben a rendőrség részéről nem elegendő a sérülés kimentésére az az előadás, hogy a rendőrségen az egyik őr hallotta, hogy a panaszos és társai arról beszéltek: majd megverik egymást az intézkedés után, hogy fel tudják jelenteni a rendőröket. Önmagában az sem tekinthető elegendőnek egy ilyen fokú sérülés kimentésére, hogy a panaszos az előállítás során, annak valamely szakaszában úgy nyilatkozott, hogy nem keletkezett sérülése, mivel a rendőri jelentésekből nem derül ki, hogy ezt a nyilatkozatot az előállítás alatt mely időpontban tette.

Annak ellenére ugyanakkor, hogy a rendőrség kimentési kötelezettségének nem tette eleget, a helyzet fentebb utalt sajátosságaiból fakadóan – vagyis, hogy a panaszos keze az átlagostól jóval kisebb erőbehatás következtében is eltörhetett,

illetve, a sérülésre az intézkedés ideje alatt nem derült fény – a Testület nem tartotta egyértelműen megállapíthatónak, hogy a panaszos sérülése a rendőrség jogszerűtlen bilincselése vagy a szükségesnél súlyosabb kényszer alkalmazása miatt keletkezett.

Mindezek alapján a Testület arra az álláspontra helyezkedett, hogy a panaszos testi épséghez fűződő alapvető jogának megsértése ebben a kontextusban nem megállapítható.

1.8. Hozzá tartozó vagy más személy értesítési lehetősége

18. § (1) A fogvatartott részére biztosítani kell azt a lehetőséget, hogy egy hozzátartozóját vagy más személyt értesítsen, feltéve, hogy ez nem veszélyezteti az intézkedés célját. Ha a fogvatartott nincs abban a helyzetben, hogy e jogával élhessen, az értesítési kötelezettség a rendőrséget terheli. Ha a fogvatartott fiatalkorú vagy gondnokság alá helyezett személy, haladéktalanul értesíteni kell a törvényes képviselőjét vagy gondnokát.

Számos panaszos beadványa kapcsán vizsgálta a Testület a 18. §-ban foglalt rendelkezések alapján a fogvatartott panaszosok alapvető jogainak érvényesülését is. A hozzátartozó kiértesítésével kapcsolatban a Testület már több esetben kifejtette, hogy az Rtv. elsősorban a fogvatartott számára biztosítja az értesítési lehetőséget, és a rendőrségre csak akkor hárítja ezt a kötelezettséget, illetve jogot, ha a fogvatartott nincs abban a helyzetben, hogy értesíthesse a kívánt személyt.

Többek között hozzátartozó értesítésének problematikájával foglalkozott a Testület *304/2014. (XI. 20.) számú állásfoglalásában*, amely alapjául szolgáló panaszügy vonatkozásában az Rtv. 13. § (3) bekezdését is figyelembe vett. Ezen rendelkezés szerint „ha a rendőrt az intézkedés megtételében tárgy akadályozza, azt eltávolíthatja, vagy az akadályt más módon elháríthatja, az ezzel okozott kárért a rendőrségnek az intézkedés alapjául szolgáló cselekményben vétlen károsultat kártalanítania kell”.

A Testület a rendelkezésre álló iratok alapján megállapította, hogy a panaszosnak az előállító helyiségben történő elhelyezéséig rendelkezésre állt a mobiltelefonja, amelyen keresztül értesíthette volna ügyvédjét vagy édesanyját. A Testület úgy véli, hogy az ügyvéd értesítése önmagában bizonyosan nem jelenthetett veszélyt az intézkedés eredményes lebonyolítására, amely indokolta volna a panaszost a mobiltelefonjának korlátozásában, mivel nem állt fenn olyan további körülmény, ami ennek a kellően reális lehetőségét felvetette volna. Ugyanakkor a panaszos állításával ellentétben a rendőrség arról számolt be, hogy a panaszos több alkalommal indított, illetve fogadott hívást, melynek során háromszor édesanyjával és egy alkalommal ügyvédjével lépett kapcsolatba. A Testület a panaszos és a rendőrök állítása között feszülő ellentmondást az ügyvéd értesítése tekintetében nem tudta feloldani, ezért úgy foglalt állást, hogy a panaszos tisztességes eljáráshoz való jogának sérelme a telefonhasználat ezen vonatkozásában nem megállapítható. Mivel azonban fennállt annak a veszélye, hogy a közokirat-hamisítás gyanúja miatt előállított panaszos édesanyjával, a mozgáskorlátozott igazolvány jogosultjával

összebeszél, ezért ebben a vonatkozásban a panaszos telefonhasználatának korlátozásának lett volna jogalapja, ezért e tekintetben nem volt indokolt az alapjogsérelem megállapítása.

Az Rtv. 18. § (1) bekezdéséből egyértelműen az következik, hogy a fogvatartott részére csak akkor kell biztosítani, hogy személyesen értesítse hozzátartozóját vagy más személyt, ha ez nem veszélyezteti az intézkedés célját, ezért az összebeszélés lehetőségének okán az sem tekinthető jogszerűtlennek, hogy a kapitányságon fogvatartott panaszos nem telefonálhatott személyesen édesanyjának.

A Testület a 156/2014. (VII. 10.) számú állásfoglalásában a kiskorú panaszos tisztességes eljáráshoz való jogának a sérelmét állapította meg annak kapcsán, hogy a rendőrség nem értesítette időben a panaszos előállításáról a panaszos szüleit. A beadványban előadottak alapján a rendőrök a 16 éves panaszost füves cigi fogyasztásának gyanúja miatt, eredménytelen motozás és átkutatás után, a 16 éves panaszost már a helyszínen, törvényes vagy jogi képviselő nélkül hallgatták ki, és meg is ütötték (arcon). Ezt követően hátrabilincselte kézzel a rendőrkapitányságra vitték vizeletadás és kihallgatás céljából. A rendőrök a nevelőknek azt mondták, hogy nem kell értesíteniük a szülőket, majd ők eljárnak hivatalból. Körülbelül 13 és 13 óra 30 perc körül vitték be a panaszost, de a szüleit, mint törvényes képviselőket csak 20 óra 44 perckor értesítették és közölték velük, hogy ha szeretnék, részt vehetnek a kihallgatásán. Tekintettel az Rtv. 18. § (1) bekezdésben meghatározottakra a rendőrségnek haladéktalanul kellett volna értesítenie a kiskorú panaszos törvényes képviselőit, hiszen a jogszabály kötelező erővel, kógens rendelkezésben szabályozza a rendőrség ezen irányú kötelezettségét, amelyet haladéktalanul, késedelmet nem tűrő módon kell megtennie. Tekintettel arra, hogy a rendőrség nem tett eleget törvényi kötelezettségének, ezért a Testület a panaszos tisztességes eljáráshoz való jogának a sérelmét állapította meg.

1.9. Fogvatartottak elhelyezése, orvosi ellátása

18. § (2) A rendőrség gondoskodik a fogvatartott elhelyezéséről, a fogvatartás miatt bekövetkezhető egészségkárosodás megelőzéséhez szükséges ellátásáról. A sérült, beteg vagy más okból sürgős orvosi ellátásra szoruló fogvatartottat orvosi ellátásban kell részesíteni.

Fent hivatkozott 304/2014. (XI. 20.) sz. állásfoglalásában a Testület a panaszos fogva tartásának egyéb körülményeit is górcső alá vette, értékelve, hogy azok mennyiben feleltek meg az Rtv. 18. §-ának (2) bekezdésében idézett követelményeknek. A panaszos sérelmezte, hogy bár megkérdezték, hogy van-e betegsége, ami miatt speciális ellátást igényel, és hiába közölte ezt írásban, sem enni, sem pedig megfelelő mennyiségű ásványvizet nem biztosítottak számára. Végül csupán előállításának nyolcadik órájában, 19 órakor kérdezték meg tőle, hogy éhes-e, illetve ásványvizet is csak ekkor kapott, mivel a fenti betegségére tekintettel csapvizet nem fogyaszt. A panaszos végül a felajánlott élelmiszert nem fogadta el.

Az előállító őri feladatot ellátó rendőr úgy nyilatkozott, hogy kitöltötte a panaszossal azt az iratot is, amely az „Egészségügyi állapotból adódó különleges étkezési igények” szövegrészt tartalmazza, amelyre beírta a panaszos válaszát is: „colitis ulcerosa diétám van (semmi tejes, semmi fűszeres)”. Majd az előállítás ötödik óráját meghaladóan megmutatták a panaszosnak a rendelkezésre álló élelmiszereket (konzervek), melyekből nem kért semmilyen, közölte, hogy elég lesz neki egy zsemle is, amelyet megkapott és el is fogyasztott. Ezt nem kellett rögzíteni semmilyen okmányon, mivel a zsemle nem leltári egységkészletbe tartozik. Ezen felül a panaszost rendszeres időközönként megkérdezték arról, hogy kívánja-e igénybe venni a mellékhelyiséget, ahol lehetősége van arra is, hogy csapvizet vegyen magához, mely lehetőséggel a panaszos szintén nem élt. Majd a meghallgatást végző nyomozó saját készletéből adott neki palackos ásványvizet. Mivel az sem áll egységkészletben rendelkezésre az előállítottak számára, így ezt sem kellett felvezetni sehova.

A rendőrségi iratokból tudható, hogy a panaszos gyanúsítottkénti kihallgatását 2013. november 20-án 19 óra 18 perckor kezdték meg.

A panaszos állítása szerint betegsége ellenére nem biztosítottak neki megfelelő ételmezt, azonban ezzel szemben a rendőrség nyilatkozatából az következik, hogy a panaszos konzervet nem igényelt, mert beírta egy zsemlével is. Ugyanakkor a panasz és a rendőrségi iratok alapján is arra a következtetésre lehet jutni, hogy a panaszos először csak 19 óra környékén, a kihallgatásának közeledtével vagy annak során kapott ásványvizet.

A Testület a felek előadása közötti ellentmondást az élelmezés kapcsán – egyéb bizonyítási eszköz híján – nem tudta feloldani, ezért arra a megállapításra jutott, hogy az alapjogsérelem ebben a vonatkozásban nem megállapítható. Azonban úgy ítélte meg, hogy elvárható lett volna a rendőrségtől, hogy a panaszosnak betegségére tekintettel 19 óráig nem csak csapvizet biztosítsanak, ezért a Testület megállapította az emberi méltósághoz való jog sérelmét.

1.10. Szolgálati fellépés

20. § (1) A rendőrt az intézkedés során

a) az egyenruhája és azon elhelyezett azonosító jelvénye vagy

b) szolgálati igazolványa és azonosító jelvénye igazolja.

(2) A rendőr az intézkedés megkezdése előtt – ha az a rendőri intézkedés eredményességét veszélyezteti, az intézkedés befejezésekor – köteles a nevét, azonosító számát, valamint az intézkedés tényét és célját szóban közölni. Az V. és VI. fejezetben foglalt intézkedések, illetve kényszerítő eszközök alkalmazását követően a rendőr köteles az intézkedés alá vont személyt tájékoztatni az e törvény szerinti panasz lehetőségéről és az előterjesztésére nyitva álló határidőről.

(3) A rendőr köteles – ha az a rendőri intézkedés eredményességét nem veszélyezteti – intézkedése megkezdése előtt szolgálati igazolványát vagy azonosító jelvényét felmutatni. Ha a rendőr szolgálati igazolványának vagy

azonosító jelvényének felmutatása az intézkedés megkezdése előtt veszélyeztetné az intézkedés eredményességét, úgy azt az intézkedés befejezésekor köteles felmutatni.

(4) Ha a rendőr egyenruhát visel, de az intézkedés során azonosító jelvénye nem látható, vagy azt nem viseli, akkor a ruházatán azonosító jelvényének számát jól láthatóan fel kell tüntetni.

Az Rtv. 20. § (2) bekezdése szerint a rendőr az intézkedés megkezdése előtt köteles nevét, azonosító számát, illetve az intézkedés tényét és célját szóban közölni. Ez alól egyetlen eset kivétel, nevezetesen, ha ez a rendőri intézkedés eredményességét veszélyezteti, ebben az esetben ugyanis az intézkedés befejezésekor kell az igazolására szolgáló lépéseket megtenni. A rendőri intézkedés alakosságait tovább részletezik a Szolgálati Szabályzat 5. §-ának (1) és (2) bekezdései. A hivatkozott jogszabályhelyek szerint az intézkedést a rendőr – az Rtv. 20. § (2) bekezdésének első mondatában meghatározottak közlését megelőzően – a napszaknak megfelelő köszönéssel, az intézkedés alá vont nemének, életkorának megfelelő megszólítással, ha a rendőr egyenruhát visel, tisztelgéssel kezdi meg. A polgári ruhában intézkedő rendőr az intézkedés megkezdése előtt szolgálati igazolványát és azonosító jelvényét felmutatja. A rendőri intézkedés eredményességének veszélyeztetésére figyelemmel a fentiek intézkedés megkezdését megelőző közlése akkor mellőzhető, ha az ott meghatározott információk előzetes közlése, valamint a szolgálati igazolvány és az azonosító jelvény felmutatása az intézkedés megtételét lehetetlenné teszi, vagy annak eredményességét aránytalan mértékben veszélyezteti.

Amint azt a Testület korábbi éveken is számos állásfoglalásában kifejtette, az Rtv. 20. §-ában rögzített követelmények azért bírnak különös jelentőséggel az intézkedés alá vont személy jogérvényesítési képessége szempontjából, mert csak abban az esetben gyakorolható érdemben a panasztételi jog, ha az intézkedéssel érintett személy az intézkedés okára, alapjára és az intézkedést foganatosító személy kilétére nézve birtokában van a valós és releváns információknak. Ezek hiányában ugyanis nincs azzal tisztában, hogy ki ellen kell benyújtani a panaszát, nem tudja megfelelően megítélni a vele szemben foganatosított intézkedés jogszerűségét, és nem tud adott esetben hatékonyan érvelni az intézkedés jogszerűsége ellen sem. Ezeket a szabályokat, amelyek lehetővé teszik az intézkedő rendőr azonosítását, illetve a panaszjog gyakorlását, a Testület gyakorlatában garanciális jelentőségűnek tartja – elsősorban a közhatalom gyakorlásának megfelelő kontrolljára és az Alaptörvény XXIV. cikkében biztosított tisztességes eljáráshoz fűződő és XXVIII. cikkében biztosított jogorvoslathoz való jogra tekintettel.

A szolgálati fellépés módja a Testület megállapítása szerint több ízben nem az előírások szerint történt, vagy hiányoztak az intézkedések kötelező formai elemei, ami miatt a Testület a tisztességes eljáráshoz való jog – általában csekély fokú – sérelmét állapította meg. Rendkívül általánosnak mondható az a jelenség, hogy a rendőrök intézkedéskor nem közlik a nevüket, azonosító számukat, nem mutatják fel a jelvényüket és nem közlik – gyakran kérésre sem – az intézkedésük tényét, célját, jogalapját.

Sajnos az ilyen jellegű kifogások kapcsán is elmondhatóak az Rtv. 2. §-ánál kifejtettek, azaz, hogy a Testület a legtöbb esetben nehéz helyzetben van, mivel ezeket a körülményeket az ügyek többségében nehéz rekonstruálni még felvilágosítás-kéréssel is. Egyrészt ez egy szóban teljesítendő kötelezettség a rendőr részéről, másrészt a kifogásolt intézkedéseknél jellemzően csak az intézkedő rendőr és az intézkedés alá vont panaszos van jelen, akiknek az elmondásai többnyire teljesen ellentétben állnak egymással, egyéb, az ellentmondás feloldását lehetővé tévő bizonyítási eszköz pedig ritkán áll a Testület rendelkezésére.

A Testület 294/2014. (XI. 20.) számú állásfoglalásában alapjogsérelmet állapított meg az azonosítási kötelezettség elmulasztása miatt. A panaszbeadvány szerint a rendőrök nem azonosították magukat az intézkedés során, mivel a rendőrök minden előírást mellőzve egyszerűen lökdösni és ütögetni kezdték a panaszost, majd bedobták az autóba és elvitték. A kórházba kikerülő, BRFK állományába tartozó rendőr jelentése szerint a panaszos úgy nyilatkozott, hogy őt a rendőrök ismeretlen okból megbilincseltek, majd közölték, hogy előállítják. A Testület hivatkozott az Rtv. 20. §-ának (1) és (3) bekezdésére, illetve a Szolgálati Szabályzat 5. §-ára. A Testület kiemelt jelentőséget tulajdonít az intézkedés alá vontak tájékoztatásának, hiszen csak az állampolgárok megfelelő informálása mellett érvényesülhet megfelelően a jogbiztonság elve.

Az intézkedő rendőrök jelentése a szolgálati fellépésre vonatkozóan nem tartalmazott információt, és későbbi, kiegészítő-jelentésükben a Testület ilyen irányú kifejezett kérdése ellenére sem nyilatkoztak a bemutatkozásra, azonosításra, valamint az intézkedés tényének közlésére vonatkozóan. [S. B. r. zászlós 2014. február 24-én kelt jelentése annyit tartalmazott, hogy a rendőrökön bevetési ruházat (illetőleg helyszínelő ruházat) volt, valamint az intézkedés célja a szabálysértés továbbfolytatásának következményeire való felhívás volt.] Utalni szükséges arra, hogy a Testület gyakorlata szerint, amennyiben a rendőrség a panasz tartalmának megismerését követően nem cáfolja a panaszos állítását – illetőleg a rendelkezésre álló körülmények nem támasztanak kétséget azzal kapcsolatban-, úgy a Testület a döntését a panaszosi állításra alapozza.

A hatályos rendelkezések alapján kijelenthető, hogy a rendőr nem volt köteles felmutatni az intézkedés kezdetekor igazolványát vagy azonosító jelvényét, mert társával együtt egyenruhában látott el szolgálatot. (Ezt a panaszos sem vonta kétségbe, hogy a rendőrök egyenruhát viseltek, valamint hogy azon szerepelt azonosító jelvényük.) Ugyanakkor a Testületnek szükséges megjegyeznie, hogy mind az Rtv., mind pedig a Szolgálati Szabályzat a rendőr nevének és az azonosító számának szóbeli közlését minden egyéb feltétel meglététől függetlenül kötelezővé teszi, ezért minden más, a rendőr kilétére utaló körülményre való hivatkozást – jelen esetben azt, hogy a rendőrökön bevetési ruházat volt, illetve azt a rendőrök által közvetlenül ugyan nem hivatkozott, de a leírtakból kiolvasható tartalmat, miszerint az intézkedést lefolytatók rendőri kiléte a felszólítások okán nyilvánvaló lehetett – nem fogadható el a rendőrök igazolásaként.

A Testület több állásfoglalásában azt is kifejtette, hogy amennyiben az intézkedés megkezdése előtt az Rtv. 20. § (2) bekezdése által megkívánt közlés teljesítése valamilyen okból veszélyezteti az intézkedés eredményességét, akkor ebben az esetben a rendőröknek a foganatosított intézkedés befejezésekor kell (kellett volna) eleget tenniük a tájékoztatási kötelezettségüknek. A rendőrök jelentései azonban ilyen eredményességet veszélyeztető körülményről sem adtak számot. Fentieknek megfelelően a Testület az alapjogsértés vizsgálata során azon tényből indult ki, hogy a rendőrök nem mutatkoztak be, és nem azonosították magukat. Mindezek alapján a Testület arra a megállapításra jutott, hogy a rendőrök bemutatkozására, azonosítására, valamint intézkedés tényének közlésére vonatkozó, rendőrség által nem cáfolt panaszosi kifogások kapcsán sérült a panaszos tisztességes eljáráshoz fűződő alapvető joga. Az intézkedés céljának közlésével kapcsolatban a Testület a panaszosi és rendőri állítások közt húzódó ellentétet feloldani nem tudta, ezért e tekintetben a panaszos tisztességes eljáráshoz való jogának sérelme nem megállapítható. A Testület több állásfoglalásában is kifejtette, hogy egyrészt csak abban az esetben gyakorolható érdemben a panasztétel joga, ha az intézkedéssel érintett személlyel/kényszerítő eszköz elszenvetőjével annak okát olyan részletességgel közlik, ami alapján megfelelően meg tudja ítélni a vele szemben foganatosított intézkedés jogszerűségét; másrészt pedig a panasz lehetőségére való figyelemfelhívás a Testület eljárásáról való tájékoztatást is magába kell, hogy foglalja.

Az Rtv. 20. §-ának (2) bekezdésében foglalt rendelkezések megsértése miatt tárt fel a Testület csekély mértékű alapjogsérelmet 304/2014. (XI. 20.) sz. állásfoglalásában, mivel az előállításról kiállított igazoláson – az Rtv. intézkedés idején hatályos 93. §-ának (1) bekezdésével ellentétben – tévesen szerepelt, hogy az intézkedéstől számított nyolc napon belül terjeszthető elő panasz. A Testület álláspontja szerint a határidő hibás feltüntetése alkalmas lehet arra, hogy egy a későbbiekben panaszt tenni szándékozó személyben azt a téves benyomást keltse, hogy panaszának megtétele 8 napon túl hiábavaló, hiszen azt az illetékes szerv elkésztettségére hivatkozva el fogja utasítani.

1.11. Segítségnyújtási és tájékoztatási kötelezettség

24. § (1) A rendőr köteles a feladatkörébe tartozó segítséget, illetőleg a hozzáfordulónak a tőle elvárható felvilágosítást megadni.

(2) A magánérdekek védelme e törvény alapján csak akkor tartozik a rendőrség hatáskörébe, ha a törvényes védelem az adott körülmények között más módon nem biztosítható, vagy ha a rendőri segítség nélkül a jog érvényesíthetősége meghiúsulna vagy számottevően megnehezülne.

(3) A segítségnyújtás csak halaszthatatlan szolgálati érdekből tagadható meg, közvetlen életveszély esetén csak akkor, ha a segítségnyújtás miatt több ember élete kerülne közvetlen veszélybe.

(4) A rendőrt a jogainak érvényesítése végett bárki felkérheti más személy igazoltatására. Ha az igazoltatást kérő valószínűsíti, hogy az igazoltatáshoz

jogos érdeke fűződik, és a személyazonosságát igazolja, a rendőr a kérést teljesíti. Az igazoltatott adatait – a 24/A. § (1)

bekezdésében foglaltakat kivéve – a rendőrkapitányság adja ki az igazoltatást kérőnek, ha az adatokhoz fűződő jogosultságát hitelt érdemlően igazolja.

(5) Ha az igazoltatást kérő az igazoltatást követő 8 napon belül az adatok kiadását nem kéri, vagy a jogosultságát nem igazolja, az igazoltatottnak a (4) bekezdés alapján felvett adatait meg kell semmisíteni.

(6) Az adatok kiadásáról az igazoltatott személyt írásban értesíteni kell. Az értesítésben közölni kell az igazoltatást kérő igényének indokait. Ha az igazoltatott kéri, az igazoltatást kérő személyazonosító adatait vele közölni kell.

A Testület 305/2014. (XI. 20.) sz. állásfoglalásában azt vizsgálta, hogy a rendőrök eleget tettek-e tájékoztatási kötelezettségüknek. A panaszos kifogásolta, hogy az intézkedő rendőrök nem adták meg a szükséges tájékoztatást, nevezetesen nem jelölték meg, hogy milyen szabályszegés miatt foganatosítanak vele szemben intézkedést, és a jogairól és a kötelezettségeiről sem világosították fel. A panaszos előadta azt is, hogy amikor megkérdezte, hogy mi a probléma a rendszámmal, illetve mi a jogalapja annak, hogy elveszik, az intézkedő rendőr megemlített egy jogszabályt, mire a panaszos megkérdezte, hogy az mit tartalmaz. A rendőr erre annyit közölt, hogy ő nem jogász, és nekik „ez ki van adva”.

A rendőrség előadása szerint P. r. főtörzsőrmester és H. r. zászlós felszólította a panaszost, hogy közúti ellenőrzés céljából adja át a gépjármű okmányait, valamint személyes iratait. A feltárt hiányosságok is közölve lettek vele, valamint az, hogy milyen jogszabály alapján kerültek bevonásra az okmányok és a rendszámok. A rendőrök az elvételhez kapcsolódóan a rendszeresített nyomtatványt kitöltötték, és elmondták a panaszosnak, hogy ellene szabálysértési eljárást kezdeményeznek, az elvett okmányokat pedig az illetékes okmányirodának küldik meg, tekintettel arra, hogy cselekményével a hatályos közlekedés igazgatási szabályokat megszegte. P. r. főtörzsőrmester jelentésében cáfolta, hogy elhangzott volna olyan kijelentés, hogy az intézkedő rendőr nem jogász. Továbbá P. r. főtörzsőrmester nem hiszi, hogy a „ki van adva” kijelentés elhangzott az intézkedés során, de nem tartja kizártnak, hogy közölték a panaszossal, hogy az eligazításuk során fel lett hívva a figyelmük, hogy az észlelt jogszabálysértéseknél a pályaszakaszon kívül fel kell lépni, valamint hogy intézkedés alá kell vonni az ideiglenes hatósági jelzéssel közlekedő járművek vezetőit, leellenőrizni, hogy betartják a fentiekben idézett jogszabályokban foglaltakat.

A Testület álláspontja szerint a rendőrségi iratokban ismertetett tartalmú tájékoztatással a rendőrök eleget tehettek a tőlük elvárható felvilágosítási kötelezettségnek. Azonban a Testület csak a rendelkezésre álló iratokra támaszkodva nem tudta tisztázni, hogy miről tájékoztatták a panaszost, és hogy elhangzott-e az, és ha igen milyen kontextusban, hogy az intézkedő rendőr nem jogász, és nekik „ez ki van adva”, ezért a panaszos tisztességes eljáráshoz való alapjogának sérelme nem volt megállapítható.

2. Rendőri intézkedések

2.1. Igazoltatás

29. § (1) A rendőr a feladata ellátása során

a) igazoltathatja azt, akinek a személyazonosságát a közrend, a közbiztonság védelme érdekében, bűnmegelőzési vagy bűnüldözési célból, a tartózkodása jogszerűségének megállapítása céljából, közlekedésrendészeti ellenőrzés során, továbbá az igazoltatott vagy más természetes, illetve jogi személy és egyéb szervezet jogainak védelme érdekében kell megállapítani;

b) az igazoltatott személyt lakcímének, tartózkodási helyének – az igazoltatott választása szerint – a lakcímet igazoló hatósági igazolvánnyal vagy más alkalmas dokumentummal történő igazolására, vagy a lakcímre, tartózkodási helyre vonatkozó nyilatkozattételre kérheti fel; valamint

c) amennyiben a 24/A. § (1) bekezdésében meghatározott személy felkérése alapján igazolat, úgy az igazoltatott személyt a b) pontban megjelölt adatok igazolására, vagy ezen adatokra vonatkozó nyilatkozattételre kéri fel.

(2) Az igazoltatott köteles a személyazonosító adatait hitelt érdemlően igazolni. A személyazonosságot – a személyazonosító igazolványon túl – minden olyan hatósági igazolvány igazolja, amely tartalmazza a személyazonosításhoz szükséges adatokat. Az igazoltatott kizárólag ezen okmányok egyikének bemutatására kötelezhető. A rendőr más jelenlévő, ismert személyazonosságú személy közlését is elfogadhatja igazolásként.

3) Ha további intézkedéshez, eljáráshoz szükséges, vagy egyéb körülmények ezt indokolják, az igazoltatás során rögzíteni kell az igazoltatott személyazonosító adatait, az igazolvány sorozatát és számát, az igazoltatás helyét, idejét és okát, valamint – az (1) bekezdés b) pontjában meghatározott felkérés teljesítése esetén – az igazoltatott személy lakóhelyét, tartózkodási helyét.

(4) A személyazonosság igazolásának megtagadása esetén az igazoltatott a személyazonosság megállapítása céljából feltartóztatható, a személyazonosság megállapításának sikertelensége esetén előállítható, ha a személyazonosítás megállapítása más módon nem biztosítható, a személyazonosság megállapítása céljából az igazoltatottól ujjnyomat vehető, az igazoltatotról fényképfelvétel készíthető, továbbá a külső testi jegyek észlelés és mérés alapján rögzíthetők.

(5) A igazoltatás vagy a személyazonosság megállapításának sikertelensége esetén az előállítás csak a személyazonosság megállapításához szükséges ideig tarthat.

(6) A rendőr az igazoltatott személy ruházatát, járművét átvizsgálhatja, ha azt a személyazonosság megállapítása, a közrendet, a közbiztonságot fenyegető veszély elhárítása, bűncselekmény vagy szabálysértés elkövetésének gyanúja szükségessé teszi.

(7) Az igazoltatás során rögzített adatokat – kivéve, ha ezek büntető- vagy szabálysértési eljárásban kerülnek felhasználásra – az intézkedés befejezését követő száznolcvanadik napon meg kell semmisíteni. Ez a rendelkezés nem

vonatkozik a 24. § (4) bekezdése szerinti igazoltatás során rögzített adatok 24. § (5) bekezdésében meghatározott törlési idejére.

(8) E paragrafus alkalmazásában személyazonosító adaton az érintett személy nevét, születési helyét, születési idejét és anyja születési családi és utónevét kell érteni.

2.2. Fokozott ellenőrzés, ruházatátvizsgálás

30. § (1) A rendőrség a bűncselekmény elkövetőjének elfogása és előállítása, vagy a közbiztonságot veszélyeztető cselekmény vagy esemény megelőzése, megakadályozása érdekében a rendőri szerv vezetője által meghatározott nyilvános helyen vagy a közterület kijelölt részén az oda belépőket vagy az ott tartózkodókat igazoltathatja.

(2) A rendőrség az (1) bekezdésben írt cél elérése érdekében épületet, építményt, helyszínt, csomagot és járművet átvizsgálhat.

(3) A rendőrség a rendezvény, az esemény, továbbá a közlekedés biztonságát, a közterület rendjét veszélyeztető jogellenes cselekmény megelőzése, megakadályozása érdekében a rendőri szerv vezetője által meghatározott területre belépők és az ott tartózkodók ruházatát és járművét átvizsgálhatja, illetőleg az üzemeltető által előírt feltételek megtartását ellenőrizheti, a közbiztonságra veszélyt jelentő anyagokat, eszközöket lefoglalhatja, illetőleg azoknak a rendezvény, esemény helyszínére való bevitelét megtilthatja.

(4) A rendőrség a nyilvános forgalom számára nyitva álló helyen őrizetlenül hagyott, a közbiztonságra veszélyt jelentő tárgyat szükség esetén az elvárható gondossággal eltávolíthatja, megsemmisítheti.

31. § (1) Akivel szemben személyi szabadságot korlátozó intézkedést foganatosítanak, annak ruházatát a rendőr a támadásra vagy az önveszély okozására alkalmas tárgy elvétele végett, előzetes figyelmeztetés után átvizsgálhatja.

(2) A ruházat átvizsgálását – halaszthatatlan eset kivételével – az intézkedés alá vonttal azonos nemű személy végezheti. Az intézkedés nem történhet szemérem sértő módon.

A fokozott ellenőrzés ideje alatt kifejtett rendőri magatartással kapcsolatos álláspontját a Testület már többször kifejtette. Megállapítható, hogy a jogszabályi háttér meglehetősen tág teret biztosít a fokozott ellenőrzések alkalmával foganatosítható rendőri intézkedéseknek, ezen belül is elsősorban az igazoltatásnak. Ennek keretében az állomány tagjainak nem kell olyan mértékig mérlegelniük az igazoltatás konkrét okainak meglétét, mint egy olyan igazoltatás során, amelyet saját kezdeményezésre, az Rtv. 29. §-a alapján foganatosítanak, mert a fokozott ellenőrzés egyfajta „mögöttes felhatalmazást” jelent. Ez ugyanakkor nem jelenti azt, hogy a fokozott ellenőrzés elrendelésével teljes mértékben megkerülhető az igazoltatás célhoz kötöttségének és megalapozottságának követelménye. Az egyes esetekben vizsgálható egyfelől, hogy a fokozott ellenőrzés elrendelése indokolt volt-e, másfelől az is, hogy a fokozott ellenőrzés keretében foganatosított konkrét igazoltatás nem volt-e egyértelműen indokolatlan a fokozott ellenőrzés céljainak fényében.

Az Rtv. 30. és 31. §-okban szabályozott fokozott ellenőrzés keretében fellépő rendőrök magatartásának jogszerűségét 2013-as évben ismét számos alkalommal kérdőjelezték meg beadványaikban a panaszosok. A Testület gyakorlata során többször találkozott azzal a helyzettel, hogy az intézkedő rendőrök egy hatályban lévő fokozott ellenőrzési utasításra hivatkozva igazoltatnak olyan személyeket, akik nyilvánvalóan saját jól konkretizálható magatartásuk kapcsán kerülnek a hatóság látókörébe, és nem pusztán azért, mert valamely nyilvános helyen, vagy a közterület kijelölt részén tartózkodnak. Ilyen esetekben általában maguknak az intézkedő rendőröknek sem egyértelmű, hogy az Rtv. melyik szakaszára hivatkozzanak az igazoltatás jogalapjaként: a fokozott ellenőrzést szabályozó 30. §-ra, vagy a „rendes”, egyedi gyanúokon alapuló igazoltatásról rendelkező 29. §-ra. Gyakori, hogy az intézkedéssel kapcsolatban kiállított iratok mindkét jogalapra hivatkoznak.

A Testület a *155/2014. (VII. 10.) számú állásfoglalásában* megállapította, hogy a panaszossal szemben végrehajtott ruházatátvizsgálás során a rendőrség nem tartotta be az arányosság és fokozatosság elvét, hiszen a panaszos ruházatát a személyi szabadságának korlátozása alatt végezte el, úgy, hogy arra a jogalapot az Rtv. 29. § (6) bekezdése már önmagában megteremtette. Jelen ügy kapcsán a Testület a panaszos előállítását a jogalap tekintetében is alapjogot sértőnek találta, így következetes gyakorlata szerint ebben az esetben a személyi szabadság jogtalan korlátozása alatt elvégzett cselekmények tekintetében nem végzi el a kifogásolt intézkedések különálló értékelését (mivel az előállítás jogszerűtlensége minden további intézkedést és kényszerítő eszköz használatot jogszerűtlenné tesz) azonban jelen esetben a Testület indokoltnak tartotta a vizsgálatot, hiszen az Rtv. 29. § (6) bekezdés már megteremtette az átvizsgálásra a jogalapot, így a rendőrség az arányosság és fokozatosság elvének betartásával a panaszost átvizsgálhatta volna személyi szabadság korlátozása, így az Rtv. 31. § (1) bekezdésére hivatkozás nélkül is.

A Testület a *101/2014. (V. 15.) számú állásfoglalásban* szintén a ruházatátvizsgálás jogszerűségét vizsgálta. A panaszos előadása szerint a csupán egy feszülős piros fürdőnadrág volt rajta a boltban. A rendőrök a bolt hátsó részében felszólították, hogy vegye le, illetve közölték vele, hogy ne ellenkezzen a rendőri intézkedésnek, mert arra még külön ráfázik, illetve leveszik róla kényszerrel. A panaszos végül is levette a ruháját, majd felszólították, hogy forogjon körbe. A panaszos szerint mérhetetlenül megalázó volt, hogy meztelenre vetkőztették. Ezután visszavehette a ruháit, majd a rendőrök a falhoz állították és hátrabilincseltek a kezét.

A rendőri jelentések csupán azt rögzítik, hogy a panaszos ruházatát az Rtv. 31. § (1) bekezdése alapján átvizsgálták, arról azonban nem számolnak be, hogy ezt miként fogantatosították a rendőrök, illetve, hogy az átvizsgálást mi indokolta.

A Testület tekintettel arra, hogy a rendőrség felhívás ellenére sem cáfolta lényegében a panaszos által előadottakat, elfogadta a panaszosi előadást és vizsgálata során ebből a tényelőadásból indult ki.

Az Rtv. 31. § (1) bekezdése szerint, akivel szemben személyi szabadságot korlátozó intézkedést foganatosítanak, annak ruházatát a rendőr a támadásra vagy az önvészély okozására alkalmas tárgy elvétele végett, előzetes figyelmeztetés után átvizsgálhatja. A (2) bekezdés rögzíti, hogy a ruházat átvizsgálását - halaszthatatlan eset kivételével - az intézkedés alá vonttal azonos nemű személy végezheti. Az intézkedés nem történhet szemérem sértő módon. Az Rtv. 16. § (4) bekezdése szerint a rendőr nem alkalmazhat kínzást, kényszervallatást, kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmódot, az erre vonatkozó utasítást köteles megtagadni. A rendőr az ilyen magatartás tanúsítójával szemben, annak megakadályozása érdekében, a szolgálati beosztására, a rendfokozatára, személyére tekintet nélkül köteles intézkedni.

A rendelkezésre álló iratokban semmi nem mutatott arra, hogy a panaszossal kapcsolatban fennállt volna olyan körülmény, ami miatt szükséges lett volna a testfelületét ilyen módon átvizsgálni, különös tekintettel arra, hogy fürdőnadrágban volt. Az iratokból nem tűnik ki olyan adat, ami megteremtette volna annak a gyanúját, hogy a panaszos önmaga vagy mások károsításra vagy a bűncselekmény elkövetésére alkalmas tárgyat próbált a testfelületén becsempészni az előállító helyiségbe. A testfelület ilyen átvizsgálása az emberi méltóságot súlyosan sértő, megalázónak tekinthető eljárás, amely a befogadás eljárás során [Rtv. 18.§(4)-(6)] is csak abban az esetben lehet jogszerű alapjog-korlátozás, ha megfelelő jogalap birtokában és az arányosság követelményét szem előtt tartva foganatosítják. Jelen esetben azonban nem a befogadáskori átvizsgálásról van szó, hanem a helyszínen vizsgálták át a panaszos testfelületét oly módon, hogy felszólították, hogy vetközzön meztelenre, majd forogjon. Az Rtv. 31.§ (2) bekezdése kifejezetten tiltja, hogy a ruházatátvizsgálás szemérem sértő módon történjen, a fentiekben leírt átvizsgálás pedig nyilvánvalóan ilyennek minősült, és indokolatlan volt.

Mindezek alapján a Testület álláspontja szerint a testfelület ilyen átvizsgálása az Alaptörvény III. cikkében tilalmazott megalázó bánásmódnak minősül, amely súlyos mértékben sértette a panaszos emberi méltósághoz fűződő jogát. A Testület álláspontja szerint súlyosan sérült a panaszos emberi méltósághoz fűződő joga a vele szemben alkalmazott átvizsgálás miatt. (Megjegyzi ugyanakkor a Testület, hogy amennyiben a rendőrségi iraton megjelölt átvizsgálás, nem a helyszínen történt, hanem a befogadási eljárás részét képezte, az esetben szintén jogszabálysértő lenne az ilyen jellegű átvizsgálás, mivel a jelentések nem tartalmaztak olyan körülményt, amit az Rtv. 18. § (4)-(6) bekezdése megkövetel az ilyen jellegű testfelület vizsgálatához.)

2.3. Előállítás

33. § (1) A rendőr a további intézkedés megtétele céljából elfogja és az illetékes hatóság elé állítja azt,

- a) akit szándékos bűncselekmény elkövetésén tetten értek;**
- b) aki ellen elfogatóparancsot, nemzetközi elfogatóparancsot, illetve európai elfogatóparancsot adtak ki;**

c) akinek őrizetbe vételét, előzetes letartóztatását rendelték el, vagy akinek ideiglenes kényszergyógykezelését, illetőleg elmeállapotának megfigyelését rendelték el;

d) aki az őrizetbe vétel, az előzetes letartóztatás, az ideiglenes kiadatási letartóztatás, a kiadatási letartóztatás, az ideiglenes átadási letartóztatás, az átadási letartóztatás, az ideiglenes végrehajtási letartóztatás, a szabadságvesztés vagy az elzárás végrehajtása során megszökött, vagy a fogvatartás helyéről engedéllyel eltávozva oda nem tért vissza, a lakhelyelhagyási tilalom, a házi őrizet, valamint a távoltartás szabályait megszegte, illetőleg aki az ideiglenes kényszergyógykezelés, az elmeállapotának megfigyelése, a kényszergyógykezelés vagy a javítóintézeti nevelés alól magát kivonta;

e) akinek előállítását külön törvényben meghatározott feltételek alapján elrendelik;

f) aki az ország területén jogellenesen tartózkodik.

(2) A rendőr a hatóság vagy az illetékes szerv elé állíthatja azt,

a) aki a rendőr felszólítására nem tudja magát hitelt érdemlően igazolni, vagy az igazolást megtagadja;

b) aki bűncselekmény elkövetésével gyanúsítható;

c) akitől bűncselekmény gyanúja vagy szabálysértés, valamint közúti közlekedéssel kapcsolatban kiszabható, közigazgatási bírsággal sújtandó szabályszegés bizonyítása érdekében vizeletvétel vagy véralkohol-vizsgálat céljából vérvétel, valamint műtétnek nem minősülő módon egyéb mintavétel szükséges;

d) aki a szülői felügyelet vagy a gyámság, illetőleg a nevelőszülőnél vagy gyermekotthonban történő elhelyezése hatálya alól engedély nélkül kivonja magát, és azt a gyermeket, akinek a körözését gyermek átadására irányuló bírósági végrehajtás során rendelték el;

e) aki a pártfogó felügyelet – külön törvényben meghatározott és a rendőrség hatáskörébe tartozó – szabályait megszegi;

f) aki a szabálysértést az abbahagyásra irányuló felszólítás után is folytatja, illetőleg akivel szemben az eljárás azonnal lefolytatható, továbbá akitől tárgyi bizonyítási eszközt kell megszerezni, vagy elkobzás alá eső dolgot kell visszatartani;

g) akivel szemben ideiglenes megelőző távoltartás elrendelésének van helye.

A fenti jogszabályhelyből kitűnik, hogy az előállítási okok egy része kötelezően előírja a szabadságelvonást [(1) bekezdés], míg a másik részük diszkrecionálisak, a rendőr ezek alapján előállíthatja, de nem köteles előállítani az érintett személyt, azaz a jogalkotó a rendőr mérlegelésére bízta, hogy a panaszossal szemben szükséges-e a további intézkedések megtétele céljából előállítást alkalmazni [(2) bekezdés]. Ebből következik, hogy ezen utóbbi előállítási okok fennállása esetén az Rtv. 15. §-ában szabályozott szükségességi-arányossági elv alapján kell döntést hozni abban a kérdésben, hogy elérhető-e az intézkedési cél az érintett személyi szabadságának korlátozása nélkül.

a) A következőkben bemutatott panaszügyekben kötelező előállítási okok [(1) bekezdés] vizsgálatára került sor.

Az Rtv. 33. § (1) bekezdés a) pontja szerint a rendőr a további intézkedés megtétele céljából elfogja és az illetékes hatóság elé állítja azt, akit szándékos bűncselekmény elkövetésén tetten értek. Sem az Rtv., sem a büntető anyagi, illetve eljárási szabályok nem tartalmazzák a „tettenérés” meghatározását, ezért a Testület a 265/2011. (IX. 14.) sz. állásfoglalásában elvégzett fogalomértelmezést követi. Mind az anyagi, mind az eljárási törvényekhez fűzött kommentárból az derül ki, hogy a tettenérés megállapításához szükséges egyfajta folyamatosság, amely a cselekmény elkövetését az elfogással összekapcsolja. Ezért abban az esetben is, ha a tettenérés fogalmát nem csupán a hatóság általi észlelés alapján induló intézkedésekre szorítjuk, szükséges, hogy a tetten ért személy mozgását, cselekvését – akár a szemtanúk, akár az értesítésre megjelenő rendőrök – végig kövessék a cselekmény elkövetésétől kezdve. Amennyiben az elkövető ilyen fajta nyomon követhetősége megszakad, úgy tettenérésről nem beszélhetünk.

Ezt a módszert követte a Testület a már többször hivatkozott 304/2014. (XI. 20.) számú állásfoglalásában is, ahol a panaszos Rtv. 33. § (1) bekezdésének a) pontja alapján történő előállításának jogszerűségét vizsgálta. A megjelölt szakasz szerint a rendőr a további intézkedés megtétele céljából elfogja és az illetékes hatóság elé állítja azt, „akit szándékos bűncselekmény elkövetésén tetten értek”. A fenti rendelkezés a rendőrnek nem biztosít mérlegelési lehetőséget, hanem tettenérés esetén kötelező jelleggel írja elő az intézkedés alá vont előállítását.

A panaszos elmondása szerint a parkolási igazolvány jogosultját, az édesanyját szállította először banki ügyeket intézni, majd utána orvosi vizsgálatra mentek volna az Sz. utcai kórházépülethez. Mivel a közelben nem talált parkolóhelyet, így anyukáját kitétte, és leparkolt a H. utca 21. szám előtti rokkant parkolóhelyén, ahol a közterület felügyelők elkérték a mozgáskorlátozott igazolványt, és nem fogadták el a panaszos magyarázatát, miszerint édesanyját szállította éppen, ezért bejelentést tettek a rendőrségen. Később a panaszos édesanyja megérkezett a megbeszélthelyszínre, de a panaszos már az illetékes kerületi rendőrkapitányságon volt előállítva.

A rendőrség, valamint a panaszos és a panaszos édesanyjának előadása megegyezett az abban, hogy a parkoldási igazolvány jogosultja (a panaszos édesanyja) nem volt fellelhető a mozgáskorlátozottak számára kijelölt parkolóhelyen és annak közelében, sőt az édesanya arról számolt be, hogy ő időközben hazament, és csak a lányával folytatott telefonhívás után ment vissza a helyszínre. Ezen körülmények alapján a Testület arra a megállapításra jutott, hogy felmerülhetett a gyanú, hogy a panaszos magatartásával a Btk. 342. § b) pontjának II. fordulat szerinti közokirat-hamisítás bűncselekményt elkövette.

A rendőrségi iratokból megállapítható volt, hogy az intézkedő rendőrök a közterület felügyelet bejelentésére érkeztek ki a helyszínre, ahol felvették a kapcsolatot a közterület felügyelet két munkatársával, akik korábban intézkedés alá vonták a H.

utca 21. szám előtti mozgáskorlátozottak számára kijelölt parkolóhelyen parkoló panaszost. Megállapítható tehát, hogy a tettenérés megállapításához elengedhetetlen folytonosság jelen esetben fennállt, mivel a panaszos mozgását, cselekvését az elkövetéstől az elfogásig a közterület felügyelet munkatársai végig követték.

Mivel a Testület úgy ítélte meg, hogy felmerült annak gyanúja, hogy a panaszos közokirat-hamisítás bűncselekményét elkövette és a tettenérés feltételei is fennálltak a Testület megállapította, hogy jogszerű volt a panaszos elfogása és előállítása, ezért a panaszos személyi szabadsághoz való jogát nem érte sérelem.

A Testület a *259/2014. (X. 16.) számú állásfoglalásában* a panaszos személyi szabadsághoz való jogának a sérelmét állapította meg az előállítás jogalapjának a hiánya miatt. A rendőrség tájékoztatása szerint a panaszost az Rtv. 33. § (1) bekezdés a) pontja alapján állították elő, mert - a rendőri jelentések szerint - a panaszossal szemben felmerült gyanú az egyedi azonosító jellel visszaélés bűncselekmény elkövetésére, hiszen a rendőrség gyanúja szerint a panaszos a P-rendszámot jogszerűtlenül használja. Tekintettel azonban arra, hogy a panaszos a P-rendszám használatára vonatkozó minden iratot be tudott mutatni a helyszínen, amelyeket át is adott a rendőrségnek, valamint arra is, hogy a helyszínen a rendszámhasználatra vonatkozó részletes tájékoztatással is tudott szolgálni a bűncselekmény elkövetésére vonatkozó gyanú így már a közlekedésrendészeti intézkedés helyszínen csökkent. A gyanút a panaszos személyi adatainak és a motorkerékpár okmányainak a helyszíni ellenőrzése során már kizárhatták a rendőrök. Maga a rendőrség is érezhette azt, hogy a panaszos előállítására nincsen jogalap, hiszen a rendőri jelentések szinte mindegyike tartalmazza, hogy a panaszossal szemben intézkedő rendőrök tanácsstalanok, bizonytalanok voltak tekintetben, hogy a panaszost elfogják és előállítsák a kapitányságon, avagy sem. Ennek érdekében hosszas rádióforgalmazás során, bizonytalan közléseket követően mégis a panaszos előállítása mellett döntöttek, amely a Testület álláspontja szerint jogszerűtlen, szükségtelen és indokolatlan volt, tekintettel arra, hogy a panaszossal szemben az előállítás jogalapjaként megjelölt bűncselekmény elkövetésére vonatkozó gyanút a panaszosi előadás, a rendőrök részére átnyújtott okmányok, a nyilvántartásokból kinyert adatok kizárták. Ezen okokra tekintettel határozott úgy a Testület, hogy sérült a panaszos személyes szabadsághoz való joga.

A *112/2014. (V. 15.) számú állásfoglalás* alapjául szolgáló ügyben a panaszos kifogásolta, hogy előállítására tévesen került sor, mivel a rendőrség a körözését nem vonták vissza. A rendőrség a panaszos előállításának indokaként és jogalapjaként az Rtv. 33. § (1) bekezdés b) pontját jelölte meg. A Testület itt utal arra, hogy a fentiekben megjelölt indok és jogalap olyan kötelező jellegű előállítási okot jelent, amelynek fennállása esetén mérlegelés nélkül köteles az előállítás foganatosítására az eljáró rendőr.

A Testület álláspontja szerint az intézkedő rendőrök jogszerűen jártak el, amikor a körözési információs rendszer adatai birtokában a panaszos elfogása és előállítása mellett döntöttek. Ugyanis a járőröknek a helyszínen nem állt rendelkezésükre egyéb eszköz a tényállás tisztázására, és a panaszos sem tudott olyan dokumentumot felmutatni, amely kétséget kizáróan igazolta volna, hogy körözését

visszavonták, ezért az adatlekérdezés során tapasztalt panaszossal szemben érvényben levő személyi körözés megfelelő jogalapot – és kötelezettséget is – teremtett ahhoz, hogy az Rtv. fenti rendelkezése alapján őt előállítsák.

A Testület eljárása során figyelemmel volt ugyanakkor az intézkedés időpontjában még hatályos, a személy- és tárgykörözésről szóló 2001. évi XVIII. törvény vonatkozó rendelkezéseire is. A panaszos körözését elrendelő rendőrkapitányság megküldte ugyan a Testület által kért, elfogatóparancs visszavonásáról szóló határozatot (amely nem a Robotzsaru rendszerből került nyomtatásra, így annak keletkezésének időpontja nem tekinthető hitelesnek), azonban a Testület ilyen irányú kifejezett kérdésére ellenére sem adott tájékoztatást arról, hogy pontosan mikor és milyen intézkedések történtek a körözés visszavonása érdekében. Valamint a rendőrkapitányság nem igazolta, hogy a fenti törvény által számára előírt kötelezettségnek (azaz a visszavonás tényének körözési információs rendszerbe történő bejegyzésének) eleget tett. A rendelkezésre bocsátott információk alapján a Testület ezért arra a megállapításra jutott, hogy a rendőrkapitányságot mulasztás terheli, amely mulasztás a panaszos tisztességes eljáráshoz, valamint személyi szabadsághoz való jogának sérelmét idézték elő.

A megvalósult alapjogsértés a Testület megítélése szerint elérte a súlyosság azon fokát, amely indokolttá tette a panasz és az állásfoglalás megküldését az országos rendőrfőkapitánynak, aki a panasz elbírálása során határozatában az elfogatóparancs visszavonásának elmaradása tekintetében helyt adott a panasznak.

b) A diszkrecionális előállítási okokkal – többek között – a következő ügyekben foglalkozott a Testület.

Az Rtv. 33. § (2) bekezdése alapján előállított panaszosok esetében a Testület az intézkedés jogalapján túl annak arányosságát is megvizsgálta, mivel a hivatkozott törvényhely nem kötelező előállítási okokat jelöl, hanem az intézkedő rendőrnek mérlegelési lehetőséget biztosít az előállítás szükségessége tekintetében. Ezen előállítási okok fennállása esetén az Rtv. 15. §-ában szabályozott szükségességi-arányossági elv alapján kell döntést hoznia abban a kérdésben, hogy elérhető-e az intézkedési cél az érintett személyi szabadságának korlátozása nélkül.

Az Rtv. 33. § (2) bekezdésének **c)** pontja alapján („a rendőr a hatóság vagy az illetékes szerv elé állíthatja azt, akitől bűncselekmény gyanúja vagy szabálysértés, valamint közúti közlekedéssel kapcsolatban kiszabható, közigazgatási bírsággal sújtandó szabályszegés bizonyítása érdekében vizeletvétele vagy véralkoholvizsgálat céljából vérvétel, valamint műtétnek nem minősülő módon egyéb mintavétel szükséges”) állították elő a panaszost a 348/2014. (XII. 18.) sz. állásfoglalás alapjául szolgáló ügyben.

A panaszbeadvány szerint a rendőrök a panaszost az önkormányzat étkezdéje előtt leparkolt, álló (és üzemképtelen) autójától 5-10 méterre vonták intézkedés alá. A panaszos közölte a rendőrökkel, hogy a nap folyamán elfogyasztott fél deciliter körte ízű szeszes italt és egy üveg sört. A rendőrök ezt követően alkoholszondát

fűjattak meg vele, amely alkoholfogyasztást ki is mutatta, azonban a panaszos többször a rendőrök tudomására hozta, hogy a gépkocsit nem ő, hanem a húga vezette, aki az öccse fiáért ment az iskolához. A panaszos a fentieket azzal egészítette ki, hogy az önkormányzati konyháról kihozott ebédet a gépjárműbe tette, majd elindult az I. út irányába gyalogosan – a rendőrautótól ellentétes irányba –, testvéreire várva. A személyautójától 5-10 méterre lehetett, mikor a rendőrségi autó megállt mellette, így nem szállt ki az autóból, mivel oda be sem ült.

A rendőrségi iratok szerint M. r. törzszászlós és N. r. törzsőrmesterrel gépkocsizó járőrszolgálatuk ellátása során arra lettek figyelmesek, hogy a főtéren található presszóból a panaszos kijön és az ott parkoló szürke színű Suzuki típusú gépkocsi vezetőülésébe ül. A panaszos észlelte a szolgálati gépkocsit, és annak továbbhaladásáig nem indult el. M. r. törzszászlós a legközelebbi útkereszteződésben megfordult a szolgálati járművel, majd visszaérve a presszó elé azt tapasztalták, hogy a személygépkocsi már nincs ott és közlekedni sem látták a főtér környékén. Ezért a rendőrök a gépkocsi felkutatására indultak, és 12 óra 5 perckor a M. úton haladva észlelték, hogy az általuk keresett gépkocsi az I. út 1. szám előtt közlekedik, majd a szolgálati gépkocsi láttán az úttest jobb oldalára lehúzódik és megáll. Ezt követően a járőr páros megállt a gépkocsi mellett, amiből addigra már kiszállt annak vezetője, a panaszos, és körülbelül 5 méter gyalogosan megtett a szomszédos D. út irányába, amikor a rendőrök intézkedés alá vonták őt. A panaszos elismerte, hogy a vezetés megkezdése előtt a presszóban 0,5 deciliter körtepálinkát és egy üveg sört elfogyasztott, ezért vele szemben 12 óra 12 perckor LION 500 típusú alkoholtesztet alkalmaztak, amely 0,74 mg/l értéket mutatott. Mivel az intézkedés helye szerint közelebb eső rendőrőrsön hitelesített légalkohol mérőkészülék nincsen, ilyen készülék csak a Rendőrkapitányság Közrendvédelmi Osztályán található, mely készüléken a mérést az intézkedés megkezdésétől számított 30 percen belül kell végrehajtani. A rendelkezésre álló idő alatt az intézkedés helyszínétől nem volt lehetséges a rendőrkapitányságra személygépkocsival bevonulni, és az ott elhelyezett hitelesített eszközön a mérést megkezdeni és elvégezni, ezért a panaszost vér és vizelet mintavétel céljából előállították a rendőrkapitányságra.

A rendőrség az ügyel kapcsolatban két magánszemélyt is meghallgatott, akik az intézkedést megelőző eseményekkel kapcsolatban érdemben nem tudtak nyilatkozni, viszont a panaszos húga testvére előadását támasztotta alá.

A 27/2010. (Ot. 14) ORFK utasítás a szeszes ital fogyasztásából származó alkohol szervezetben való jelenléte ellenőrzésének és az ellenőrzéshez rendelkezésre álló eszközök és mintavételi lehetőségek alkalmazásának egységes rendőrségi szabályozását tartalmazza. Ennek 3) pontja rögzíti az ellenőrzések végrehajtási módját, amely szerint a rendőr kizárólag a rendszeresített elektromos alkoholtesztterrel, a Spiratest alkoholkimutató indikátorcsővel (alkoholszonda) és a hiteles elektromos légalkoholmérő berendezéssel hajthatja végre az ittasság ellenőrzését. Alkoholszonda alkalmazására csak alkoholtesztter hiányában kerülhet sor.

Az utasítás alkoholtesztter és alkoholszonda alkalmazással foglalkozó része a következőket rögzíti. A 9) pont szerint: „Amennyiben az alkoholtesztterrel végzett mérés eredménye a 0,5 mg/l légalkoholértéket nem haladja meg, szóban nyilatkoztatni kell, hogy tüdőbetegségben szenved-e, illetve van-e testhőmérséklet emelkedése. Abban az esetben, ha a 25. pont alapján nem áll fenn a vér- és vizeletminta vétel esete, továbbá az alkoholfogyasztás tényét vagy az azzal megvalósított jogsértést szabálysértési eljárásban értékelik, az intézkedés alá vont személyt nyilatkoztatni kell arról, hogy a mérési eredményt elfogadja-e. Amennyiben úgy nyilatkozik, hogy elfogadja, akkor az előző nyilatkozatait és a mérés eredményét az 1. számú melléklet szerinti Nyilatkozat (a továbbiakban: Nyilatkozat) kitöltésével rögzíteni kell. A Nyilatkozat rögzítését követően további mintavételre intézkedni nem kell.” A 11) pont arra az esetre ad irányutatást, amikor a fenti mérési eredményt az érintett nem fogadja el. Ebben az esetben szóban nyilatkoztatni kell arról, hogy hajlandó-e magát alá vetni hiteles mérőeszközzel történő vizsgálatnak. Ha úgy nyilatkozik, hogy hajlandó, hiteles mérőeszközzel történő mérésre kell intézkedni. Ennek érdekében az intézkedés alá vont személyt kilélegzett levegő hiteles mérőeszközzel történő megvizsgálása érdekében elő kell állítani, kivéve, ha a mérőeszköz az ellenőrzés helyszínén rendelkezésre áll. Szükséges még ismertetni a 12) pontot, amely a következőképpen rendelkezik: „Amennyiben az alkoholtesztterrel végzett mérés eredménye a 0,5 mg/l légalkohol értéket meghaladja, az intézkedés alá vont személyt szóban nyilatkoztatni kell arról, hogy hajlandó-e magát alá vetni hiteles mérőeszközzel történő vizsgálatnak, továbbá arról, hogy szenved-e tüdőbetegségben, vagy van-e testhőmérséklet emelkedése. Abban az esetben, ha hajlandó magát a vizsgálatnak alá vetni és nyilatkozata szerint nem szenved tüdőbetegségben és nincs testhőmérséklet emelkedése, hiteles mérőeszközzel történő mérésre kell intézkedni. Ennek érdekében az intézkedés alá vont személyt a vizsgálat érdekében elő kell állítani, kivéve, ha a mérőeszköz az ellenőrzés helyszínén rendelkezésre áll.” A 14)-es pont továbbá rögzíti: „Amennyiben az alkoholszondával végzett ittasság ellenőrzés eredménye pozitív, az intézkedés alá vont személyt szóban nyilatkoztatni kell arról, hogy szenved-e tüdőbetegségben, vagy van-e testhőmérséklet emelkedése. Abban az esetben, ha nyilatkozata szerint nem szenved tüdőbetegségben és nincs testhőmérséklet emelkedése, a 12. pontban foglaltak szerint kell eljárni.”

A fenti rendelkezések értelmezéséhez szükséges utalni a 25. pont előírásaira is. Ezek szerint az alkoholfogyasztásra vonatkozó szakértői vizsgálatához szükséges vérvételre és lehetőleg közel azonos időben végzett vizeletminta vételre kell intézkedni, amelyet a cselekményt követően a legrövidebb időn belül végre kell hajtani, ha az intézkedés alá vont személy:

- a) az alkoholszondával, az alkoholtesztterrel vagy a hiteles mérőeszközzel végzett ellenőrzést megtagadja,
- b) olyan állapotban van, amely meggátolja az alkoholszonda, alkoholtesztter, a hiteles mérőeszköz eredményes alkalmazását,
- c) nyilatkozata szerint tüdőbetegségben szenved, vagy testhőmérséklet emelkedése van, és az ittasság ellenőrzés eredménye, illetve az ittasság érzékelhető külső jegyei alapján a szeszes ital fogyasztás gyanúja fennáll,

- d) az egészségi állapotára (tüdőbetegségére, testhőmérséklet emelkedésére) vonatkozó nyilatkozat megtételét vagy annak aláírását megtagadja,
- e) hiteles mérőeszkőzzel történő első mérés foganatosítása a cselekmény időpontjától számított 30 percen belül nem hajtható végre (...)

Elfogadva a rendőrségi iratokban foglaltakat arra a megállapításra lehet jutni, hogy a helyszínen nem hiteles, LION típusú légalkoholteszterrel mért 0,5 mg/l légalkohol értéket meghaladó mérési eredmény megalapozta volna a panaszos előállítását a hiteles légalkohol-mérő berendezéssel történő alkoholszint megállapítása, illetve mivel azt 30 percen belül nem lehetett végrehajtani, a vér- és vizeletminta vétele érdekében. Azonban jelen esetben felek előadása oly mértékig állt ellentmondásban az intézkedést megelőző történések, és a gépkocsi vezetését illetően, hogy a Testület – a tanúkihallgatásokról szóló jegyzőkönyvek segítségével – sem tudott megnyugtatóan állást foglalni abban a kérdésben, hogy a járművezetés ittas állapotban bűncselekmény rendőri intézkedést szükségessé tevő gyanúja fennállt-e, és így jogszerű volt-e a panaszos előállítása az Rtv. vizsgált pontja alapján, ezért a panaszos személyi szabadsághoz való jogának sérelme nem volt megállapítható.

A jogszerű intézkedéssel szembeni engedetlenség és a szabálysértés továbbfolytatása mint előállítások ok kapcsolatát több állásfoglalásban is vizsgálta a Testület.

A Savária fesztiválon történt előállítások kapcsán a *125/2014. (VI. 12.) számú állásfoglalásában* állította fel azt a hármas lépcsőt a Testület a jogalap vizsgálata körében, amelyet az ilyen típusú ügyek vizsgálatánál alkalmaz. A panaszos előadása szerint a nézőközönség tagjaként táncolt a dobosok mellett. Először egy biztonsági őr követelte, hogy a dobosok hagyják abba a zenélést, majd később egy rendőr is erre hívta fel a dobosokat, de bővebb felvilágosítást nem adott. Ezután kb. 20 rendőr indult a csoport felé, majd a rendőrök véletlenszerűen kiválasztott embereket kezdtek elvinni, a panaszos ezen személyek között meglátta a kedvesét. A panaszos elindult felé, hogy megkérdezze, miért viszik el, de két lépés után két rendőr megragadta a kezét és hátracsavarta. A panaszos kiabált, hogy miért bánnak így velük, de nem ért el eredményt, ezért engedelmeskedett a rendőröknek.

Az intézkedés napján készült, az előállítás végrehajtásáról szóló jelentés arról számolt be, hogy a zenészek előállításának megkezdését követően a panaszos és még több személy az intézkedő járőrökhöz lépett, a megkezdett intézkedés lefolytatását akadályozták, az intézkedő rendőröket sértegették, számon kérték, és cselekményüket a „Törvény nevében!” felszólítást követően is folytatták, ezért előállították őket a rendőrkapitányságra. Az előállítás jogalapjaként a Rtv. 32. § (2) bekezdés f) pontjának I. fordulatát jelöli meg a jelentés. A helyszíni parancsnok 2013. augusztus 28-án kelt jelentése szerint a helyszínen jelenlévők közül négyen – köztük a panaszos is – az intézkedő rendőrök és az előállított zenészek közé álltak, a rendőri felszólítás ellenére testi erővel próbálták akadályozni az előállítást, ezért kényszerítő eszköz alkalmazása mellett előállították őket.

A szabálysértési eljárásban a rendőrök valamennyien úgy nyilatkoztak, hogy a tömeg a „dobosok mellett” állt, az intézkedő rendőröket számon kérték, és a „sün, sün” szavakkal sértegették őket.

Az Rtv. idézett 33. § (2) bekezdés f) pontja szerint „a rendőr a hatóság vagy az illetékes szerv elé állíthatja azt, aki a szabálysértést az abbahagyásra irányuló felszólítás után is folytatja, illetőleg akivel szemben az eljárás azonnal lefolytatható, továbbá akitől tárgyi bizonyítási eszközt kell megszerezni, vagy elkobzás alá eső dolgot kell visszatartani.”

A jogszabályhely értelmezése alapján kijelenthető, hogy az f) pont I. fordulata szerinti esetben az előállításhoz három feltétel együttes megvalósulása szükséges: a) egy jogszerűtlen magatartás, ami felveti a szabálysértés gyanúját, b) meghatározott személyhez vagy személyek csoportjához célzott rendőri felszólítás ezen magatartás abbahagyására; c) ezen jogsértő magatartás továbbfolytatása a felszólítást követően. Bármely feltétel hiánya az előállítás jogszerűtlenségének megállapítását vonja maga után.

A Testület a megjelölt előállítási okra figyelemmel tehát először azt vizsgálta, hogy a konkrét helyzetben felmerült-e valamely szabálysértés elkövetésének olyan szintű gyanúja, amely folytatása esetén elégséges jogalapot szolgáltatott az intézkedéssel megvalósult jogkorlátozásra.

A rendőrség az előállítást megalapozó szabálysértésként a Szabs. tv. 216. § (1) bekezdésében szabályozott jogszerű intézkedéssel szembeni engedetlenség tényállását jelölte meg. Eszerint „aki a rendvédelmi szerv vagy a vámszerv hivatásos állományú tagja jogszerű intézkedésének nem engedelmeskedik, szabálysértést követ el.”

A Testület az eset kapcsán utal az Rtv. 19. §-ára is, amely a következőként rendelkezik:

„19.§(1) A jogszabályi előírások végrehajtását szolgáló rendőri intézkedésnek – ha törvény vagy nemzetközi megállapodás másként nem rendelkezik – mindenki köteles magát alávetni, és a rendőr utasításának engedelmeskedni. A rendőri intézkedés során annak jogszerűsége nem vonható kétségbe, kivéve, ha a jogszerűtlenség mérlegelés nélkül, kétséget kizáróan megállapítható.

(2) A rendőr jogszerű intézkedésének való ellenszegülés esetén az e törvényben meghatározott intézkedések és kényszerítő eszközök alkalmazhatók.”

A fenti tényállás megvalósulásához egyrészt szükséges egy rendőri intézkedés, amely nem nyilvánvalóan jogszerűtlen, másrészt az, hogy ezzel az intézkedéssel szemben valaki ellenszegülést tanúsítson.

A rendőrség a panaszos ellenszegülését abban jelölte meg, hogy sértegette a rendőröket, a járőrpárok közé lépett, és aktívan ellenállt, amivel akadályozta az intézkedés lefolytatását.

A Testület álláspontja szerint az, hogy az adott helyzetben a rendőrök a panaszos verbális számonkérését és egyes jelentések szerint aktív fizikai ellenállását (amelynek tartalmát a rendőrségi álláspont konkrétan nem részletezte, és amelyet a panaszbeadvány tartalma cáfol) felfoghatták-e a fenti szabálysértésként, egyéb körülmények híján, utólag nem megítélhető. Ehhez hozzájárul az is, hogy a rendőrök előadásában még a szabálysértés abbahagyására történő felszólítások elhangzása is kétséges. Ugyanakkor a rendelkezésre álló videofelvételen látszik, ahogyan a panaszost két rendőr hátracsavart kézzel próbálja elvezetni, miközben kiabál egy másik személy, egy férfi földre teperése miatt, de aktív ellenállást nem tanúsít. Miután a férfit megbilincselte a többi rendőr, a panaszost elvezeti a két rendőr. A felvételen nem hallható, hogy a panaszost a rendőrök a „törvény nevében” bármilyen magatartással való felhagyására felszólították volna.

Megjegyzi a Testület, hogy álláspontja szerint önmagában a rendőrök verbális számon kérése nem alkalmas arra, hogy megalapozza a jogszerű rendőri intézkedéssel szembeni engedetlenség szabálysértését. Annak gyanújához a Testület álláspontja szerint vagy aktív, tevőleges, az intézkedés céljának ellenszegülő – de a rendőr személyét fizikailag nem támadó – magatartás szükséges, vagy egy intézkedés végrehajtását gátló passzív magatartás, szándékos nem cselekvés.

Számba véve az előállítás jogalapja és a felhívott szabálysértési tényállás kapcsán a Testület által fentebb rögzített általános követelményeket, a panaszos előállítása akkor lenne jogszerűnek minősíthető, ha:

- egy nem nyilvánvalóan jogszerűtlen rendőri intézkedéssel szemben ellenszegülést tanúsított volna,
- az eljáró rendőrök felszólították volna ezen ellenszegülő magatartás abbahagyására,
- azonban a panaszos ezt figyelmen kívül hagyva az intézkedéssel szembeni ellenállását fenntartotta volna.

Az, hogy a helyszínen egy nem nyilvánvalóan jogszerűtlen rendőri intézkedés zajlott, a Testület rendelkezésére bocsátott információk alapján megállapítható volt. Azzal kapcsolatosan ugyanakkor, hogy a panaszos ezen intézkedésnek ellenállt-e, már kétségek merülnek fel. Ilyen esemény a videofelvételeken ugyanis nem látható, a felek előadásában pedig erre vonatkozóan ellentmondás van. Hasonló megállapítás tehető azon további két feltétel kapcsán is, amelyek szerint a panaszost a rendőröknek fel kellett szólítaniuk az ellenállás abbahagyására, valamint, hogy ennek ellenére a panaszos az intézkedésnek továbbra is ellenállt. A konkrét esetben a Testület rendelkezésére álló bizonyítási eszközök alapján tehát nem voltak egyértelműen rekonstruálhatóak az előállítást megelőző események.

Figyelemmel ugyanakkor az intézkedés körülményeire, arra, hogy a rendőrök rövid idő alatt több személlyel szemben intézkedtek, jelentős volt az intézkedés alá ugyan nem vont, de a helyszínen tartózkodó személyek száma, és az események mindössze néhány perc alatt lezajlottak, a Testület nem tartotta kizárhatónak, hogy az előállítás feltételei a panaszos esetében teljesültek.

Mindezek alapján a Testület álláspontja szerint a jelen esetben nem volt kizárható szabálysértés továbbfolytatásának olyan szintű gyanúja, amely elégséges jogalapot szolgáltatott az intézkedéssel megvalósult jogkorlátozásra. Tekintettel ugyanakkor arra, hogy a 33. § (2) bekezdése alapján foganatosított előállítások esetén a jogalkotó a rendőr mérlegelési jogkörébe utalta az előállítás szükségességéről a döntést, ezért a Testületnek a jogalap fennállásakor is vizsgálnia kell, hogy az előállítás megfelel-e az arányosság követelményének.

A panaszos előállítására az ügy adatai szerint azért került sor, mert a rendőri intézkedésnek ellenállt és ezen magatartásával szabálysértést valósított meg. A konkrét esetben tehát vizsgálni kellett azt, hogy az adott körülmények között szükség volt-e a panaszos előállítására annak érdekében, hogy a panaszos rendőri intézkedéssel szembeni ellenszegülését megtörjék és a szabálysértési eljárás lefolytatásához szükséges adatait meg tudják állapítani a rendőrök.

A Testület annak a körülménynek tulajdonított döntő jelentőséget az eset vizsgálata kapcsán, hogy a rendőrök az intézkedésük eredeti célját (csendháborító magatartás megszüntetése) már a dobosok kiemelésével, és előállításával elérte, ezek után pedig kiemeléssel a helyszínről elkülönítették az intézkedést kifogásoló személyeket is. A felvételen is látszik, hogy elvezették őket a közelben várakozó szolgálati gépjárműhöz. Itt már lehetősége lett volna a rendőrségnek, hogy az így kiemelt és intézkedés alá vont – időközben valószínűleg már kevésbé felfokozott lelki állapotú – személyeknek az eljárás lefolytatásához szükséges személyazonosságát igazoltatás útján megállapítsa, így beszállításuk a rendőrségre szükségtelen volt a fenti célok (személyazonosság megállapítása, ellenszegülés megtörése) érdekében.

A Testület álláspontja szerint tehát nem volt az előállításnak olyan célja, amely csak a szabadság előállításával történő korlátozásával volt elérhető, mivel a panaszos ellenállásának megtöréséhez, illetőleg a jogszerű intézkedéssel szembeni engedetlenség miatti szabálysértési eljárás lefolytatásához szükséges adatok megszerzéséhez elegendő lett volna a panaszos helyszíni visszatartása és igazoltatása. A csendháborítást pedig már megszüntették a rendőrök a dobosok előállításával, azzal összefüggésben a panaszos elleni fellépés nem volt indokolt.

Mindezek alapján a Testület álláspontja szerint sérült a panaszos személyi szabadsághoz való joga.

Szintén ezt a mércét alkalmazta a Testület egy otthonvédő csoport akciója során alkalmazott előállítások vizsgálatánál a *190/2014. (IX. 18.) számú állásfoglalásnál*, ahol a fenti vizsgálati modellt alkalmazva megállapította, hogy az intézkedéshez szükséges jogalap fennállt, azonban a Testület álláspontja szerint nem volt az előállításnak olyan célja, amely csak a szabadság előállításával történő korlátozásával volt elérhető, mivel a panaszos ellenszegülésének megtöréséhez, illetőleg a jogszerű intézkedéssel szembeni engedetlenség miatti szabálysértési eljárás lefolytatásához szükséges adatok megszerzéséhez elegendő lett volna a panaszos helyszíni

visszatartása és igazoltatása, ezért ennek érdekében a panaszos rendőrkapitányságra történő előállítására nem volt indokolt.

Ugyanezen „otthonvédő-akciónál” egy másik panaszos elállításának vizsgálatánál [189/2014. (IX. 18.) számú állásfoglalás] a Testület a fenti modellt alkalmazva megállapította, hogy a helyszínen egy nem nyilvánvalóan jogszerűtlen rendőri intézkedés (a végrehajtás biztosítása) zajlott, a Testület rendelkezésére bocsátott információk alapján megállapítható volt. Az a rendelkezésre álló video- és hangfelvételek alapján az is megállapítható, hogy a panaszos elállta a végrehajtó útját, így ellenszegült a rendőri intézkedésnek. Ugyanakkor a további két feltétel – amelyek szerint a panaszost a rendőröknek fel kellett szólítaniuk az ellenszegülés abbahagyására, valamint, hogy ennek ellenére a panaszos az intézkedésnek továbbra is ellenszegüljön – a videofelvételek tanúsága szerint nem valósul meg, szemben azzal a rendőri előadással, hogy korábban három alkalommal felszólították a panaszost. A felvételen ugyan N. T. r. törzsszázlós valóban azt mondja, hogy már korábban háromszor felszólították, ám ezt a kijelentést az intézkedést teljes hosszában rögzítő – K.V. által – a Testület rendelkezésére bocsátott felvétel cáfolta.

Mindezek alapján – noha a panaszossal szemben felmerült a jogszerű intézkedéssel szembeni engedetlenség gyanúja – az előállításához a jogalkotó által megkívánt három feltétel nem valósult meg, ezért az előállításnak a rendőrség által megjelölt Rtv. 33. § (2) bekezdés f) pontja nem szolgálhatott kellő jogalapul, így sérült a panaszos személyi szabadsághoz való joga.

Szintén az Rtv. 33. (2) bekezdés f) pontja szerinti előállítás jogszerűségét vizsgálta a Testület egy ügyben, ahol megállapította, hogy a szabálysértés továbbfolytatása miatti előállításához nyilvánvalóan az szükséges, hogy a panaszost legalább egy alkalommal közvetlenül felszólítsák, hogy a szabálysértő magatartással hagyjon fel, és az önkéntes elállás lehetőségét a rendőri cselekvés előtt meg kell teremteni. Ez a felszólítás a jelen esetben ugyan megtörtént, de – a felvételek tanúsága szerint – arra nyilvánvalóan nem adtak lehetőséget a rendőrök, hogy a panaszos a felszólításnak önként eleget tegyen, hiszen egyrészt beszorították intézkedésükkel egy fix pontra, másrészt a felszólítást nem lehetett rendesen hallani, harmadrészt a felszólítás elhangzásának kezdete és a panaszos megragadása között kevesebb, mint 5 másodperc telik el.

Ily módon a Testület álláspontja szerint a panaszos Rtv. 33. § (2) bekezdés f) pontja szerinti előállításának nem álltak fenn a feltételei, így a panaszos előállítására megfelelő jogalap nélkül került sor [79/2014. (IV. 16.) számú állásfoglalás].

c) Az előállítás időtartamára és az előállítással kapcsolatos tájékoztatási kötelezettségre vonatkozó kifogások vizsgálatára – többek között – az alábbi ügyekben került sor.

33. § (3) A rendőrség az előállítással a személyi szabadságot csak a szükséges ideig, de legfeljebb 8 órán át korlátozhatja. Ha az előállítás célja még nem valósult meg, indokolt esetben ezt az időtartamot a rendőri szerv vezetője egy

alkalommal 4 órával meghosszabbíthatja. Az előállítás időtartamát a rendőri intézkedés kezdetétől kell számítani.

(4) Az előállítottat szóban vagy írásban az előállítás okáról tájékoztatni kell, és az előállítás időtartamáról részére igazolást kell kiállítani.

(5) Nemzetközi szerződés rendelkezése alapján elfogott, illetőleg előállított külföldi személy személyi szabadsága legfeljebb az abban meghatározott időtartamig korlátozható.

A Szolgálati Szabályzat 30. §-ának (3) bekezdése szerint az előállítás a fogvatartott személy szabadon bocsátásáig vagy őrizetbe vételéig, illetve előzetes letartóztatásáig, de legfeljebb az Rtv. 33. §-ának (3) bekezdésében meghatározott ideig tart.

A Testület a *156/2014. (VII. 10.) számú állásfoglalásában* a kiskorú panaszos előállításának aránytalan időtartama kapcsán a panaszos személyi szabadsághoz fűződő alapvető jogának a súlyos sérelmét állapította meg. A panaszost 12 óra 25 perctől 21 óra 45 percig állították elő. Az előállító helyiségbe 14 óra 45 perckor fogadták be. A rendőrkapitányság épületét pedig a szabadon bocsátása után elvégzett tanúkénti meghallgatását követően hagyta el, amelyet a tanúkihallgatási jegyzőkönyv 23 óra 50 percben jelölt meg. A panaszos előállítását az Rtv. 33. § (3) bekezdésére tekintettel hosszabbította meg a parancsnok, azonban a meghosszabbításról rendelkező határozatot a kapitányság nem csatolta be a Testület részére megküldött iratokhoz. A Testület megállapításai szerint a panaszos a rendőrségen 14 óra 40 perctől tartózkodott, így ezen időponttól kezdve 21 óra 45 percig érdemi cselekményeket nem foganatosítottak a vele szemben. Az igaz ugyan, hogy három társát is előállították a rendőrségre, de tekintettel arra, hogy olyan fiatalok voltak, akik a helyszínen bevallották azt, hogy valóban fogyasztottak úgynevezett „herba” pszichoaktív anyagot és azt, hogy hetente rendszeresen, 2-3 alkalommal fogyasztanak ilyen szert önmagában nem indokolta azt, hogy több mint 7 órán keresztül a panaszost indokolatlanul a rendőrség épületében tartsák úgy, hogy később szabadon is bocsátják és mint tanút hallgatják meg.

A Testület az elvégzett vizsgálat alapján megállapította, hogy bár a panaszos a rendőrkapitányságra történő előállítása indokolt volt, kellő joggal történt meg, a rendőrség nem tartotta be az Rtv. 15. §-ban meghatározott arányosság követelményét az előállítás időtartama kapcsán, így erre tekintettel a Testület a panaszos személyes szabadsághoz való jogának a sérelmét állapította meg.

A Testület a fent már ismertetett *304/2014. (XI. 20.) sz. állásfoglalásában* szintén megállapította a személyi szabadsághoz való jog sérelmét, mivel a rendőrségi iratok alapján nem tudott feltárni olyan körülményt, amely a panaszos édesanyjának kihallgatása és a letéti tárgyak kiadása között eltelt több mint 4 óra indokálul szolgálat volna.

2.4. Elővezetés

34. § (1) A rendőr az elővezetést elrendelő határozatban vagy végzésben megjelölt személyt az abban megjelölt helyre kíséri, vagy oda útba indítja.

(2) Ha az elővezetés másként nem teljesíthető, az elővezetett személyt a rendőrségen a szükséges ideig – legfeljebb 12 óra időtartamra – vissza lehet tartani. A visszatartás időtartamának számításához az előállításra vonatkozó szabályokat kell alkalmazni.

(3) Az elővezetés elrendelésének törvényességéért az elrendelő a felelős.

A Testület a 194/2014. (IX. 18.) számú állásfoglalásban azt vizsgálta, hogy a panaszos elővezetésére megfelelő jogalap alapján került-e sor.

A rendőrség tájékoztatása szerint a P. Rendőrkapitányság K. Rendőrőrs büntetőeljárását folytat a panaszos és felesége ellen a Büntető törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Btk.) 271. § (1) bekezdésébe ütköző garázdaság vétség megalapozott gyanúja miatt. Mivel a panaszos szabályszerű idézés ellenére nem jelent meg egy eljárás cselekményen, a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: Be.) 162. § (1) és (2) bekezdése alapján elrendelték az elővezetését. A rendőrség megküldte a Testületnek a P. Rendőrkapitányság K. Rendőrőrs Bűnügyi Alosztályának elővezetést elrendelő határozatát, amely a panaszos elővezetését rendelte el 2013. május 16-án 8 órára a Kertvárosi Rendőrőrsre.

A Testület ismételten hivatkozik Be. 162. § és az Rtv. 34. §-ára. Be. 162. § értelmében az elővezetés személyi szabadságot korlátozó intézkedés annak érdekében, hogy az érintettet a bíróság, az ügyész, illetőleg a nyomozó hatóság elé állítsák, vagy biztosítsák az eljárás cselekményen, illetőleg a szakértői vizsgálaton való részvételét. A törvényben meghatározott személyek elővezetésének elrendeléséről a bíróság, az ügyész, illetőleg a nyomozó hatóság rendelkezik, de az elővezetést a rendőrség hajtja végre. Az Rtv. 34. §-ának (1) bekezdése pedig úgy rendelkezik, hogy a rendőr az elővezetést elrendelő határozatban vagy végzésben megjelölt személyt az abban megjelölt helyre kíséri, vagy oda útba indítja.

A Szolgálati Szabályzat 26. pontja alatt tárgyalja az elővezetés kérdéseit. A 33. §. (1) bekezdése szerint elővezetést jogszabályban erre felhatalmazott hatóságok határozata vagy végzése alapján lehet foganatosítani.

A Testület ehelyütt utal továbbá a rendőrség Rtv. 13. §-ának (1) bekezdése szerinti intézkedési kötelezettségére, amely szerint a rendőr jogkörében eljárva köteles intézkedni vagy intézkedést kezdeményezni, ha a közbiztonságot, a közrendet vagy az államhatár rendjét sértő vagy veszélyeztető körülményt vagy cselekményt észlel, illetve ilyet a tudomására hoznak. Ez a kötelezettség a rendőrt halaszthatatlan esetben szolgálaton kívül is terheli, feltéve, hogy az intézkedés szükségességének időpontjában intézkedésre alkalmas állapotban van.

Mivel a fentiek alapján megállapítható, hogy a P. Rendőrkapitányság rendelte el a panaszos elővezetését a határozatával, a Testület úgy foglalt állást, hogy a panaszos elővezetését a rendőrkapitányság megfelelő jogalap birtokában kísérelte meg foganatosítani, ezért az a panaszos személyes szabadsághoz való jogát nem sértette.

2.5. Intézkedés magánlakásban és közterületnek nem minősülő egyéb helyen

39. § (1) A rendőr magánlakásba bebocsátás vagy hatósági határozat nélkül nem léphet be, illetve nem hatolhat be, kivéve

- a) segélyhívás esetén vagy öngyilkosság megakadályozása céljából;**
- b) bűncselekmény elkövetésének megakadályozása, megszakítása, vagy a bűncselekmény elkövetőjének vagy gyanúsítottjának elfogása és előállítása céljából;**
- c) közveszély, továbbá az életet vagy testi épséget fenyegető közvetlen veszély elhárítása, illetőleg az ilyen veszélyben lévők kimentése érdekében;**
- d) rendkívüli vagy tisztázatlan okból bekövetkezett halálesettel kapcsolatos intézkedés megtételére;**
- e) végrehajtási eljárás lefolytatása céljából, ha az abban való közreműködés – jogszabály alapján – a rendőrség számára kötelező;**
- f) az elővezetés végrehajtása érdekében;**
- g)**
- h) a szabálysértést felszólítás ellenére folytató személy előállítása céljából;**
- i) személy- és létesítménybiztosítási intézkedés [46. § (1) bekezdés c) pont] végrehajtására;**
- j) ha ez előállítás a törvényben meghatározott egyéb okból szükséges.**

(2) A végrehajtási eljárásban a rendőr kirendelésének törvényességéért a végrehajtást elrendelő szerv vezetője a felelős.

(3) A birtokos távollétében történt behatolást követően – a végrehajtási eljárásban való közreműködés kivételével – a rendőrség köteles a birtokost tájékoztatni, és a vagyonvédelem érdekében szükséges intézkedést megtenni.

(4) A magánlakásban való tartózkodás csak a feladat végrehajtásához szükséges ideig tarthat.

A Testület az 53/2014. (II. 26.) számú állásfoglalásában többek között azt vizsgálta, hogy a rendőrök jogszabályi felhatalmazás birtokában intézkedtek-e a lakásában. A panaszos elmondása szerint akkor, amikor rendőrök érkeztek a lakásához, éppen zenét hallgatott, a hangos zörgést később vette csak észre. Az ajtajában álló rendőrök be akartak menni a lakásába, de annak okát nem jelölték meg. A panaszos megkérdezte, hogy rendelkeznek-e bármilyen hivatalos irattal vagy engedéllyel, amivel a lakásába jogszerűen lépnének be, de a rendőrök közölték a panaszossal, hogy jobban jár, ha beengedi őket, ezért a panaszos így tett. Az előállításról készült jelentés szerint a magánlakásban intézkedés jogalapja az Rtv. 39. § (1) bekezdés b) pontja volt.

Tekintettel arra, hogy a Testület álláspontja szerint nem állt fenn a panaszossal szemben az intézkedéshez szükséges gyanú (emberölés elkövetésének a gyanúja),

ezért a Testület nem fogadta el a rendőrség Rtv. 39. § (1) bekezdés b) pontjára vonatkozó (bűncselekmény elkövetőjének elfogása) hivatkozását. Megjegyzi a Testület, hogy a fentiek miatt az a rendőri intézkedésnek magánlakásban csak akkor lett volna helye, ha ahhoz az intézkedő rendőrök rendelkeztek megfelelő hatósági határozattal, vagy a panaszos beengedte volna őket. A jelen esetben a rendőri iratok nem tartalmaztak ilyen hatósági határozatot, a panaszos pedig maga nyilatkozott úgy, hogy beengedte a rendőröket az ingatlanba, ugyanakkor hozzátette, hogy erre a „beengedésre” a rendőri fellépés módja miatt került sor. Arról viszont, hogy a panaszos a rendőrök fellépését érezhette-e akaratot hajlító vagy megtörő módon fenyegetőnek, a Testület egyéb bizonyítékok hiányában nem tudott állást foglalni. Azonban figyelemmel arra, hogy a panaszos beengedő magatartására a rendőri iratok egyáltalán nem hivatkoztak, a Testület az intézkedés alapjának mindössze a fentebb hivatkozott Rtv. 39. § (1) bekezdés b) pontját tekinthette, és megállapíthatónak találta a panaszos jogséremlmét a magánlakásban intézkedés miatt.

Mindezek alapján a Testület álláspontja szerint sérült a panaszos magánlakás sérthetlenségéhez fűződő joga.

2.6. Közlekedésrendészeti intézkedések

44. § (1) A rendőr az e törvényben és a külön jogszabályban meghatározott közlekedésrendészeti feladatának ellátása során

a) a közúti forgalmat irányíthatja, korlátozhatja, illetve szüneteltetheti;

b) a közlekedési rendszabályok megtartását, a járműhasználat szabályszerűségét, az okmányokra és a felszerelésekre vonatkozó előírások megtartását, a jármű birtoklásának jogszerűségét, az üzemben tartó, illetőleg a használó személyazonosító adatait, a jármű közlekedésbiztonsági állapotát és adatait a forgalomban és a telephelyen – a jogszabályban meghatározottak alapján – ellenőrizheti;

c) a jármű vezetőjét a rendszeresített eszközzel légzésminta, ha nála a vezetési képességére hátrányosan ható szer befolyása vagy alkoholfogyasztás miatt bűncselekmény vagy szabálysértés, illetve a közúti közlekedéssel kapcsolatban kiszabható, közigazgatási bírsággal sújtandó szabályszegés elkövetésének gyanúja merül fel, az egészségügyi szolgálat igénybevételeivel vér-, vizelet- és mütétnek nem minősülő módon egyéb minta adására kötelezheti;

d) a járművezetésre jogosító engedélyt (okmányt), a jármű üzemben tartására vonatkozó hatósági engedélyt (okmányt), a rakományhoz tartozó okmányokat, valamint a jármű hatósági jelzését – a külön jogszabályban meghatározottak szerint – a helyszínen elveheti;

e) a forgalomban való részvételt megtilthatja, ha a jármű vagy vezetőjének állapota a közúti forgalom biztonságát veszélyezteti, és a további jogellenes járműhasználat megakadályozása céljából a jármű kulcsait elveheti, illetőleg a járművet más módon mozgásában korlátozhatja vagy elszállíttathatja.

45. § (1) A rendőrség, valamint a rendőr a feladata ellátása során jogosult – a külön jogszabályban meghatározott módon – a közterületen szabálytalanul

elhelyezett járművet elszállíttatni vagy egyéb módon eltávolíttatni, ha az a közúti forgalom biztonságát vagy a közbiztonságot veszélyezteti. Ha a tulajdonos (üzemben tartó) nem állapítható meg, vagy a felszólítás ellenére az elszállított, eltávolított járművet nem veszi birtokba, és a tárolás költsége aránytalanul magas, a rendőrség a járművet értékesítheti, vagy más módon hasznosíthatja. Ha az elszállított, eltávolított jármű ismeretlen tulajdonosa a jármű értékesítése után 60 napon belül jelentkezik, részére az értékesítésből befolyt, a tárolási költséggel csökkentett ellenértéket ki kell fizetni.

(2) Ha a közterületen szabálytalanul elhelyezett jármű baleseti veszélyt nem jelent, illetőleg ha az a jármű biztonsága vagy bűncselekmény elkövetésének gyanúja miatt szükséges, rögzítésére a jármű elszállításaig vagy további intézkedésig kerékbilincs alkalmazható.

(3) Az elszállítás és a kerékbilincs alkalmazásának költsége a jármű tulajdonosát, vagy az üzemben tartóját, vagy a használóját terheli. A jármű elszállítása vagy a kerékbilincs alkalmazása során a járműhasználat akadályoztatása folytán a keletkezett kárért a rendőrséget nem terheli kártalanítási kötelezettség.

Az Rtv. 44-45. §-ai szerinti közlekedésrendészeti intézkedés kapcsán a Testület számos korábbi állásfoglalásában leszögezte, hogy a hivatkozott jogszabályhely általános felhatalmazást nyújt a rendőrnek arra, hogy a közlekedés biztonsága érdekében – arra okot adó speciális körülmény hiányában is – a járműveket, valamint azok vezetőit intézkedés alá vonja és a közlekedési rendszabályok betartását ellenőrizze.

A Testület már korábban hivatkozott *305/2014. (XI. 20.) sz. állásfoglalás* alapjául szolgáló panaszbeadvány szerint rallyversenyt biztosító, pályázáró rendőrkapitányság állományában álló P. r. főtörzsőrmester és H. r. zászlós megállította a saját cége P betűjelű rendszámú, a forgalomból kivont járművével közlekedő panaszost. A rendőrök a panaszostól okmányait kérték (az indítási naplót, forgalomban tartási engedélyt, biztosítást és jogosultságot igazoló dokumentumot), melyeket a panaszos átadott.

A rendőrségi iratokból az alábbiak voltak megállapíthatóak. 2013. november 17-én autóverseny biztosításában vett részt P. r. főtörzsőrmester és H. r. zászlós, akik verseny által igénybe vett útszakasz M. város felé eső végénél teljesítettek szolgálatot. A rendőrök felállítási helye a verseny helyszínétől távolabb volt, ők már csak a közúton közlekedő járműveket láthatták. Feladatuk a M. és B. település irányába haladó forgalom korlátozása volt, annak érdekében, hogy a versenyre érkező nézők járműveikkel ne akadályozzák a terület közlekedését. A fent említett fő feladatuk mellett intézkedniük kellett minden általuk észlelt szabályszegés esetén, illetve az eligazításon elhangzottaknak megfelelően az ideiglenes rendszámok jogszerű használatát is ellenőrizték, mivel korábbi rendezvényeken már tapasztalták, hogy a P betűjeles ideiglenes rendszám táblával ellátott járművek kívántak versenyezni. A fent említett napon 11 óra 25 perc körül észlelték, hogy egy P betűjelű ideiglenes rendszámmal ellátott jármű vesz részt a versenyen, ezért azt megállították és intézkedés alá vonták annak vezetőjét, a panaszost.

Az Rtv. 44. § (1) bekezdés b) pontja szerint a rendőr az e törvényben és a külön jogszabályban meghatározott közlekedésrendészeti feladatának ellátása során a közlekedési rendszabályok megtartását, a járműhasználat szabályszerűségét, az okmányokra és a felszerelésekre vonatkozó előírások megtartását, a jármű birtoklásának jogszerűségét, az üzemben tartó, illetőleg a használó személyazonosító adatait, a jármű közlekedésbiztonsági állapotát és adatait a forgalomban és a telephelyen – a jogszabályban meghatározottak alapján – ellenőrizheti.

A közlekedésrendészeti intézkedés során tehát a rendőrség ellenőrizheti mind a közlekedési rendszabályok megtartását, mind pedig a jármű közlekedésbiztonsági állapotát. Ez az intézkedési jog a rendőrséget minden esetben – tehát akkor is, ha egyébként jogsértésre utaló körülményt nem tapasztal – megilleti.

A fenti jogszabályi hivatkozások alapján megállapítható, hogy a rendőrség megfelelő jogszabályi felhatalmazás birtokában járt el akkor, amikor a panaszossal szemben közlekedésrendészeti intézkedést foganatosított, az intézkedés kezdeményezése tehát a panaszos tisztességes eljáráshoz fűződő jogát nem sértette.

Ugyanezen panaszügyben a Testület vizsgálat alá vonta az Rtv. 44. § (1) bekezdés d) pontját is, amely szerint a rendőr, közlekedésrendészeti feladatának ellátása során a járművezetésre jogosító engedélyt (okmányt), a jármű üzemben tartására vonatkozó hatósági engedélyt (okmányt), a rakományhoz tartozó okmányokat, valamint a jármű hatósági jelzését – a külön jogszabályban meghatározottak szerint – a helyszínen elveheti.

A 326/2011. (XII. 28.) kormányrendelet értelmében a panaszos SP betűjelű rendszám táblával lett volna jogosult részt venni a versenyen. Azonban a panaszbeadványból nem állapítható meg egyértelműen, hogy a panaszos valóban részt vett-e az autóversenyen, és amennyiben igen, akkor is felmerülhetett-e a szabálysértés intézkedést megalapozó egyszerű gyanúja, tekintettel arra, hogy a rendőrségi iratokból az derül ki, hogy a rendőrök felállítási helye a verseny helyszínétől távolabb volt, ahova minden bizonyossággal nézők is érkeztek autóval. Mivel pedig egyéb bizonyítási eszköz nem állt a Testület rendelkezésére, ezért nem tudott megnyugtatóan állást foglalni abban, hogy panaszos az engedélyezettől eltérő célra használta-e az ideiglenes rendszámot és ezzel összefüggésben a rendőrök jogszerűen jártak-e el az Rtv. 44. § (1) bekezdés d) pontja alapján.

A fentieket értékelve a Testület ugyanakkor arra a következtetésre jutott, hogy a jármű ellenőrzése során felmerült annak reális lehetősége, hogy önmagában a „M. város” bejegyzéssel az indítása napló honnan-hova rovata hiányosan lett kitöltve, ezért az ideiglenes forgalomban tartási engedély és a rendszám tábla elvétele jogszerű volt a 326/2011. (XII. 28.) kormányrendelet 96. § (9) bekezdése és így az Rtv. 44. § (1) bekezdés d) pontja alapján, nem sértve ezzel a panaszos tisztességes eljáráshoz fűződő alapjogát.

3. Kényszerítő eszközök

3.1. Testi kényszer

47. § A rendőr – intézkedése során – az ellenszegülés megtörésére testi erővel cselekvésre vagy a cselekvés abbahagyására kényszerítést (testi kényszer) alkalmazhat.

A Szolgálati Szabályzat 40. §-a rögzíti, hogy a megfogás, a leszorítás, az elvezetés vagy más, a rendőr által fizikai erő kifejtéssel alkalmazott, valamely cselekvésre vagy cselekvés abbahagyására irányuló kényszerítés (a továbbiakban: testi kényszer) akkor alkalmazható, ha a rendőri erőfölény vagy az intézkedés alá vont személy állapota, magatartása folytán a rendőri intézkedés eredményessége ezzel biztosítható. A testi kényszer alkalmazása során a rendőr önvédelmi fogásokat (többek között fojtásokat, és a feszítéses technikákat) is használhat. A rendőr a támadás céljára szolgáló eszköz használatának megakadályozása, továbbá a támadás elhárítása érdekében az ehhez szükséges erejű és irányultságú ütést vagy rúgást alkalmazhat.

A Szolgálati Szabályzat a kényszerítő eszközök általános szabályai között, a 39. § (1) bekezdésben rögzíti, hogy kényszerítő eszköz csak akkor alkalmazható, ha az intézkedés alá vont magatartása, ellenszegülésének mértéke annak Rtv. szerinti alkalmazását indokolja. A nagyobb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással járó kényszerítő eszköz akkor alkalmazható, ha a kisebb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással járó kényszerítő eszköz alkalmazása nem vezetett eredményre vagy sikere eleve kilátástalan. A (3) bekezdés szerint a kényszerítő eszköz alkalmazását jól hallható, közérthető és határozott módon a következő sorrendben meg kell előznie: a) a jogellenes magatartás abbahagyására való felszólításnak, „a törvény nevében” szavak előrebocsátásával, valamint b) a figyelmeztetésnek, hogy kényszerítő eszköz alkalmazása következik.

A rendőri intézkedések gyakorlati végrehajtásának alapvető taktikáiról szóló 18/2008. (OT 10.) ORFK utasítás melléklete részletesen tartalmazza az egyes intézkedési taktikák leírását. A kényszerítő eszközök alkalmazásának alapvető taktikáiról szóló fejezetben, a testi kényszerre vonatkozó alapelvek között szerepel – többek között –, hogy a testi kényszer alapvetően megfogást, lefogást, eltávolítást és elszállítást jelent. A rendőr testi kényszer végrehajtása során elsősorban kar-és csuklófeszítéseket, illetve elvezető fogásokat hajt végre. A rendőr továbbá az őt ért támadás során, illetve súlyosabb kényszerítő eszköz alkalmazásának elkerülése érdekében az önvédelmi fogásokat is felhasználhatja.

A Testület a 278/2014. (XI. 20.) számú állásfoglalásában a panaszosok emberi méltóságából levezethető testi integritáshoz fűződő alapvető jogának a sérelmét állapította meg a panaszosokkal szemben kifejtett testi kényszer vonatkozásában. A

panaszosokkal szemben a rendőrség uzsora bűncselekmény gyanúja miatt kezdeményezett intézkedést, amely során egyik panaszos sem tanúsított ellenállást. Az intézkedést a Terrorelhárítási Központ (továbbiakban: TEK) foganatosította a panaszosokkal szemben. Ezt a tényt a panaszbeadvány és a rendőrség és a TEK által megküldött dokumentumok is egybehangzóan megerősítik. A rendőrség és a TEK saját maga emelte ki az iratokban, hogy egyik panaszos sem tanúsított ellenállást az intézkedéskor, így a Testület, mivel a rendőrség és a TEK érdemben nem vitatta, sőt egyetértőleg helybenhagyta a panaszosok állítását, így tényként kezelte, hogy az intézkedéskor egyik panaszos sem tanúsított semmilyen ellenállást. A Testület ebből kiindulva nem találta megalapozottnak a panaszosokkal szemben alkalmazott testi kényszert, tekintettel arra, hogy a panaszosok az intézkedés során nem tanúsítottak olyan magatartást, amely testi kényszer alkalmazásával megtörsére tartott volna igényt. Az együttműködő magatartásra tekintettel indokolatlan volt a testi kényszer alkalmazása, hiszen a panaszosokat testi erővel nem kellett cselekvésre, vagy cselekvés abbahagyására kényszeríteni. Így a Testület álláspontja szerint, ha a panaszosok nem álltak ellen a rendőri intézkedés során, akkor a fokozatosság elvére tekintettel elegendő lett volna feléjük egy felszólítás intézése, amely arra vonatkozott volna, hogy fájadjanak velük a rendőrkapitányságra. Amennyiben ez a felszólítás nem vezetett volna eredményre, azaz nem cselekedtek volna a panaszosok a rendőrök akarátának megfelelően, akkor az arányosság és fokozatosság alapelvekre tekintettel lett volna indokolt a panaszosokkal szemben kifejtett testi kényszer.

Mivel jelen ügyben nem erről volt szó, így a Testület álláspontja szerint nem volt meg a testi kényszer alkalmazásának a jogszabályi feltétele, így sérült a panaszosok emberi méltóságából levezethető testi integritáshoz való alapvető joga.

3.2. Bilincs

48. § A rendőr bilincset alkalmazhat a személyi szabadságában korlátozni kívánt vagy korlátozott személy

- a) önkárosításának megakadályozására,**
- b) támadásának megakadályozására,**
- c) szökésének megakadályozására,**
- d) ellenszegülésének megtörsére.**

Rendszeresen és tipikusan előfordul a panaszokban azzal kapcsolatos kifogás, hogy a rendőrök indokolatlanul és aránytalanul alkalmaznak bilincset olyan esetekben, amikor az intézkedés alá vont valamilyen mértékű ellenszegülését már a testi kényszer alkalmazása is megtörte. Márpedig ilyen esetekben kötelező az Rtv. 16. § (1) bekezdésének azon rendelkezése, mely szerint nincs helye a kényszerítő eszköz további alkalmazásának, ha az ellenszegülés megtört. Ehhez hasonló rendelkezést tartalmaz a Szolgálati Szabályzat 39. § (1) bekezdése is, amely szerint a kényszerítő eszközök Rtv.-ben meghatározott sorrendje fokozatosságot is jelent, súlyosabb kényszerítő eszköz csak akkor alkalmazható, ha az enyhébb alkalmazása nem vezetett eredményre (vagy sikere eleve kilátástalan). Ennek ellenére a Testület elé

került ügyekből általánosságban az rajzolódik ki, hogy a hivatkozott jogszabályhelyeket a rendőrség éppen fordítva értelmezi, és akkor is alkalmaz bilincset, ha már – adott esetben a rendőrségi iratokból is kirajzolódó módon – a testi kényszer következtében sem áll fenn ellenszegülés, vagy éppenséggel a testi kényszert a bilincs alkalmazása eszközcselekményének tekinti.

Általánosságban elmondható a testi kényszer és a bilincs alkalmazása kapcsán, hogy a parancsnoki kivizsgálás és vélemény még mindig automatizmust mutat, a tényleges vizsgálat megtörténte nélkül minden intézkedést és kényszerítő eszközt jogszerűnek, illetve jogszerűnek és szakszerűnek találnak.

A Testület ezzel szemben több esetben arra az álláspontra helyezkedett, hogy a kényszerítő eszköz alkalmazása nem felelt meg az előírásoknak, aminek következtében pedig megállapítást nyert az emberi méltósághoz és a testi épséghez való jog sérelme.

A bilincselés részletszabályairól a Szolgálati Szabályzat 41. §-a szól, mely (4) bekezdésében a bilincselés módjait is rendezi, indokolt esetben a tárgyhoz bilincselést is lehetővé téve [d) pont]. A (6) bekezdés c) pontja szerint pedig a bilincselés módját az intézkedő rendőr az adott körülmények között a legcélrányosabban választja meg azzal, hogy tárgyhoz bilincselésnek akkor van helye, ha a személy önkárosításának, támadásának vagy szökésének megakadályozása, ellenszegülésének megtörése, vagy az intézkedés eredményes befejezése más módon nem biztosítható.

Többek között a bilincselés problematikájával is foglalkozott a Testület a már korábban említett 348/2014. (XII. 18.) sz. állásfoglalásában.

A rendőrségi jelentések szerint a panaszossal szemben az Rtv. 48. § b) és c) pontja alapján 12 óra 15 perctől bilincset alkalmaztak. Az intézkedő rendőrök a bilincs alkalmazásának szükségességéről nem nyilatkoztak, érdemben azt csak a kapitányságvezető indokolta meg. A tájékoztató levele szerint a panaszos megpróbálta a rendőri intézkedés alól a helyszínt elhagyva kivonni magát, valamint a fogatosított intézkedés során tanúsított magatartása, emelt hangneme miatt támadásától is tartani lehetett. A kényszerítő eszköz alkalmazása során a panaszos továbbra is végig emelt hangnemben beszélt, sérelmezve a bilincs alkalmazását is. A rendőrkapitányságra történő előállítás közben, szolgálati járműben is emelt hangnemben fenyegette meg a rendőröket, mely szerint a pszichiátrián fognak még a rendőrök a keze közé kerülni. A kapitányságvezető előadása szerint kényszerítő eszköz alkalmazása a vér- és vizeletminta vételét szolgáló orvosi vizsgálat során már nem volt indokolt, annak eltávolítását M. r. törzsszászlós meg is kísérelte, azonban a panaszos a kezét elhúzva közölte, hogy addig nem engedi a bilincset levenni, amíg egy parancsnokkal nem beszél. Végül a kényszerítő eszköz alkalmazásának megszüntetése 13 óra 45 perckor történt meg.

Tekintettel arra, hogy maguk az intézkedő rendőrök nem részletezték a bilincselést megalapozó panaszosi magatartást és a rendelkezésre álló iratokból sem volt

feltárható olyan körülmény, amely a panaszos szökésének vagy támadásának lehetőségét alátámasztotta volna, a Testület a rendőrség által felhívott törvényi rendelkezéseket nem tudta elfogadni a bilincselés jogalapjaként. A panaszos előadásából tudható, hogy megkérdőjelezte az intézkedés jogszerűségét, illetve egyet nem értését nyilvánította ki azzal kapcsolatban, azonban azt a Testület már több alkalommal kifejtette, hogy a támadás távoli, nem konkretizálódó veszélye, így az intézkedés alá vont verbális megnyilvánulása és hangneme nem lehet a bilincs alkalmazásának alapja. A Testület továbbá egyéb olyan feltételt sem tudott megállapítani, amely az Rtv. 48. §-a alapján a rendű panaszos bilincselését megalapozta volna.

A fentiek alapján a Testület a vizsgálata során nem tudott feltárni olyan elemet, ami a konkrét esetben a bilincs alkalmazását megalapozta volna, ezért arra az álláspontra helyezkedett, hogy sérült a panaszos emberi méltósághoz és az abból levezetett testi integritáshoz való joga. A jogsértést súlyosbítja az a tény, hogy a panaszos bilincselése másfél óráig tartott, amelynek értékelése során a Testület nem tudta figyelembe venni a rendőrség magyarázatát, tekintettel arra, hogy annak alkalmazása minden jogalapot nélkülözött.

A Testület a *278/2014. (XI. 20.) számú állásfoglalásában* a panaszosok emberi méltóságból levezethető testi integritáshoz való jogának súlyos sérelmét állapította meg a velük szemben alkalmazott bilincs vonatkozásában. A már hivatkozott állásfoglalásában a Testület a panaszosokkal szemben alkalmazott testi kényszer jogalapját is hibásnak találta, így a kényszerítő eszközök alkalmazásánál fokozottan figyelembe veendő fokozatosság és arányosság elvét a rendőrség és a TEK kétszeresen, két kényszerítő eszköz kapcsán sem tartotta be. Bár a rendőrség és a TEK maga emelte ki, hogy az intézkedés során egyik panaszos sem tanúsított ellenállást, mégis nemhogy testi kényszert, hanem bilincset is alkalmaztak velük szemben (ráadásul annak is a legsúlyosabb változatát, a kezek hátrabilincselését). A rendőrség a bilincselés jogalapjaként a lehetséges szökés megakadályozását és az ellenállás megtörését jelölte meg. A szökés vonatkozásában a Testület többször kifejtette már állásfoglalásaiban, hogy a távoli veszély, vagyis a szökés előfordulásának távoli, lehetséges bekövetkezése önmagában nem ad kellő jogalapot a bilincselésre. Jelen tényállás szerint nem is beszélhetünk a szökés valószínűségéről, hiszen a panaszosok nem tanúsítottak ellenállást, elfogadták velük szemben a rendőri intézkedés foganatosítását, sőt a rendőrök jelentős létszámfőlényben is voltak a panaszosokkal szemben. A bilincselés másik jogalapja szintén nem áll meg a Testület véleménye szerint, hiszen a rendőrség és a TEK saját maga hivatkozik arra, hogy a panaszosok egyike sem tanúsított ellenállást az intézkedés során, így mivel nem volt ellenállás egyik panaszos részéről sem, akkor nem volt mit megtörni bilincs alkalmazásával. Így a Testület álláspontja szerint a panaszosok bilincselésének nem volt meg a jogalapja, így a panaszosok emberi méltóságból levezethető testi integritáshoz fűződő jogának súlyos sérelmét állapította meg.

3.3. Vegyi eszköz, elektromos sokkoló eszköz, rendőrbot, kardlap, illetőleg más eszköz alkalmazása

49. §(1) A rendőr a szolgálatban rendszeresített vegyi vagy elektromos sokkoló eszközt, illetőleg rendőrbotot vagy kardlapot alkalmazhat

a) a mások vagy saját életét, testi épségét, illetőleg a vagyonbiztonságot közvetlenül veszélyeztető támadás elhárítására,

b) a jogszerű rendőri intézkedéssel szembeni ellenszegülés megtörésére.

Az Rtv. 61. §-ának (2) bekezdése értelmében továbbá a testi kényszer és a bilincs kivételével kényszerítő eszköz – a jogos védelem esetét kivéve – nem alkalmazható a láthatóan terhes nővel és a gyermekkorúval szemben.

Áttételről szóló állásfoglalást [36/2014. (II. 12.) számú állásfoglalás] hozott a Testület azon panaszos ügyében, aki sérelmezte, hogy a vele szemben foganatosított intézkedés során súlyosan megsértették a jogait, többek között az emberi méltóságát azzal, hogy előállításánál megbilincselték, könnygázt alkalmaztak vele szemben, összeverték, rugdosták őt, sértegették őt, megalázták, összességében kifogásolta a rendőri intézkedés brutalitását, valamint annak jogszerűségét vitatta. A rendőröket egy telekvita kapcsán hívta ki a panaszos szomszédja, állítása szerint a panaszos ittasan kiabált és dühöngött, szóbeli vitába keveredtek egymással.

A Testület a vegyi eszköz használatának jogszerűségi vizsgálata során számos jogszabályi rendelkezésre volt figyelemmel.

Az Rtv. 49. § (2) bekezdése alapján a rendőr a szolgálatban rendszeresített gumilövedéket, illetve pirotechnikai eszközt, könnygázgránátot, elfogó hálót, ingerlőgázt, továbbá vízágyút alkalmazhat a mások, vagy saját élete, testi épsége, illetőleg a vagyonbiztonság közvetlen veszélyeztetésének elhárítására, vagy ha a lőfegyverhasználat feltételei (54. §) fennállnak. Értelemszerűen a könnygáz alkalmazása esetén is köteles a rendőr az Rtv. 61 §-ában foglalt, a kényszerítő eszközökre vonatkozó közös szabályokat alkalmazni.

A Szolgálati Szabályzat tovább részletezi a vegyi eszköz alkalmazásának szabályait: a 42. § (1) bekezdése szerint a rendőr vegyi eszközt, elektromos sokkoló eszközt, rendőrbotot, kardlapot, valamint más eszközt saját elhatározásából vagy szolgálati előjárója parancsára használhat. Ugyanezen szakasz (7) bekezdése szerint az (1) bekezdésben meghatározott kényszerítő eszközöket nem szabad a támadás, ellenszegülés megszűnése, megtörése után alkalmazni, a (8) bekezdés szerint pedig a csapaterő alkalmazásával egyidejűleg, valamint tömegoszlítás során a tömeg oszlítására vagy zárt térben kialakult ellenállási góc felszámolására vegyi eszköz alkalmazható.

A Szolgálati Szabályzat a kényszerítő eszközök általános szabályai között, a 39. § (1) bekezdésben rögzíti, hogy kényszerítő eszköz csak akkor alkalmazható, ha az intézkedés alá vont magatartása, ellenszegülésének mértéke annak Rtv. szerinti alkalmazását indokolja. A nagyobb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással járó kényszerítő eszköz akkor alkalmazható, ha a kisebb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással járó kényszerítő eszköz alkalmazása nem vezetett eredményre vagy sikere eleve kilátástalan.

A Szolgálati Szabályzat 39. § (1) bekezdése mellett szükséges utalni ugyanezen jogszabályhely (2) bekezdésére is, amely az intézkedés alá vont személy magatartása szempontjából a rendőr az alábbiak szerint tesz különbséget:

- „a) passzív ellenszegülést tanúsító személy, aki a rendőri intézkedés során a számára jogszerűen adott rendőri utasításokat nem hajtja végre, de tevőleges ellenszegülést nem mutat,
- b) aktív ellenszegülést tanúsító személy, aki nem veti magát alá a jogszerű rendőri intézkedésnek, magatartásával fizikai erő kifejtés útján is igyekszik azt megakadályozni,
- c) támadó magatartást tanúsító személy, aki az intézkedő rendőrré, valamint a támogatására vagy védelmére kelt személyre rátámad”.

Ugyanezen jogszabályhely (3) bekezdése szerint a kényszerítő eszköz alkalmazását jól hallható, közérthető és határozott módon a következő sorrendben meg kell előznie: a) a jogellenes magatartás abbahagyására való felszólításnak, „a törvény nevében” szavak előrebocsátásával, valamint b) a figyelmeztetésnek, hogy kényszerítő eszköz alkalmazása következik.

A Testület újra hivatkozik a korábbiakban már idézett, Rtv. 15. és 16.§-ában foglalt arányosság követelményére, valamint az Rtv. 19. §-ban előírt engedelmisségi kötelezettségre is.

A panaszos elmondása szerint a kiérkező rendőröket megkérdezte jövetelük okáról, amikor az egyik rendőr minden szó nélkül előkapott egy gázsprayt és lefújta a panaszost.

A rendőrkapitányságról érkezett dokumentumok és a tanúk vallomásai az intézkedés kezdetét, valamint a könnygáz alkalmazásának körülményeit egymással közel egyezően írták le. A panaszost megbilincselve beültették az autóba, majd a bejelentő adatait kívánták felvenni, amikor arra lettek figyelmesek, hogy a panaszos az autóban dührohamot kapott: lábával a dudát nyomta, illetve felsőtestét a vezető ülés melletti ülés fejtámlájába, illetve az oldalsó ablakba verte. A tanúk vallomása szerint a kocsiból kiszállított panaszos ezt követően a rendőrautót rugdosta, illetve köpdösött, az ügyeletes jelentése szerint a panaszos több alkalommal a rendőrök felé rúgott. Az intézkedő rendőrök jelentése ezt annyival egészítette ki, hogy próbálták a panaszost a földre szorítani, azonban nem jártak sikerrel, mivel a panaszos aktívan ellenszegült, próbálta magát kivonni az intézkedés alól, ezért végül gázsprayt alkalmaztak vele szemben, ami után a panaszos lenyugodott.

A Testület a rendőri jelentésben és a tanúk vallomását fogadta el a történetek valós alapjául. A Testület álláspontja szerint a rendelkezésre álló dokumentumok alapján kétséget kizáróan megállapítható, hogy a panaszos – a Szolgálati Szabályzat 39. § (1) bekezdésének b) pontjának definíciója szerint – aktívan ellenszegült a jogszerű rendőri intézkedésnek, amely az Rtv. 49. §-ának (1) bekezdés b) pontja értelmében megalapozta a vegyi eszköz használatának lehetőségét. (E vonatkozásban a Testület felhívta a panaszos figyelmét, hogy az Rtv. szerint nem csupán a rendőrök személye

elleni támadás, hanem a jogszerű rendőri intézkedésnek való ellenszegülés is megalapozza a vegyi eszköz használatát.) Mivel az ellenszegülés megtörésére egyéb eszköz nem állt rendelkezésre, a Testület határozott meggyőződése szerint a vegyi eszköz alkalmazása az Rtv. 16. §-a szerinti arányossági követelménynek is megfelelt.

A rendőrbot (tonfa) használatának jogszerűségét vizsgálta a Testület. Például a *224/2014 (IX. 18) számú állásfoglalásában*, amelyben nem állapította meg a panaszos vonatkozásában az emberi méltósághoz való jog sérelmét. Ezen ügyben a rendőrbot használatára azért került sor, mert demonstrálók egy csoportja összetűzésbe, majd dulakodásba keveredett a rendőrökkel egy személy kiemelése miatt. A rendőrség állatásával ellentétben – miszerint az intézkedést biztosító rendőrök tonfát nem alkalmaztak –, a panaszos által hivatkozott videofelvétel rögzíti, hogy az egyik rendőr tonfát használ közel fél percig a dulakodás gócpontjában, az ellenszegülőkkel szemben. A felvételeken az is látható, hogy a rendőrök testi kényszer alkalmazva próbálják a dulakodó tömeget leválasztani. A rendelkezésre álló videofelvételeken azonban nem látható, hogy a panaszossal szemben kényszerítő eszközt alkalmaznának, így az ügyben keletkezett egyéb iratokat is figyelembe véve a panaszos vonatkozásában a Testület nem állapította meg az emberi méltósághoz való jog sérelmét.

IV. Jogalkotási és hatáskör-bővítési javaslatok

A Testület hároméves tevékenységéről és tapasztalatairól szóló Beszámolóban – melyet a Tisztelt Ház 2012. március 5-i ülésén elfogadott – olyan jogalkotási javaslatok fogalmazódtak meg egyrészt a Testület működésével kapcsolatos, másrészt a rendőrség tevékenységére vonatkozó jogszabályi módosításokra, amelyek a Testület létrehozása óta szerzett gyakorlati tapasztalatokon alapultak.

Ezek figyelembevételével a Testület elnöke és az országos rendőrfőkapitány az Rtv.-re vonatkozó olyan javaslat elkészítését tűzte ki célul, amely mindkét intézmény munkáját elősegítő változtatásokra irányult.

Ennek eredményeként a kezdetben több mint tíz oldal terjedelmű javaslatból a jogalkotási eljárás során az alábbi – a Testületet érintő – Rtv. módosítás született, amely 2013. január 1-jétől hatályos. „93. § A Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (Rtv.) 92. § (1) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép: „(1) Akinek a IV–V. fejezetben – a 46/A-46/C. § kivételével –, valamint a VI. fejezetben meghatározott kötelezettség megsértése, a rendőri intézkedés, annak elmulasztása, a kényszerítő eszköz alkalmazása (e fejezet alkalmazásában a továbbiakban együtt: intézkedés) alapvető jogát sértette, választása szerint

- a) panasszal fordulhat az intézkedést foganatosító rendőri szervhez, vagy**
- b) kérheti, hogy – amennyiben a panasz elintézése nem tartozik más eljárás hatálya alá – panaszát a Testület által lefolytatott vizsgálatot követően, az érintett rendőri szerv kilététől függően**
 - ba) az országos rendőrfőkapitány,**
 - bb) a belső bűnmegelőzési és büntetőrendészeti feladatokat ellátó szerv főigazgatója, vagy**
 - bc) a terrorizmust elhárító szerv főigazgatója bírálja el.”**

Az Rtv. 93/A. § (6) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép: „(6) A Testület a panaszt kilencven nap alatt vizsgálja meg, amely határidőbe nem számít bele a tényállás tisztázásához szükséges adatok közlésére irányuló felhívástól az annak teljesítéséig terjedő idő. A Testület az állásfoglalását külső befolyástól mentesen alakítja ki. A Testület az állásfoglalását megküldi az országos rendőrfőkapitány, valamint a belső bűnmegelőzési és büntetőrendészeti feladatokat ellátó szerv főigazgatója és a terrorizmust elhárító szerv főigazgatója számára.”

Az Rtv. 93/A. §-a a következő (10) bekezdéssel egészül ki: „(10) Az országos rendőrfőkapitány, a belső bűnmegelőzési és büntetőrendészeti feladatokat ellátó szerv főigazgatója, a terrorizmust elhárító szerv főigazgatója, illetve az intézkedést foganatosító szerv vezetője döntéseinek megküldésével tájékoztatja a Testületet azokban az ügyekben, amelyekben a Testület állásfoglalást alakított ki.”

A 93. § (1) bekezdésében a „nyolc” szövegrész helyébe a „húsz” kerül,” vagyis: „93. § (1) A Testülethez a panaszt az intézkedéstől, ha pedig a panasz előterjesztője az öt ért jogsérelemlről később szerzett tudomást, ettől az időponttól számított *húsz napon* belül lehet előterjeszteni.”

A fentiekre figyelemmel a Testület szükségesnek tartja ismételt felhívni a tisztelt jogalkotók figyelmét a jogalkotási javaslatban megfogalmazottakra, illetve a Kínzás és embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés megelőzésére létrehozott európai bizottság (CPT) magyarországi látogatásáról (2009. március 24. – április 2.) készült jelentésnek a *Testület hatáskörének bővítésére* vonatkozó részeire.

„20. A CPT a múltban már hangsúlyozta, hogy a rendőri bántalmazás megelőzésének egyik leghatékonyabb módja a panaszok és az ilyen bánásmódra utaló más információ gondos kivizsgálása, és, szükség esetén, megfelelő szankciók kiszabása. Az e területen bekövetkezett öröndetes fejlődést a Független Rendészeti Panasztestület létrehozása jelentette, 2008. januárjában. Ez az új testület, amely az Országgyűlés által megválasztott öt tagból áll, jogosult kivizsgálni a kifogásolható rendőri magatartások miatti panaszokat, és írásbeli ajánlásokat tenni az Országos Rendőr-főkapitányság vezetőjének. Ha a Testület ajánlásait nem fogadják el, az ügy végső döntéshozatal végett bíróság elé utalható. A küldöttséget azonban úgy tájékoztatták, hogy a Testületnek nincs joga hivatalból vizsgálatokat kezdeményezni. A CPT felkéri a magyar hatóságokat, hogy terjesszék ki a

Független Rendészeti Panasztestület jogosítványait arra, hogy hivatalból kezdeményezhessen vizsgálatokat az esetleges bántalmazási ügyekben.

A Testület tagjai felhívták továbbá a küldöttség figyelmét arra, hogy rendkívül alacsony azoknak a testületi ajánlásoknak az aránya, amelyeket a rendőrség megszívlelt. A Bizottság szeretné, ha megkapná a magyar hatóságok állásfoglalását ebben az ügyben.

Ugyanakkor számos olyan terület, megoldatlan probléma van a Panasztestület működésében, amelynek megoldása jogosítványainak és hatáskörének bővítésével feloldható lenne.”

A Testület fennállására és működésére vonatkozó igény nem kérdéses. Azonban sajnálatos módon – mind a Testület hatásköre, mind pedig eljárása kapcsán – számos olyan hiányosság tapasztalható (a fent említett felvetésen túlmenően), amelyek megoldása egyre sürgetőbbé válik az alábbiak szerint.

1. Hivatalból történő eljárás

A jelenlegi szabályozás meglehetősen korlátozó meghatározást tartalmaz a panaszosi körre nézve, az Rtv. ugyanis úgy fogalmaz: „92. § (1) Akinek az e törvény IV., V. és VI. fejezetében meghatározott kötelezettség megsértése, a rendőri intézkedés, annak elmulasztása, a kényszerítő eszköz alkalmazása (e fejezet alkalmazásában a továbbiakban együtt: intézkedés) alapvető jogát sértette [...]” A (2) bekezdés szerint pedig akinek az intézkedés jogát vagy jogos érdekét érintette, panasszal fordulhat az intézkedést foganatosító rendőri szervhez. Tehát a Testülethez panasszal az fordulhat, akivel szemben rendőri intézkedés foganatosításra, vagy annak elmulasztására, továbbá kényszerítő eszköz alkalmazására került sor, illetve akinek a jogát vagy jogos érdekét az intézkedés érintette. .

Ugyan az alapvető jogok biztosának eljárása sem ismeri a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól 2004. évi CXL. törvényben (a továbbiakban: Ket.) meghatározott ügyféli minőséget (amely csak az ügyvel kapcsolatos érintettséget követeli meg), azonban a biztos az alapvető jogokkal kapcsolatos visszásság megszüntetése érdekében a törvényben foglalt feltételek fennállása esetén hivatalból is eljárhat [az alapvető jogok biztosáról szóló 2011.évi CXI. törvény (a továbbiakban: Ajbtv.) 18. § (4)].

Nem egy esetben előfordul ugyanis, hogy a Testület egy, a hatáskörébe tartozó esetről értesül (akár a médián keresztül), jogszabályi felhatalmazás hiányában azonban nem jogosult hivatalból eljárni, sőt nincs arra sem módja, hogy az érintett személyt megkeresse és tájékoztassa a Testülethez fordulás lehetőségéről (amely eljárási mód több aggályt is felvetetne). Ugyanakkor nem elképzelhetetlen, hogy az érintett (esetleg alapjogában sértett) személy a Testülethez fordulás, vagy – még távolabb menve – magával a panasztétel lehetőségével sincsen tisztában a megfelelő

tájékoztató elmaradása okán. Indokolt ezért, hogy a Testület – az alapvető jogok biztosára vonatkozó szabály Rtv.-be történő bevonásával, vagy csak arra való utalással – hivatalból történő eljárásának lehetővé tétele mihamarabb megvalósuljon.

A hivatalból való intézkedés egy speciális esetét jelenthetnék a rendezvények, demonstrációk, mivel ezek esetében az azonnali véleményalkotás, az általános vizsgálat gyors lefolytatása meghatározó jelentőségű. Erre olyan megoldás képzelhető el, hogy a rendőrség folyamatos tájékoztatást nyújtana a Testület részére a bejelentett, engedélyezett, vagy akár a megtiltott rendezvényekről. Ezt követően a Testület maga döntené el, hogy részt kíván-e venni a rendezvényeken. A Testület részvételét természetesen jelezné a rendőrségnek, majd a rendezvény helyszínén is folyhatna a kommunikáció a Testület és a rendőrség között. Ezt követően a Testület a tapasztaltak alapján, még a beérkező panaszokat megelőzően, kialakíthatná általános véleményét. Ehhez az is kell, hogy a rendőrség egy gyorsított eljárásban a rendezvényt követően keletkezett iratanyagot (például a jelentéseket, a felvételeket) megküldje a Testület részére.

Feltétlenül megfontolandó lenne a Testületi tagok mentelmi joga biztosításának kérdése. Az alapvető jogok biztosát az országgyűlési képviselővel azonos mentelmi jog illeti meg (Ajbtv. 14. §). Az azonnali véleményalkotás okán elengedhetetlen volna a testületi tagoknak a mentelmi jog biztosítása az országgyűlési biztoshoz hasonlóan, ezzel is garantálva azt a függetlenséget, mely adott esetben az azonnali véleményalkotás lehetőségét ilyen korlátoktól mentesen tenné lehetővé, illetve megakadályozná testületi tagokkal szemben retorzióként történő eljárások megindítását.

2. Felvilágosítás-kérés – meghallgatás – bizonyítási eszközök köre

A Testület Rtv. felhatalmazása alapján vizsgálata során a rendőrségtől felvilágosítást kérhet. A Testület az összes olyan iratba betekinthet, illetve iratról másolatot kérhet, adatot, körülményt, tény, eljárást megismerhet, amely a vizsgált intézkedéssel összefügghet [Rtv. 93/A. § (1)]. Mivel az Rtv. a felvilágosítás kérés kapcsán további részletszabályokat nem tartalmaz, ezért nincs kellőképpen tisztázva, hogy a Testületet valójában mire is jogosult vizsgálata során (nyilatkoztatás, meghallgatás stb.). Nyilvánvaló, hogy felvilágosítás kérés fenti szabályozásának forrása az Ajbtv. 22. §-a, sőt az Rtv. kifejezetten utal is az Ajbtv.-re, amikor a minősített adatok Testület általi megismerését, illetve a hivatali helyiségbe való belépést szabályozza [Rtv. 93/A. § (3), (4)]. Elengedhetetlen volna ezért Ajbtv. 22. §-ára való hivatkozás, vagy annak átvétele és az Rtv. fenti jogszabályhelyének további két bekezdéssel való kiegészítése, hiszen a hivatkozott bekezdések alapján az alapvető jogok biztosja jogosult arra, hogy a vizsgált ügy intézőjét vagy az eljárást folytató szerv bármely munkatársát meghallgassa, továbbá az érintett szerv vezetőjét vagy felügyeleti szervének vezetőjét, valamint az annak lefolytatására a jogszabály által egyébként feljogosított szerv vezetőjét vizsgálat lefolytatására kérje fel. Az alapvető jogok biztosja az általa vizsgált

ügyben bármely szervtől – ideértve az Ajtv. szerint hatóságnak nem minősülő szerveket is – vagy annak munkatársától írásbeli magyarázatot, nyilatkozatot, felvilágosítást vagy véleményt kérhet.

Egyik legfontosabb probléma a meghallgathatóság és nyilatkoztatás kérdése. Amennyiben a panaszolt intézkedéssel érintett rendőrök meghallgatásának lehetősége bekerülne a törvénybe, nyilvánvaló, hogy az azzal kapcsolatos eljárási garanciák meghatározása is szükségszerű. Mivel a Testület nem a Ket. szabályai szerint folytatja le vizsgálatát, ezért már az ORFK-n keresztül, a megkeresés formájában történő nyilatkoztatás is felvet aggályokat. Az ORFK álláspontja szerint ugyanis a rendőrök nyilatkozattétele önkéntes, azaz a kérést meg is tagadhatják. Az Ajbtv. ugyanakkor részletesen tartalmazza, a meghallgatás során a válaszadás, illetőleg a nyilatkozattétel megtagadásának eseteit [Ajbtv. 22. § (4) bekezdés].

A jelenlegi állapot sok esetben oda vezet – mivel az állásfoglalás a panasz tartalma és a rendőrség által rendelkezésre bocsátott dokumentumok egybevetésén alapul –, hogy a Testület kénytelen az alapjogsérelem meg nem állapíthatóságáról dönteni. Ha ugyanis rendőrség nem szolgáltat információt, vagy a rendőrségi tájékoztatás nem elégséges, a Testület „nem tud mit vizsgálni”. Ilyen esetekben a Testület gyakorlata az, hogy a rendőrség által nem, vagy elégtelenül cáfolt panaszosi elmondásra alapozza állásfoglalását, ez azonban az eljáráson belül feszültséget keletkeztet, mivel ezt követően – akár az ORFK-ra küldi az ügyet a Testület, akár átteszi az intézkedést foganatosító szervhez – a rendőrség által lefolytatott közigazgatási eljárásban megnyílik a bizonyítás teljes eszköztára (pl. az érintett rendőrök tanúkénti kihallgatása), így a rendőrség adott esetben sokkal több információ alapján hoz döntést, mint ami a Testület rendelkezésére állt.

Le kell szögezni, hogy a rendőri nyilatkozattétel, a személyes meghallgatás a rendőrség érdekeit is szolgáló eszköz. A Testület ugyanis tényállás alapos és hiánytalan tisztázására törekszik, azonban elegendő információ híján a rendelkezésre álló adatok alapján hozza meg döntését.

A fentiekben vázolt okokból egyértelmű, hogy szükséges tehát az alapvető jogok biztosa jogosítványainak beépítése a törvénybe (Rtv.). Fontos lenne a bizonyítási eszközök Ajbtv. alapján való bővítése is.

3. A Testület vizsgálati körének tisztázása

A Testület álláspontja szerint elengedhetetlen, hogy a jogalkotó tisztázza, milyen eljárásjogi korlátai lehetnek a Testület vizsgálatának az Rtv. IV. fejezetében szabályozott általános elvek vonatkozásában.

A Testületnek az Rtv. 92. § (1) bekezdés alapján lehetősége van arra, hogy az Rtv. IV. fejezetében, a rendőrség működésének általános elveit és szabályait rögzítő rendelkezések kapcsán vizsgálódása körébe vonjon minden olyan rendőri

tevékenységet, amelyet az V. és a VI. fejezetek ugyan nem nevesítenek, de amelynek vonatkozásában a IV. fejezetben foglalt követelményeknek érvényesülniük kell.

Erre az Rtv. IV. fejezetében szereplő 11. § (1) bekezdése nyújt lehetőséget, amely szerint a rendőr köteles a szolgálati beosztásában meghatározott feladatait a törvényes előírásoknak megfelelően teljesíteni. A 11. § (1) bekezdése tehát olyan általános jellegű rendőri kötelezettséget rögzít, amelynek megsértése esetén helye van a Testület eljárásának akkor is, ha a jogsértés nem az Rtv. V. és VI. fejezetében foglalt rendelkezések alkalmazásával függ össze, hanem más – az adott szolgálati feladat ellátására vonatkozó – jogi norma érvényesülésével. Az Rtv. 11. §-án keresztül a szigorú nyelvtani értelmezés szerint vizsgálhatóvá válik tehát a rendőrség részéről eljáró személyek olyan tevékenysége is, amely az Rtv.-től eltérő egyéb jogszabályok, például a büntetőeljárás vagy a szabálysértési törvény által rendezett eljárási szabályok alapján zajlik.

A Testület gyakorlata szerint azonban hatáskörének ilyen értelmezése korlátokkal érvényes: a Testület olyan esetekben él az ilyen jellegű vizsgálat lehetőségével, amikor a panaszolt rendőri intézkedéssel vagy mulasztással szemben speciális jogorvoslatot az egyéb jogszabályok nem biztosítanak. Ez a vélelmezhető jogalkotói szándékot respektáló értelmezés azonban adott esetekben meglehetősen abszurd eredményekre vezethet: így például az előállított személyt ért sérelmek vizsgálhatók a Testület által, attól a ponttól kezdve azonban, hogy ugyanez a személy bűnügyi őrizetbe kerül (amelynek időtartamába egyébként az előállítás is beletartozik), a hasonló jellegű sérelmeket a Testület már nem vizsgálhatja, mivel azokat az esetleges panaszos egy büntetőeljárás keretei között szenvedni el.

A Testület úgy véli, hogy ennek a kérdésnek a rendezése jogalkotást és a Testület hatáskörébe vonható jogsértések körének a jelenleginél átgondoltabb és tisztább meghatározását teszi szükségessé. Itt szükséges annak jelzése, hogy eljárási cselekmények elvégzésére nem csak a Testület tagjait, hanem érdemi ügyintéző munkatársait is indokolt feljogosítani, a vizsgálatok jelentős részét ugyanis már jelenleg is ők folytatják.

4. Feljelentési kötelezettség

Kérdésként merülhet fel, hogy mit tehet a Testület abban az esetben, ha a panasz tárgyaúul szolgáló cselekmény vizsgálata során szabálysértés vagy bűncselekmény elkövetésének alapos gyanúját észleli. A testületi tagok nem hivatalos személyek, ezért feljelentési kötelezettségük nincsen. Jelenleg tehát a Testület annyit tehet, hogy a panaszost tájékoztathatja arról, hogy büntetőeljárást kezdeményezhet az ügyben, vagy amennyiben a panaszos úgy nyilatkozik, a Testület jelezheti az illetékes ügyészségnél a hivatali bűncselekmények elkövetésének gyanúját.

Megfontolandó lenne az Ajbvtv. 35. §-a rendelkezéseinek átvétele. Ezen jogszabályhely ugyanis előírja, hogy ha az országgyűlési biztos eljárása során

szabálysértés vagy fegyelmi vétség elkövetésének alapos gyanúját észleli, az illetékes szervnél felelősségre vonásra irányuló eljárást kezdeményezhet, bűncselekmény észlelése esetén pedig kezdeményez. A megkeresett szerv az eljárás megindításával kapcsolatos álláspontjáról – törvény eltérő rendelkezése hiányában – hatvan napon belül, az eljárás eredményéről pedig annak befejezését követően harminc napon belül tájékoztatja az országgyűlési biztost.

5. Igazolási kérelem

A Testülethez a panaszt az intézkedéstől, ha pedig a panasz előterjesztője az őt ért jogsérelemtől később szerzett tudomást, ettől az időponttól számított húsz napon belül lehet előterjeszteni [Rtv. 93. § (1)]. A problémát az okozza, hogy a Testület több esetben azt tapasztalja, hogy a panaszos azért késlekedik beadványa előterjesztésével, mert az intézkedő rendőrök elmulasztják az Rtv. 20. §-ának (2) bekezdésében foglalt tájékoztatási kötelezettségük teljesítése során azt, hogy említést tegyenek a Testülethez fordulás lehetőségéről. Az ügyek vizsgálata során nyilvánvalóvá vált, hogy nem egyedi mulasztásról van szó, hanem esetenként az érintett szervek vezetőinek is az az álláspontja, hogy a panaszjogról való kioktatásnak nem kell kiterjednie a Testület eljárására.

A jelenlegi gyakorlat szerint amennyiben azt tapasztalja a Testület, hogy a panaszost a rendőrség nem tájékoztatta megfelelően az Rtv. 92. §-ában biztosított jogorvoslati jogra vonatkozó választási lehetőségről, a panaszeljárást lefolytatja akkor is, ha a panaszos a húsznapos határidőn túl nyújtja be panaszát. Tehát a Testület „panaszos-barát”, befogadja az ilyen jellegű panaszokat, és analógiával élve a Ket. igazolási kérelemre vonatkozó szabályait alkalmazza. Felmerül azonban a kérdés, hogy meddig fogadhatja be a Testület – a fentiekre hivatkozással – az elkésett beadványokat. Az igazolási kérelem jogintézményét a Testület eljárására vonatkozó szabályok között kellene rögzíteni, az arra vonatkozó optimális, szubjektív és objektív határidő meghatározásával.

6. Visszacsatolás, a Testület beavatkozói minőségének megteremtése és eljárási pozíciójának újragondolása

Az Rtv. szerint a Testület az állásfoglalását megküldi az országos rendőrfőkapitány számára. Az országos rendőrfőkapitány a panaszról az állásfoglalás kézhezvételét követő harminc napon belül közigazgatási hatósági eljárásban dönt. Ha az országos rendőrfőkapitány határozatában eltér a Testület állásfoglalásától, ezt köteles megindokolni [Rtv. 93/A. § (6)–(7)].

A problémát az okozza, hogy az országos rendőrfőkapitány Testület állásfoglalásával ellentétes tartalmú határozata esetén az Rtv. indokolási kötelezettséget ír ugyan elő, azonban annak pontos formájára és számonkérhetőségre semmiféle előírás nem vonatkozik, így előfordulhat, hogy az országos rendőrfőkapitány „egyszerűen félreteszi” a Testület állásfoglalását.

Egyik megoldási lehetőségként ismételten érdemes az Ajbtv. szabályaihoz visszanyúlni. Az Ajbtv. 31. §-ának (1) bekezdése szerint, ha az alapvető jogok biztosa a lefolytatott vizsgálat alapján arra a megállapításra jut, hogy az, alapvető jogokkal kapcsolatos visszásság fennáll, annak orvoslására – az érintett szerv egyidejű tájékoztatása mellett – ajánlást tehet a visszásságot előidéző szerv felügyeleti szervének. A felügyeleti szerv az ajánlás tekintetében kialakított érdemi állásfoglalásáról, illetve a megtett intézkedésről az ajánlás kézhezvételétől számított harminc napon belül értesíti az alapvető jogok biztosát. A törvényhely (2) bekezdése tartalmazza, hogy a felügyeleti szerv egyet nem értése esetén az alapvető jogok biztosa tájékoztatja a felügyeleti szervet az ajánlás fenntartásáról, módosításáról vagy visszavonásáról. Az Ajbtv. 32. §-a (1)–(4) bekezdései többek között az alábbi előírásokat tartalmazzák: amennyiben a rendelkezésre álló adatok szerint az alapvető jogokkal kapcsolatos visszásságot az előidéző szerv saját hatáskörben meg tudja szüntetni, az alapvető jogok biztosa kezdeményezheti az érintett szerv vezetőjénél a visszásság orvoslását. Az ilyen kezdeményezés rövid úton (távbeszélőn, szóban stb.) is történhet, ez esetben a kezdeményezés időpontját, módját és lényegét az ügyiraton kell rögzíteni. Az érintett szerv a kezdeményezés tekintetében kialakított érdemi állásfoglalásáról, illetve a megtett intézkedésről harminc napon belül tájékoztatja az országgyűlési biztost. Amennyiben a megkeresett szerv a kezdeményezéssel nem ért egyet, az köteles azt véleményével ellátva felügyeleti szervéhez felterjeszteni. A felügyeleti szerv a felterjesztés kézhezvételétől számított harminc napon belül köteles állásfoglalásáról, illetőleg a megtett intézkedésről az országgyűlési biztost értesíteni.

A fentiekből egyértelműen megállapítható, hogy az alapvető jogok biztosa és az érintett szervek között gördülékenyebb kommunikáció folyik. Az ajánlások megítélésén túl az alapvető jogok biztosa arról is tájékoztatást kap, hogy milyen konkrét intézkedések kerültek elrendelésre egy adott ügy kapcsán. Ezzel szemben a Testület az országos rendőrfőkapitány – döntésén kívül – az azt követően megtett intézkedésről már nem értesül hivatalosan, legfeljebb a panaszos révén. Az Ajbtv. analógiájára elő lehetne írni, hogy az ügyet határozattal eldöntő rendőri szervek számára kötelező legyen a Testületnek az ügy további sorsáról való tájékoztatása.

Szintén megfontolandó a Testület perképeségének biztosítása – legalábbis célzottan és korlátozottan – a közigazgatási határozat felülvizsgálata [a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) XX. fejezete] iránti perben, ahol a felperes a panaszos, az alperes az ORFK. Így – a bírósági tájékoztatási kötelezettség révén – biztosítható, hogy a peranyagról első kézből értesüljön a Testület, illetve korábban megfogalmazott álláspontját is képviselje, és a panaszos mellett beavatkozhatna a perbe. Szemben az általános beavatkozási szabályokkal, a jogalkotó ipso iure biztosítaná a beavatkozás lehetőségét (ilyen beavatkozási joga van pl. az anyának a gyermeke származásával és az apasággal összefüggő perekben). Ez esetben nem kell a jogi érdeket valószínűsíteni.

A Pp. módosításával megoldható lenne mindez, amely valószínűleg egyszerűbb, mint az Rtv. módosítása.

7. Jogalkotási javaslattevési jog biztosítása a Testület számára

A Testület gyakorlatában több olyan eset fordult elő, amikor a rendőrség ugyan a jogszabályoknak megfelelően járt el, azonban – a jogszabály hiányosságából fakadóan – az eljárás mégis valamilyen alapjogsértést valósított meg. Ilyen esetekre indokolt kifejezetten biztosítani azt a lehetőséget a Testület számára, hogy jogalkotást kezdeményezzen. Annak érdekében, hogy ez a jogosítvány – és az a már létező felhatalmazás, hogy a Testület az országos főkapitánynál kezdeményezheti utasítás kiadását, módosítását – valóban hatékonyan érvényesülhessen, szükség van rá, hogy a címzett szervezetek jogszabályi kötelezettségük álljon fenn legalább arra, hogy a Testületet tájékoztassák a kezdeményezéssel kapcsolatos álláspontjukról, esetleges intézkedéseikről.

8. A Testület hatáskörének kiterjesztése a Nemzeti Adó- és Vámhivatal hivatásos állományú tagjainak intézkedéseire

A Nemzeti Adó- és Vámhivatal hivatásos állományú tagjai meghatározott feltételek fennállása esetén, feladataik ellátása körében bizonyos intézkedéseket foganatosíthatnak (pl.: igazoltatás, előállítás). A pénzügyőr, törvényben meghatározott jogszerű intézkedése elleni tetteleges ellenszegülés megtörésére, törvényben meghatározott intézkedést tehet, és kényszerítő eszközt (például: testi kényszer, szolgálati kutya alkalmazása, útzár telepítése, bilincs alkalmazása, lőfegyverhasználat) alkalmazhat [a Nemzeti Adó- és Vámhivatalról szóló 2010. évi CXXII. törvény (a továbbiakban: Vtv.) 38. § -39.§ közö szabályok, 40-50.§ egyes kényszerintézkedések(1)].

A törvény – az Rtv.-hez és a Szolgálati Szabályzathoz hasonlóan – előírást tartalmaz többek között a szolgálati fellépés módjára, a fokozatosság elvére, a kényszerítő eszköz alkalmazását megelőző felszólításra, segítségnyújtásra. A rendőri eljárás mintájára, kényszerítő eszköz alkalmazás esetén a pénzügyőrt is jelentéstéli kötelezettség terheli. Figyelemmel a fent említett intézkedések, különösen a kényszerítő eszközök alapjog korlátozására alkalmas voltára, indokolt volna a törvény által szabályozott panasz eljárás felülvizsgálata. Maga a kommentár is tartalmazza, hogy a pénzügyőri intézkedés eredményessége nem függhet az érintett belátásától, ezért szükség esetén az kikényszeríthető, amely kikényszerítés többnyire a személyi szabadság átmeneti korlátozásával jár.

A jelenlegi szabályozás (Vtv.35./F. §) szerint – hasonlóan a rendőrségi panasz eljárás Testület létrehozását megelőző időszakához – a pénzügyőr intézkedése elleni panaszt az intézkedést foganatosító vámszervnél (kirendeltségnél), illetve nyomozó szervnél, az intézkedést követő nyolc napon belül lehet előterjeszteni. A foganatosító vámszerv (kirendeltség), illetve nyomozó szerv határozata ellen benyújtható fellebbezés, amelyet az arra jogosult felettes szerv bírál el. A felettes szerv határozata közigazgatási határozat, amelynek bírósági felülvizsgálatát – a közigazgatási határozatok bírósági felülvizsgálatára

vonatkozó szabályok szerint – az kérheti, akinek az intézkedés jogát vagy jogos érdekét sértette.

Érdemes megfontolni tehát egy független szervezet bevonását a fent ismertetett panasz eljárásba, mind az Rtv., mind pedig a Vtv. vonatkozó rendelkezéseinek módosításával. A Vtv. által szabályozott panasz eljárás módosításával, akár a testületre és az Rtv. vonatkozó rendelkezéseire való hivatkozással is átvehető volna a jelenlegi eljárásba egy független szerv általi ellenőrzési mechanizmus.

9. A Testület hatáskörének kiterjesztése a fogva tartási kérdésekre

Az Rtv. 2008. január 1-jén hatálya lépett módosítása kiterjesztette a panaszjogot olyan rendőri magatartásokra is, amelyekkel kapcsolatban korábban nem állt rendelkezésre hatékony jogorvoslat, azonban továbbra is vannak a rendőrségnek olyan lényegi tevékenységei, amelyek nem integrálódnak az általános panasz eljárási rendszerbe. Ilyen a rendőrségi fogva tartás egyes formáinak (például: őrizet) végrehajtása.

10. A fogvatartottak egészségügyi ellátásának problémái

A 391/2012. (XI. 7.) számú állásfoglalásában Testület a jövőre nézve felhívta a rendőrség figyelmét, hogy a fogvatartottak ez irányú kérése nélkül is, önként biztosítsák a számukra, hogy az orvosi vizsgálatokon a rendőrök távollétében, csupán az egészségügyi személyzet jelenlétében vehessenek részt, feltéve, hogy a rendőri jelenlétet az egészségügyi személyzet maga nem kéri, vagy azt a rendőr nem látja az eset körülményei alapján indokoltnak.

Fontos lenne jogszabályban orvosolni azt a kérdést, hogy a fogvatartott személyek orvosi ellátása esetén az őket kísérő rendőrök miként, milyen módon biztosítsák a vizsgálat zavartalan megtörténtét, illetve hogy ennek keretében mikor lehetnek jelen a vizsgálat során a vizsgáló helyiségben.

11. A panasz benyújtására nyitva álló határidő meghosszabbítása 30 napra

Nincs elfogadható indoka annak a jelenleg fennálló különbségnek, hogy míg az intézkedést fogantató szervhez az intézkedéstől (vagy tudomásszerzéstől) számított 30 napon belül lehet panaszt benyújtani, addig a Testülethez csak húsz napon belül fordulhat a panaszos. A Testület a gyakorlatában sok problémát okozó és a panaszosok számára rendkívül hátrányos megkülönböztetés kiküszöbölését javasolja.

12. A Testület feljogosítása büntetőeljárás iratok megismerésére

Mivel a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: Be.) és az Rtv. rendelkezései több helyen átfedésben szabályoznak egyes kérdéseket (például a Be. alapján elrendelt elővezetést az Rtv. szerint kell végrehajtani, de a Be. is tartalmaz erre vonatkozóan rendelkezéseket, a bűnügyi őrizetbe beleszámít az

előállítás időtartama is, amelyet bűncselekmény gyanúja alapján is fogantatosíthat a rendőr), több ügyben is előfordult, hogy a tényállás megfelelő tisztázásához a büntetőeljárás iratok ismerete lett volna szükséges, azonban az érintett hatóságok a Be. iratok megismerésére vonatkozó előírásaira hivatkozva erre nem minden esetben biztosítottak lehetőséget.

Ez indokolja annak jogszabályban történő szabályozását, hogy a Testület iratmegismerési joga a büntetőeljárás iratokra is kiterjed.

13. Csuklya alkalmazása

A 425/2012. (XII. 19.) sz. állásfoglalásában a Testület arra hívta fel a rendőri szervek figyelmét arra, hogy törvényi felhatalmazás hiányában nincsen lehetőségük jogszerűen alkalmazni csuklyát, mivel az a megvalósított korlátozás jellegét és célját tekintve kényszerítő eszköznek tekintendő, és ilyen eszközt csak törvényi felhatalmazás esetén lehet jogszerűen alkalmazni. Jelezte továbbá a jogalkotónak, hogy amennyiben lehetővé kívánja tenni a csuklya használatát a rendvédelmi szervek számára, úgy ezt az intézményt – az egyéb kényszerítő eszközök között – a rendőrségi törvényben kell szabályoznia, meghatározva, hogy milyen feltételek mellett, milyen módon és tartamban alkalmazható.

14. Az alapjogi sérelmek és az egyéb rendőrségi jogsértések közötti különbség panaszjogi kezelésének megszüntetése

A Testület töretlen gyakorlata szerint az intézkedő rendőrök által elkövetett bármely jogsértés érinti az intézkedés alá vont személyek alapvető jogát ahhoz, hogy a törvények betartásáért elsődlegesen felelős szerv eljárása megfeleljen a jogszabályoknak. Az egyén számára a közhatalommal való találkozásnak az egyik legtipikusabb és – a rendőrség speciális jogosítványaira, így a legitim erőszak alkalmazásának monopóliumára való tekintettel – talán legnagyobb fokú kiszolgáltatottság lehetőségét magában rejtő formája a rendőri intézkedéssel való szembesülés, ezért a Testület gyakorlatában igen hamar felmerült az a kérdés, hogy elképzelhető-e olyan rendőri jogsértés, amely nem valósít meg alapjogsértést is egyben.

A Testület válasza tulajdonképpen nemleges, az alkalmazott érvelés rendkívül szűkre szabja azoknak a lehetséges eseteknek a körét, amikor a szabályszegés megállapítása nem vonja maga után az – adott esetben csekély fokú – alapjogsértés kimondását.

A Testület a rendőri jogsértéseket a tisztességes eljáráshoz való – tágan értelmezett – jog megsértésének tekinti, így tulajdonképpen bármilyen rendőri szabályszegést alapjogsértéssé transzformál. Az ezt alátámasztó érvelés lényege a Testület 33/2009. (II. 25.) számú állásfoglalásában a következőképpen jelenik meg: „A jogbiztonság követelménye az Alkotmány 2. §-ának (1) bekezdésében foglalt jogállamiság kritériumából ered. Az Alkotmánybíróság több határozatában rámutatott, hogy a

jogállamnak nélkülözhetetlen eleme a jogbiztonság. A jogállamiság egyik alapvető követelménye, hogy a közhatalommal rendelkező szervek a jog által meghatározott szervezeti keretek között, a jog által megállapított működési rendben, a jog által polgárok számára megismerhető és kiszámítható módon szabályozott korlátok között fejtsék ki tevékenységüket [56/1991. (XI. 8.) AB határozat]. Az, ami a közhatalmi szervek (köztük a rendőrség) oldalán kötelezettségként jelentkezik, a másik oldalról – a velük kapcsolatba kerülő állampolgárok oldalán – jogként jelenik meg. A jogállamiság követelményét és a jogbiztonság elvét a jogalanyok tekintetében a tisztességes eljáráshoz való jog testesíti meg.

Abban az esetben, ha egy kiemelten fontos közhatalmi funkciót ellátó és a társadalmi együttélési normák betartatásáért elsődlegesen felelős szerv részéről fellépő személy eljárása nem felel meg a jogszabályoknak, sérül a tisztességes eljáráshoz való jog [...].”

Ezen gondolatmenet alapján a Testület a 93. § (2) bekezdésében szereplő „alapjogot nem sértő” intézkedés fogalmát kizárólag a jogszerű alapjog-korlátozást megvalósító intézkedésekre alkalmazza, „jogszerűtlen, de alapjogot nem sértő” intézkedés megállapítására eddig nem került sor. Emiatt felesleges a hatályos szabályozás azon különbségtétele, amely csak alapvető jog megsértése esetén teszi lehetővé a Testülethez fordulást. Ez a lehetőség a Testület által javasolt szabályozás alapján minden vélt rendőri jogsértés esetén megilletné az érintett személyeket, egységesítve az eljárást, egyszerűsítve mind a panaszosok jogérvényesítését, mind a Testület feladatát, amelynek ily módon csak azt kellene megállapítania, hogy a rendőri eljárás megfelelt-e a jogszabályoknak vagy sem.

15. A panasz eljárás során a rendőrség tudomására jutott adatok felhasználása

A panaszhoz való joggal – mint az Alaptörvény XXIV. cikkében biztosított tisztességes eljáráshoz fűződő és XXVIII. cikkében biztosított jogorvoslathoz fűződő alapjoggal – kapcsolatos visszasságot eredményez, hogy nincs rendezve az, hogy milyen fokú bűnüldözési érdek igazolhatja azt, hogy a rendőrség a panasz eljárás során tudomására jutott adatokat más (szabálysértési, büntető-) eljárásban a panaszos felelősségre vonására használja fel. A panaszhoz való jog és a bűnüldözéshez fűződő érdek közötti dilemma az adott esetben úgy merül fel, hogy a panaszosnak számolnia kell azzal, hogy míg panasztétel hiányában elkerüli a felelősségre vonást, beadványa alapján rekonstruálható a jogellenes cselekménye, ezért felelősségre vonható.

A fennálló konfliktust törvényi szinten lenne indokolt rendezni, a kérdéses jogellenes cselekmény súlyára tekintettel (bizonyos bűncselekményi kör meghatározásával) vagy a panaszokról és közérdekű bejelentésekről szóló 2013. évi CLXV. törvény alkalmazott „rosszhiszeműségi” mérce bevezetésével. A törvény 3. § (2) bekezdése szerint „a panaszost vagy a közérdekű bejelentőt – a (4) bekezdésben foglaltak kivételével – nem érheti hátrány a panasz vagy a közérdekű bejelentés megtétele miatt”. A (4) bekezdés úgy rendelkezik, hogy „ha

nyilvánvalóvá vált, hogy a panaszos vagy a közérdekű bejelentő rosszhiszeműen, döntő jelentőségű valótlan információt közölt és

a) ezzel bűncselekmény vagy szabálysértés elkövetésére utaló körülmény merül fel, személyes adatait az eljárás lefolytatására jogosult szerv vagy személy részére át kell adni,

b) alappal valószínűsíthető, hogy másnak jogellenes kárt vagy egyéb jogsérelmet okozott, személyes adatait az eljárás kezdeményezésére, illetve lefolytatására jogosult szervnek vagy személynek kérelmére át kell adni.”

16. Az előállítottak helyzete

A Testület az előállítottak státusának bizonytalansága, helyzetük hézagos szabályozása miatt felhívja a jogalkotó figyelmét a jogbiztonságnak megfelelő, alapjogokat tiszteletben tartó szabályok kialakításának szükségességére.

Az Rtv. 33. §-a alapján előállított személyek helyzetére – jogaira, kötelezettségeire – nem vonatkozik részletes szabályozás. Az Rtv. 97. §-a (1) bekezdésének h) pontja értelmében az előállított is fogvatartottnak minősül. A fogvatartott bizonyos alapvető jogait rögzíti az Rtv. A törvény 18. §-ának (1) bekezdése kimondja: a fogvatartott részére biztosítani kell azt a lehetőséget, hogy egy hozzátartozóját vagy más személyt értesítsen, feltéve, hogy ez nem veszélyezteti az intézkedés célját.

Ha a fogvatartott nincs abban a helyzetben, hogy e jogával élhessen, az értesítési kötelezettség a rendőrséget terheli. Ha a fogvatartott fiatalos vagy gondnokság alá helyezett, haladéktalanul értesíteni kell törvényes képviselőjét vagy gondnokát. A (2) bekezdés értelmében a rendőrség gondoskodik a fogvatartott elhelyezéséről, a fogva tartás miatt bekövetkező egészségkárosodás megelőzéséhez szükséges ellátásáról. A sérült, beteg vagy más okból sürgős orvosi ellátásra szoruló fogvatartottat orvosi ellátásban kell részesíteni. A (3) bekezdés szerint a fogvatartott jogait csak annyiban lehet korlátozni, amennyiben az a szökés vagy elrejtőzés, a bizonyítási eszközök megváltoztatásának vagy megsemmisítésének megakadályozását, újabb bűncselekmény elkövetésének megelőzését, illetőleg az őrzés biztonságát, a fogda rendjének megtartását szolgálja.

Az Rtv. az előállított vonatkozásában ezen túlmenően kimondja, hogy az előállítottat szóban vagy írásban az előállítás okáról tájékoztatni kell, és az előállítás időtartamáról részére igazolást kell kiállítani [33. § (4) bekezdés]. A Szolgálati Szabályzat 31. §-a ezeket a rendelkezéseket az alábbiakkal egészíti ki. Az 31. § (1) bekezdés alapján ha a fogvatartott személy elhelyezésére az előállító egységben kerül sor, az előállító egységben történő elhelyezés időtartama nem haladhatja meg a 12, idegenrendészeti eljárásban történő visszatartás elrendelése esetén a 24 órát. Előállító egységben - a harmadik országbeli állampolgárok által gyakorolt szülői felügyeleti jog alatt álló és vele együtt előállított eltartott gyermekkorú személy kivételével - gyermekkorú személy nem helyezhető el. A (2) bekezdés alapján a fogvatartott tényleges elhelyezése az előállító egységen belül az előállító helyiségben történik. A (3) bekezdésben foglaltak szerint a rendőrkapitányság, a határrendészeti kirendeltség, valamint a rendőrőrs vezetője köteles a fogvatartott

személy biztonságos elhelyezésére szolgáló előállító egységet kijelölni. A Repülőtéri Rendőr Igazgatóság, a Készenléti Rendőrség és a megyei (fővárosi) rendőr-főkapitányság esetében előállító egység kijelölésére indokolt esetben a szerv vezetője jogosult. A (4) bekezdésben foglaltak szerint az előállító egységben történő elhelyezés, őrzés végrehajtásának feltételeit a (3) bekezdésben meghatározott rendőri szerv vezetője biztosítja. A (7) bekezdés alapján elhelyezéskor a fogvatartottat nyilatkoztatni kell sérüléséről, esetleges panaszáról. Betegség vagy sérülés esetén orvosi ellátásban kell részesíteni, ruházatát támadás vagy önveszély okozására alkalmas tárgy elvétele céljából a felügyeletet ellátó rendőrnek át kell vizsgálnia. A ruházat átvizsgálását a fogvatartottal ellentétes nemű személy nem végezheti, valamint nem lehet jelen, kivéve, ha az átvizsgálás technikai eszközzel történik. Az elkülönítéssel kapcsolatban a (9) bekezdés előírja, hogy gondoskodni kell az előállító helyiségben elhelyezett, azonos ügyben fogvatartott személyek, a férfiak és nők, a felnőtt korúak és a fiatalok elkülönítéséről, valamint rendkívüli őr felállításával biztosított őrzéséről. A (11) bekezdés rendezi az étellemezés kérdését, eszerint a személyi szabadság korlátozásának első 5 óráját követően az intézkedést foganatosító rendőri szerv gondoskodik a fogvatartott személy étellemezéssel történő ellátásáról. A fogvatartott személy étellemezése az előállító helyiségben történik. Az étel kiosztását a felügyeletet ellátó rendkívüli őr végzi. Ha a rendkívüli őr nem rendelkezik az étel kiosztásához szükséges étellemezéshigiéniai alapismereti vizsgával és érvényes egészségügyi könyvvel, akkor az étellemezés kicsomagolását nem végezheti. Ilyen esetben a fogvatartottat előrecsomagolt étellemezéssel és az annak elfogyasztásához szükséges egyszer használatos evőeszközökkel kell ellátni.

A – már szintén hatályon kívül helyezett – Rendőrség Szolgálati Szabályzatáról szóló 62/2007 (XII.23.) IRM rendeletet megelőzően hatályban lévő Szolgálati Szabályzatban [a Rendőrség Szolgálati Szabályzatáról szóló 3/1995. (III. 1.) BM rendelet] szerepelt egy rendelkezés („az előállított, elővezetett személy ellátására a fogvatartottakra vonatkozó szabályok megfelelően irányadók”), amely alkalmazhatóvá tette a Fogdaszabályzat szabályait az előállítottakra is.

A 2007-es, illetőleg a jelenleg hatályos Szolgálati Szabályzat elfogadásakor ez a rendelkezés kimaradt, így az előállítottak státuszát csupán a fent idézett „maroknyi” norma szabályozza, mivel a Fogdaszabályzat „fogvatartottakról” beszél, azok közé pedig az előállítottak továbbra sem tartoznak A 2. § 4. pontja alapján ugyanis: „fogvatartott: az 1. § a)–f) pontjában meghatározott személyi szabadságelvonással érintett személy.”

[„1. § E rendeletet

- a) a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény szerinti szabadságvesztés büntetés és javítóintézetes nevelés,
- b) a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény szerinti őrizet és előzetes letartóztatás,
- c) a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény (a továbbiakban: Bv. tv.) szerinti büntetés-végrehajtási őrizet,

d) az Európai Unió tagállamaival folytatott bűnügyi együttműködésről szóló 2012. évi CLXXX. törvény szerinti őrizet, továbbá a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről szóló 1996. évi XXXVIII. törvény szerinti őrizet,
e) a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény szerinti szabálysértési őrizet, büntetésként kiszabott szabálysértési elzárás, valamint
f) a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény szerinti közbiztonsági őrizet rendőrségi fogdán történő végrehajtása során kell alkalmazni.”]

Amint az a Testület 298/2010. (V. 26.) sz. állásfoglalásának alapjául szolgáló ügyben világossá vált, a 26-326/3/2006. sz., az ORFK Közbiztonsági Főigazgatója által kiadott körlevél melléklete azt sem írja elő, hogy a speciális étkezési igényeket milyen módon kell figyelembe venni. Arra vonatkozó előírás tehát, hogy az előállított számára kérése esetén vegetáriánus élelmet kell biztosítani, a hatályos szabályozásban nem található, ami szintén aggályos. A konkrét ügyben a panaszosnak nem volt módja aludni sem, s ezzel kapcsolatban a Testület a következőket rögzítette. Hasonlóan az étkezés kérdéséhez, jogszabályi előírás nem vonatkozik arra, hogy – éjszakai előállítás esetén – a rendőrségnek biztosítania kell az alváshoz szükséges minimális feltételeket (például alkalmas fekhelyet). Köztudomású tény ugyanakkor, hogy az egész éjszakai nem alvás rendkívül megterhelő a szervezet számára. Az Rtv. már idézett 2. § (1) bekezdéséből következően (mely szerint a rendőrség tiszteletben tartja és védelmezi az emberi méltóságot, óvja az ember jogait) a rendőrségnek kötelessége, hogy a fogva tartás során kiküszöbölje mindazokat a körülményeket, amelyek az érintett helyzetét embertelenné, megalázóvá tehetik.

A fentiekkel összefüggésben a Testület ismét felhívja a figyelmet az előállítottak helyzetének szabályozatlanságára, ami nem egyeztethető össze a jogbiztonság követelményével.

17. A kép- és hangfelvételek megőrzése

A 33/2010. (I. 27.) sz. állásfoglalás alapjául szolgáló ügyben szerzett tapasztalatai alapján a Testület a rendőrségi felvételek megőrzésével kapcsolatban az alábbiakat tartotta szükségesnek leszögezni. A panasz eljárás megindulása miatt – „a rendőri intézkedés jogszerűségének közigazgatási eljárásban történő vizsgálata céljából, illetve az érintett személy jogainak gyakorlása érdekében” – a rendőrség által az intézkedéssel összefüggésben készített felvételeket meg kellett volna őrizni. A megőrzés ilyen esetben a rendőrségnek nem pusztán lehetősége, hanem a 42. § fent hivatkozott (7) bekezdéséből és az Rtv.-nek a rendőrség általános jogvédelmi kötelezettségét rögzítő 2. § (1) bekezdéséből következő törvényi kötelezettsége.

A Testületnek ebben az ügyben nem volt módja tisztázni, hogy a Testület megkeresése a felvétel felett rendelkező rendőri szervhez a felvétel törlésének időpontját megelőzően megérkezett-e, vagy azt csak azután kapták kézhez, hogy a felvételt megsemmisítették. Nyilvánvaló, hogy az előbbi esetben a mulasztás megítélése súlyosabb, ugyanakkor e kérdés tisztázása nélkül is megállapítható a

panaszos panaszjogának sérelme, ugyanis a rendőrség, mint szervezet felelőssége e kérdésben egységesen vizsgálendő. Az ilyen helyzetekben az érintett személy nem minden esetben tudhatja, hogy a felvételt mely rendőri szerv állományába tartozó személy készíti, illetve hogy a rendőrség belső struktúrájától függően melyik rendőri szerv fogja tárolni, kezelni az elkészült felvételeket.

Különösen így van ez a rendezvények esetében, amikor számos különböző rendőri szerv (kerületi, városi kapitányságok, megyei főkapitányságok, vagy akár az ORFK) állományába tartozó rendőrök vehetnek részt a biztosításban. A panaszos azon jogát, hogy a panasszal érintett rendőri intézkedésről készített rendőri felvétel rendelkezésre álljon, akkor is biztosítani kell, ha az illető nem a felvétel felett rendelkező rendőri szervhez (vagy a Testülethez) nyújtja be panaszát. A rendőrségnek, mint egységes szervezetnek a felelőssége a felvételek kezelését, a panaszok regisztrálását olyan módon megszervezni, amely a lehető legnagyobb mértékben garantálja a panaszosoknak, hogy a rendőrségi felvételeket felhasználják a panaszeljárásokban. Ha a rendőrség, mint szervezet mulasztása miatt ez nem történik meg, csökken a panaszos panaszjogának hatékonysága, s így csorbul a panaszjog, függetlenül attól, hogy a panasz és a felvételek kezelésében érintett egyes rendőri szervezetek felróható-e a felvételek felhasználásának ellehetetlenülése.

Elvárható tehát, hogy a törlést végző személy a törlési határidő lejártát megelőzően ellenőrizze, hogy a folyamatban lévő eljárás nem indokolja-e a felvételek megőrzését és a kezelési határidő meghosszabbítását az Rtv. 42. § (8) bekezdése szerint. A hatályos szabályozás alapján elképzelhetők olyan helyzetek, amikor ez nem lehetséges: ha például a rendőrséghez előterjesztendő panasz 30 napos határidejének utolsó napján, valaki postán adja fel panaszát – ilyen esetben a panasz előterjesztése joghatályos, de a felvétel megőrzésére nyitva álló szintén 30 napos határidő lejártakor a rendőrség bizonyosan nem rendelkezhet információval a panasz benyújtásáról. Az ismertetett ügyben ugyanakkor nem ez történt: a Testület 11 nappal a 30 napos határidő lejártá előtt futárral küldte el megkeresését, ezért aggálytalanul megállapítható volt a panaszos tisztességes eljáráshoz való jogának csorbulása.

A Testület a fentiek miatt indokoltnak látná olyan eljárás kialakítását, amelyben az Rtv. 42. § (6)–(7) bekezdéseiben foglalt maradéktalanul érvényesülnek, vagyis a felvételek törlését közvetlenül megelőzően az illetékesek meggyőződnek arról, hogy a (6) bekezdésben felsorolt célok valamelyike fennáll-e, így például hogy a felvételen szereplő eseménnyel, cselekménnyel összefüggésben panaszt terjesztettek-e elő. A Testület ezért javasolja olyan országos rendőrségi információs rendszer kialakítását, amely a felvételezés helyének és a készítés idejének rögzítésével ellenőrizhetővé teszi, hogy a törlés nem sérti-e a fentebb hivatkozott elveket, azaz a felvételen rögzített rendőri fellépéssel kapcsolatban az Rtv. 42. § (6) bekezdésében foglalt körben értékelhető eljárás indult-e. Egyúttal a jogalkotóhoz fordul, hogy a jelen panaszeljárásban észlelt eljárási anomália elkerülése érdekében a törlésre irányadó határidőt a panaszeljárás megindítására irányadó határidőhöz igazítsák. A fentiek szerint a panasz kivizsgálásához fűződő érdekekkel igazolható,

hogy a rendőrségnek a jelenleg harminc naposnál hosszabb időtartamot kell biztosítani arra, hogy a felvételek törléséről az Rtv. 42. § (8) bekezdése szerint valós információk alapján dönthessen. A Testület a panasz eljárás szempontjából releváns felvétel megsemmisítése vonatkozásában a 60, esetleg 90 napos határidőt tartaná indokoltnak.

18. Tájékoztatás kérése

Az alábbiak szerint rögzítette álláspontját a Testület annak a panaszosnak az ügyében, aki azért lépett a sebességellenőrzést végző szolgálati gépkocsihoz, hogy a benne ülő rendőröktől felvilágosítást kérjen arra vonatkozóan, hogy milyen sebességgel közlekedett, és bár azt megkapta, a rendőrök azonban válaszul igazoltatták, adatait pedig az előírásoknak nem megfelelő eljárással rögzítették [489/2010. (XII. 1.) sz. állásfoglalás]. A Testület a probléma általános jellegére való tekintettel hangsúlyozta: az Rtv. 24. §-a alapján konkrét jogszabályi kötelezettség és vonatkozó belső normák hiányában is megállapíthatónak tartja azt a rendőri kötelezettséget, hogy a panaszoséhoz hasonló felvilágosítás-kérésre az eljáró rendőrök válaszoljanak. A Testület tehát követendőnek tartja az érintett rendőr azon eljárását, hogy a bizonytalan jogszabályi helyzet ellenére a kért információt megadta, és javasolja, hogy az illetékes rendőri szervek olyan tartalmú belső normát fogalmazzanak meg, amely egyértelművé teszi a rendőrök ilyen irányú kötelezettségét. (Ha persze a felvilágosítás megadása valamilyen alapos okból nem lehetséges, vagy nem célszerű, attól – fő szabály szerint az ok megjelölése mellett – el lehet tekinteni.)

A Testület a konkrét esetben tehát a rendőri tájékoztatással összefüggő alapjogsértést nem állapított meg, fontosnak tartotta ugyanakkor megjegyezni, hogy megítélése szerint az igazoltatás és az adatrögzítés folytán megvalósult jogsértésben nagy szerepet játszott az egyértelmű jogszabályok és megfelelő iránymutatást adó belső normák hiánya.

19. Bilincshasználat

A 488/2010. (XII. 1.) számú állásfoglalásával elbírált ügyben azzal a problémával találkozott a Testület, hogy az eljáró rendőr az Rtv-vel, a Szolgálati Szabályzattal, illetve az országos rendőrfőkapitány által kiadott utasítással ellentétes rendelkezésre hivatkozva bilincselte meg a panaszost. A panaszossal szemben két esetben is alkalmaztak bilincset az intézkedő rendőrök: először elfogását követően, a kapitányságra való beszállítás során, majd pedig akkor, amikor a fogdáról a gyanúsított kihallgatásra kísérték. A második bilincshasználat értékelésekor a Testület az Rtv. és a Szolgálati Szabályzat fent idézett rendelkezésein túl a következő előírásokat vette figyelembe. A Szolgálati Szabályzat 60. §-ának (2) bekezdése kifejezetten kitér a kísérés és a fogdán kívüli őrzés során foganatosított bilincselésre. Rögzíti, hogy az előjáró a fogvatartott személy bilincselését a kísérés és a fogdán kívüli őrzés idejére is elrendelheti, ha szökése bilincs alkalmazása nélkül nem akadályozható meg. A kísérés őri tevékenységét határozza meg a

Szolgálati Szabályzat 90. §-a, amely (9) bekezdésében a következőket rögzíti: „ha a kísért személy veszélyessége ezt indokolja, a kísért személyt meg kell bilincselni”.

A Rendőrség Fogdaszolgálati Szabályzatának kiadásáról szóló 19/1996. (VIII. 23.) ORFK utasítás (a továbbiakban: ORFK Utasítás) a személyi szabadságukban korlátozott személyek kíséréssel összefüggésben az alábbi rendelkezéseket tartalmazza. A 74. pont szerint „a kísérő őrzést végrehajtó rendőr szolgálatát a rendszeresített felszereléssel, bilincsre szerelt vezetősíjjal és bilincsrögzítő övvel teljesítse”. A 75. pont alapján „a fogvatartott kísérésére vonatkozó utasítást a fogva tartás elrendelésére jogosult vezető adhat, aki az átkísérési utasításban határozza meg – egyebek mellett – a fogvatartott kísérésének módját, a kísérő örök létszámát, fegyverzetét, felszerelését, a kényszerítő eszköz alkalmazását vagy az alkalmazás lehetőségét”. A 77. pont előírja továbbá, hogy az objektumon belül történő kísérés biztonságos végrehajtását a helyi sajátosságok figyelembevételével a rendőri szervek vezetői intézkedésben szabályozzák. A kísérő örököt a fogvatartott neméhez, testi alkatahoz, fizikumához és veszélyességi fokához igazodva kell kiválasztani, lőfegyverrel történő felszerelésük – biztonságos körülmények között – mellőzhető. A 79. pont a fentieket azzal egészíti ki, hogy a bűncselekmény elkövetésének alapos gyanúja miatt fogva tartott személy kísérését úgy kell megszervezni és végrehajtani, hogy az eljáráshoz, a bizonyításhoz fűződő érdekeket ne veszélyeztesse.

A Testület figyelembe vette továbbá a fogvatartottak kísérésének biztonságos végrehajtásáról szóló 37/2010. (VI. 17.) BRFK Intézkedés (a továbbiakban: BRFK Intézkedés) előírásait. A 14. pont szerint a „kísérési feladat végrehajtása során a fogvatartottat minden esetben meg kell bilincselni. A fogvatartott várható magatartására tekintettel keze előre vagy hátra is bilincselhető, szükség esetén lábbilincs is alkalmazható”. A 18. pont értelmében „a kísérés végrehajtását megelőzően, illetve a végrehajtást követően az átkísérési utasításon – óra, perc feltüntetésével – rögzíteni kell az átvétel idejét. Ez alapján pontosan megállapítható a bilincs használatának kezdete és befejezésének időpontja.” A 20. pont továbbá lehetővé teszi, hogy „a rendőrségi épületen belüli egyes eljárási cselekmények fogantatására [...]a fogvatartottat az ügy előadója a fogdából, előállító helyiségből kikérheti és szükség esetén kísérheti. Ebben az esetben számára jelen intézkedés előírásai kötelező érvényűek.”

A fentiek alapján megállapítható volt, hogy a kísérés végrehajtásával, illetve a kényszerítő eszköz kísérés során történő alkalmazásával összefüggő rendelkezések a Szolgálati Szabályzatban és az ORFK Utasításban egyaránt azt rögzítik, hogy a kísért személy megbilincselése csupán lehetőség, annak szükségességéről – indokoltsága esetén – a kísérést elrendelő személy jogosult dönteni. Ezzel szemben a BRFK Intézkedés a bilincselést, mint kötelezően alkalmazandó eljárást említi, kizárva az egyedi mérlegelést a kényszerítő eszköz alkalmazásával kapcsolatban.

Az irányadó rendelkezésekben mutatkozó ellentmondás feloldásában a Testület a Rendőrség Normaalkotási Szabályzatáról szóló 23/2006. (XII. 29.) ORFK utasítás (a továbbiakban: Normaalkotási Szabályzat) előírásait vette alapul. A 7. pont szerint

„a szervezeti hierarchiában alacsonyabb szinten elhelyezkedő vezető által kiadott intézkedés nem határozhat meg a magasabb szinten lévő vezető által kiadott intézkedésben, illetve az országos rendőrfőkapitány által kiadott utasításban foglaltakkal ellentétes rendelkezést”. A 97. pont szerint „a norma kiadására jogosult vezetőknek minden évi december 31-éig gondoskodniuk kell az általuk vagy jogelődjük által kiadott normák tartalmi áttekintéséről, felülvizsgálatáról és az automatikusan hatályukat nem veszítő, illetve hatályon kívül nem helyezett, elavult, valamint jogszabállyal vagy magasabb szintű normával ellentétessé vált normáikat vagy azok ilyen tartalmú rendelkezéseit hatályon kívül kell helyezniük.” Ebből egyértelműen következik, hogy a jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény 1. §-ának (1) bekezdése b) pontja szerint jogszabálynak minősülő Rtv-vel és Szolgálati Szabályzattal, illetve az országos rendőrfőkapitány által kiadott utasítással ellentétes rendelkezést Budapest rendőrfőkapitányának intézkedése nem tartalmazhat. Kétségtelen azonban, hogy a BRFK Intézkedés azon előírása, amely a bilincs alkalmazását kísérés esetére mindig kötelezővé teszi, ellentétes mind az említett jogszabályok, mind pedig az ORFK Utasítás tartalmával, hiszen a bilincs alkalmazása kapcsán egyértelműen kizárja a mérlegelés lehetőségét, a kényszerítőeszköz-alkalmazás szükségességének és indokoltságának vizsgálatát, és ezáltal az arányosság követelményének érvényesülését.

Feltétlenül sürgetővé válik ezért a BRFK Intézkedés aggályos részeinek az Rtv., valamint a Szolgálati Szabályzat követelményeihez történő igazítása, úgy, ahogy az az 52/2010 (X. 21.) BRFK Intézkedés hatályba lépésével a BRFK Központi Fogda működési rendjéről szóló 52/2009. (X. 09.) BRFK intézkedés kapcsán meg is történt. Amíg ugyanis a BRFK Intézkedés módosítása nem történik meg, addig magasabb szintű jogszabályi normák előírásainak megkerülésével, mérlegelés nélkül sor kerülhet kísérés során bilincs alkalmazására.

A 365/2012. (XI. 7.) sz. állásfoglalásában a Testület a kísérés során történő bilincsalkalmazás kérdését vizsgálva ismételten indokoltnak tartotta felhívni a rendőri vezetés figyelmét arra, hogy a jogsértő BRFK norma és az azon alapuló jogsértő gyakorlat megszüntetése érdekében minél előbb tegye meg a szükséges lépéseket, és végezze el a BRFK Intézkedés magasabb szintű normákkal összhangban álló módosítását.

20. Az igazoltatottak személyes adatainak kezelése

Az igazoltatottak adatainak kötelező ellenőrzését a Szolgálati Szabályzat írja elő. Ez a forrása annak, hogy minden igazoltatás szükségszerűen – az érintett adatainak helyszíni ellenőrzésén túlmutató – adatkezeléssel is jár, és emiatt kell az elektronikus lekérdezéseket dokumentálni, ami viszont szükségessé teszi az igazoltató lap kitöltését is (hogy az igazoltató lapok alapján tudja a szolgálat után a közterületről visszatérő rendőr az aláírásával igazolni, hogy egy adott lekérdezést valóban ő kezdeményezett), és olyan általános gyakorlathoz vezet, amely teljesen kiüresíti az Rtv. 29. § (3) bekezdésében foglaltakat. A Testületnek a 213/2009. (VII. 8.) sz. állásfoglalásában kifejtett álláspontja szerint: annak érdekében, hogy az Rtv. 29. § (3) bekezdésében foglalt rendelkezés ne üresedjen ki, hanem megfelelő

tartalommal érvényesülhessen, a Szolgálati Szabályzat olyan módosítására van szükség, amely az igazoltatott személy további ellenőrzését csak indokolt esetben, és nem kötelező jelleggel, nem automatikusan írja elő.

Indokoltnak látja továbbá a Testület megfontolni a rendőrség által használt – de más szerv kezelésében lévő – adatbázisok olyan átalakítását, amelynek eredményeként maga a rendszer rögzítené az adatot lekérdező személyre és a lekérdezés céljára vonatkozó információkat. Ezáltal az adatlekérdezés valamennyi körülménye visszakereshetővé válna magából az elektronikus rendszerből, szükségtelenné téve a többszörös adatrögzítést és a külön rendszeresített, papíralapú rendőrségi nyilvántartást.

Ezen túlmenően a Testület azt is megjegyezte, hogy bár az adattárakból való lekérdezések nyilvántartását valóban indokolja az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény (továbbiakban: Info tv.) 15. §-a, a jogbiztonság szempontjából megnyugtatóbb helyzet lenne, ha kifejezett törvényi rendelkezés szabályozná a rendőrség ilyen jellegű és célú adatkezelését. Az sem egyértelmű, hogy az adattárakból való lekérdezések nyilvántartásában szereplő valamennyi adatra valóban szükség van-e az Info tv. 15. §-ában foglaltak érvényesítéséhez, vagy kisebb adattartalom mellett is teljesíthetők lennének a jogszabályi kötelezettségek.

Az Info tv. 15. §-ában foglaltak ezen túlmenően teljesíthetők lennének úgy is, hogy a rendőr az igazoltatásról olyan – a nemzetközi gyakorlatban már alkalmazott és bevált – igazoltató lap másolatát adná át az intézkedéssel érintett személynek, amely rögzíti az intézkedés helyét, idejét, jogalapját és valamely, a rendőr egyedi azonosítására alkalmas adatot (pl. nevét, rendfokozatát, azonosító számát), mely esetben nem lenne szükség az igazoltatott jogaira hivatkozva az ő egyéb személyes adatait az igazoltató (RK) lapon rögzíteni. Az igazoltató lap másik oldala pedig tartalmazza a jogorvoslati lehetőségeket, valamint a jogorvoslat érvényesítéséhez igénybe vehető szervezetek elérhetőségeit.

A Testület jelzi, hogy a jelenlegi helyzet – bár az a fentiek szerint nem elsősorban a rendőrségnek felróható – összhatását tekintve a szükségesnél nagyobb számú adatrögzítést eredményez, így sérti az állampolgárok személyes adatok védelméhez való jogát.

21. A gyülekezési jog gyakorlása

A Testület már működése első évének tapasztalatai alapján is felhívta a figyelmet arra, hogy számos kérdésben pontosításra, átgondolásra szorulnak a gyülekezési jogot érintő egyes törvényi rendelkezések, a gyülekezési jog gyakorlásának jogszabályi keretei.

Az egyik legégetőbb kérdés, amelyre először a 2009. július 4-ei demonstrációk irányították rá a Testület figyelmét, hogy a közterület-foglalási engedély és a gyülekezési jog gyakorlásának konfliktusa nincs megnyugtatóan rendezve, adott

esetben egy közterület-foglalási engedély birtokában bármikor felülírható a gyülekezési jog, amint erre sor is került a vonatkozó rendőrségi jogértelmezés folytán.

Ugyancsak probléma, hogy a rendőrség nehezen tudja biztosítani a vonulások rendezvényeket, a gyülekezési jogról szóló törvény ugyanis alapvetően nem a vonulások, hanem inkább az egy körülhatárolható területen összegyűlő és onnan el nem mozduló rendezvényeket tekinti szabályozási mintának. Éppen ezért mondta ki a Testület, hogy a gyülekezési szabadság magában foglalja nemcsak a rendezvényeken való szabad részvételt, de azok helyszínének szabad elhagyását is.

A rendezvényekre való bejutáskor nem kizárt a beeresztési pontok felállítása és a személyek biztonsági szempontból történő átvizsgálása miatti alapjog-korlátozás, ugyanez azonban kifelé, a rendezvény elhagyásakor már aggályos, és a gyülekezési szabadság indokolatlan és szükségtelen korlátozásának minősül. A konkrét eseteket vizsgálva nem tartható tehát a rendőrség azon gyakorlata, hogy egy vonulások rendezvény menetét mindkét oldalról szorosan körbefogva teljesen végigkíséri, és onnan senkit nem enged kilépni a végpont előtt, még akkor sem, ha ő már nem kíván a rendezvényen részt venni, gyülekezési jogát már nem kívánja gyakorolni.

Ezt a problémakört – a spontán gyülekezésekkel együtt – a jogalkotó tudná megnyugtatóan rendezni.

22. A fokozott ellenőrzés térbeli és időbeli határaitól való jogszabályi rendelkezés hiánya

A fokozott ellenőrzés hatályos szabályozása szerint a fokozott ellenőrzés elrendelhető a rendőrhatalom teljes illetékességi területére, ugyanakkor a törvény nem ír elő szempontokat arra nézve, hogy minek alapján indokolt meghúzni a fokozott ellenőrzés területi határait. Különösen az ország egész területére, egész éven át folyamatosan elrendelt és fenntartott fokozott ellenőrzés ténye zavarja az állampolgárokat, aminek panaszokban hangot is adnak. Ezen túlmenően a főváros esetében is aggályosnak találta a Testület, hogy térben egymáshoz meglehetősen közeli rendezvények kapcsán is előfordult az, hogy az egész fővárosra fokozott ellenőrzést rendelt el az arra egyébként jogosult főkapitány. Mivel a fokozott ellenőrzés az igazoltatásra és az ahhoz kapcsolódó, nagyobb fokú jogkorlátozást jelentő intézkedésekre (például ruházat és csomag átvizsgálása) egyfajta generális felhatalmazást jelent (tehát nem kell vizsgálni az egyes konkrét rendőri intézkedések – igazoltatások és átvizsgálások – jogalapjának meglétét), a Testület jogszabály- módosítást tart szükségesnek annak érdekében, hogy ne lehessen időben és térben indokolatlanul tág módon meghatározni a fokozott ellenőrzés hatályát.

Itt említendő meg, hogy a Testület szükségesnek látja a fokozott ellenőrzés keretében intézkedő rendőrök közlései tekintetében egységes és a polgárok számára átlátható gyakorlat kialakítását (például az ilyen igazoltatásokkor a rendőrök utaljanak a fokozott ellenőrzés tényére, és annak alapját – ha az egyébként nem veszélyezteteti az intézkedés célját – jelöljék meg). Szükséges továbbá az

eligazításokon a rendőrök figyelmét a megfelelő tájékoztatás kötelezettségére felhívni.

23. A jegyzőkönyvezési kötelezettség bevezetése

A Testület 147/2008. (XII. 3.) számú állásfoglalásában kifejtettek szerint a polgárok számára biztosítani kellene azt a jogot, hogy felkérhessék az eljáró rendőrt az általa észlelt tények jegyzőkönyvi rögzítésére olyan esetekben is, amikor az adott eljárásra nem vonatkozik ezt előíró jogszabály.

A polgárok számára azt is garantálni kellene, hogy a jegyzőkönyvből kaphassanak egy példányt. A rendőrség által felvett jegyzőkönyv számos esetben megkönnyítené a polgároknak „jogaiknak és jogos érdekeiknek hatékony érvényesítését” [lásd: 46/2003. (X. 16.) AB határozat, ABH 2003, 488.], hozzájárulva a jogbiztonság elvének maradéktalan megvalósulásához.

A kérdés az Rtv. módosításával lenne megoldható, de az átmeneti időszak erre irányuló főkapitányi utasítással is áthidalható volna.

24. A rendőri felvilágosítás-kérés korlátainak tisztázása

A jelen tájékoztatóban is jelzett több ügy kapcsán felmerült a kérdés, hogy vonatkozik-e a felvilágosítás-adás kötelezettsége azokra az intézkedés alá vont személyekre, akik a felmerülő kérdésekre a válaszadást egyes eljárási jogszabályok (például Be.) alapján megtagadhatnák (például gyermekkorú hozzátartozó), illetve feltehető-e a rendőr ilyen kérdéseket ezen személyeknek, és ha igen, mire kell figyelmeztetnie az érintettet. A Testület javaslatot tesz a jogalkotónak, hogy az Rtv. 32. §-át pontosítsa, és a „ha jogszabály másként nem rendelkezik” közbevetést részletesen fejtse ki, hogy az intézkedő rendőr számára is világos és egyértelmű legyen, kiktől lehet, vagy nem lehet, és milyen tartalmú, mire vonatkozó felvilágosítást kérni, illetve pontosan milyen felsorolható esetekben van lehetőség a válaszadás megtagadására.

25. A bíróságok reformatórius jogkörének biztosítása panaszügyekben

A rendőrségi panaszeljárások tapasztalatai alapján szükségesnek mutatkozik, hogy a jogalkotó a panaszügyekben döntő bíróságoknak ne csak kasszációs, hanem reformatórius jogkört is biztosítson, mivel gyakran előfordul, hogy a világos bírói iránymutatás ellenére is ugyanazt a döntést hozzák a rendőri szervek a megismételt eljárásban, így elvileg a végtelenített eljárások sem kizártak. Arra a közigazgatási perben eljáró bíróságok nyilván nem alkalmasak, hogy a mulasztó, jogsértő rendőrökkel szemben szankciókat is alkalmazzanak (erre egyébként a jelenlegi szabályok szerint folyó panaszeljárásokban sincs lehetőség, amennyiben a rendőr eljárásának jogszerűtlensége megállapítást nyer, úgy meg kell indítani a fegyelmi vagy a büntetőeljárást, hogy valamiféle jogkövetkezmény alkalmazható legyen). Ehhez hasonlóan a bíróságok is csupán a panasz megalapozottságának megállapítására kapnának jogot, azzal, hogy a bíróságnak a panasz

megalapozottságát megállapító rendelkezése az intézkedést foganatosító rendőri szerv vezetőjének oldalán kötelezettséget keletkeztetne a szükséges intézkedések (figyelmeztetés, fegyelmi eljárás) megtételére.

26. Szolgálatba helyezés a rendőrt ért sérelem kapcsán és kizárás a rendőrségi intézkedések során

A Ket. 42. § (1) bekezdése szerint az ügy elintézésében nem vehet részt az a személy, akinek jogát vagy jogos érdekét az ügy közvetlenül érinti. Noha a rendőrség rendészeti tevékenysége a közigazgatási eljárás egy speciális ágának tekinthető, az Rtv. nem tartalmazza a kizárás intézményét, nem mondja ki, hogy nem intézkedhet az a rendőr, aki az adott ügyben valamilyen módon érintett. A rendőri tevékenység jellegénél fogva ez nem is lenne minden esetben indokolt (például egy tömegrendezvényt biztosító rendőr az őt megtámadó személlyel szemben nyilvánvalóan alkalmazhatja a rendelkezésére álló kényszerítő eszközöket), szükséges volna azonban annak átgondolása, hogy milyen módon szabályozható a kérdés, mivel nyilvánvalóan problematikus, ha a rendkívül jelentős közhatalmi jogosítványokkal (így például a legitim erőszak alkalmazásának a jogával) felruházott rendőr az elkerülhetetlenül szükségesnél tovább vesz részt egy olyan intézkedésben, amely egy őt közvetlenül érintő üggyel függ össze.

(A példánál maradva: az ártalmatlanná tett támadó előállítását és bekísérését nem célszerű a megtámadott rendőrrre bízni.) A Testület olyan megoldást lát elfogadhatónak, amelynek értelmében az életet, testi épséget, vagyonbiztonságot fenyegető veszély elhárulását követően nem vehet részt az intézkedésben az a rendőr, akit az adott ügy közvetlenül érint.

Speciális esete az érintettség miatti kizárásnak, amikor a szolgálaton kívüli rendőr az őt ért sérelem kapcsán helyezi magát szolgálatba és él speciális jogosítványával a másik féllel szemben. A 383/2010. (VIII. 4.) sz. állásfoglalás alapjául szolgáló ügyben a közlekedési baleset részesévé vált panaszosokkal szemben az a rendőr kezdeményezett intézkedést, aki a balesetnek szintén résztvevője volt. A Testület arra a kérdésre, hogy egy rendőr saját – adott esetben jogszerű – magánérdekeinek érvényesítése céljából felhasználhatja-e a rendőri minőségét és az ebből adódó többletjogosítványait, nemleges választ adott. Így ugyanis a rendőrség állományába tartozó személy mindenki máséhoz képest jelentős előnyökhöz jutna hétköznapi, a rendőri hivatás teljesítéséhez semmilyen módon nem kapcsolódó esetekben, ráadásul – mivel a rendőr magánérdeke nehezen kapcsolható ki – a visszaélés lehetősége is rendkívüli módon megnőne. A kizárásnak az Rtv-ben való szabályozása során az ilyen eseteket is érdemes figyelembe venni.

A 219/2012. (VI. 19.) sz. állásfoglalásában a Testület aggályosnak ítélte, hogy az egyik rendőrkapitányság munkatársát is érintő végrehajtási eljárásnál a kapitányság rendőrei jelen voltak és az intézkedésben részt vettek. A Testület szükségesnek tartotta leszögezni: a jövőre nézve azt tartaná indokoltnak, hogy az ilyen módon érintett kapitányságok munkatársai (halaszthatatlan intézkedések kivételével) egyáltalán ne vegyenek részt a kollégáikat érintő eljárásokban.

27. Beléptetés a rendőrségi objektumokba

A 324/2013. (XI. 13.) sz. állásfoglalás alapjául szolgáló ügyben a panaszos kifogásolta, hogy az Országos Rendőr-főkapitányság Központi Panaszirodájának bejáratánál, ahová iratismertetésre ment meghatalmazottként, egy civil ruhát viselő személy ismeretlen okból elkérte személyi igazolványát, majd az adatgyűjtés okának, céljának és jogalapjának közlése nélkül feljegyezte a panaszos okmányában szereplő adatait.

A Testület hatáskörének hiányát volt kénytelen megállapítani, tekintettel arra, hogy a beléptetést végző vagyonőr nem tartozott a rendőrség állományába. Ugyanakkor a Testület felhívta a figyelmet arra, hogy a beléptetés vonatkozásában fennálló helyzet eleve aggályos, mivel az Info tv. 5. § (1) bekezdése szerint személyes adat – így a személyazonosító okmányban szereplő személyes adat is – akkor kezelhető, ha ahhoz az érintett hozzájárul, vagy azt törvény vagy – törvény felhatalmazása alapján, az abban meghatározott körben – helyi önkormányzat rendelete elrendeli. Tekintettel arra, hogy a panaszban foglalthoz hasonló helyzetekben a hozzájárulás önkéntessége nem jön szóba (mivel közhatalmi jogosítvánnyal – a belépés megtagadásának lehetőségével – felruházott személy „igazolást” és mivel az igazolás megtagadásának eredményeként az érintett célját nem tudja megvalósítani, illetve nem tud – például az idézésre való megjelenésre irányuló – kötelezettségének eleget tenni), az ilyen jellegű adatkezelés csak törvényi rendelkezés esetén lehet jogszerű. Az Info tv. rendkívül szigorú szabálya még a törvényi felhatalmazás alapján alkotott rendeletben sem teszi lehetővé az adatkezelés előírását (kivéve az önkormányzati rendeleteket), tehát az a norma-láncolat, amely jelen esetben megalapozza az adatkezelést [az Rtv. felhatalmazása alapján alkotott 24/1997. (III. 26.) BM rendelet az állam működése, illetőleg a lakosság ellátása szempontjából kiemelten fontos létesítmények köréről, és az ehhez kapcsolódó, a Magyar Köztársaság Rendőrsége nyílt épületeibe történő be- és kiléptetés szabályairól, a belső rend és biztonság fenntartásáról szóló 48/2008. ORFK utasítás (OT 28.)], bizonyosan nem felel meg az Info tv.-ben megkövetelt feltételrendszernek. Az ORFK utasítást módosította a 20/2009. (OT 12.) ORFK utasítás, de az még így sem felel meg a Testület által megfogalmazottaknak. Állásfoglalásában utal rá a Testület, hogy a rendőrségi épületekbe való beléptetéssel kapcsolatos – a fentiekben részletesen kifejtett – szabályozási hiányossággal kapcsolatban már korábban is fel kívánta hívni mind az ORFK, mind a jogalkotó figyelmét, hogy az adatvédelmi követelményeknek csak az felel meg, ha törvény hatalmazza fel a rendőrség részéről eljáró személyeket, hogy a belépni kívánók személyes adatait megismerjék, ezért 26/2010. (I. 27.) számú állásfoglalását megküldte az illetékes miniszternek és az – akkor még működő – adatvédelmi biztosnak is. Különösen aggályosnak tartotta a Testület, hogy ennek ellenére a vonatkozó szabályozás módosítása azóta sem történt meg.

28. Szabadságában korlátozott személy (például a panaszos előállítása esetén) egészségügyi dokumentációhoz való joga

A 138/2013 (IV. 30.) számú állásfoglalásban alapjául szolgáló esetben a panaszossal szemben szabálysértés továbbfolytatása miatt testi kényszert, majd bilincset alkalmaztak, aminek során sérüléseket szenvedett el. A panaszost ezt követően előállították, a rendőrségről azonban sérülései ellátása érdekében kérésére az orvosi ügyeletre szállították. A panaszos beadványában előadta, hogy az orvosi vizsgálatról készült orvosi véleményt az őt kísérő rendőröknek adták át, ő azt nem kapta kézhez, szabadon bocsátásakor pedig kérése ellenére nem adták át neki a rendőrök, arra való hivatkozással, hogy azt az eljárás során fogják felhasználni. Az orvosi dokumentáció átadásának jelen ügyben azért is volt kiemelt jelentősége, mert a rendőrség által a Testület rendelkezésére bocsátott orvosi vélemény által is igazolt panaszosi állítás szerint az őt vizsgáló orvos mielőbbi traumatológiai vizsgálatra tett javaslatot. (A panasz elbírálása során egyébként az alapjog sérelmet a Testület nem tudta megállapítani, mivel a panaszos és az eljáró rendőrök eltérő nyilatkozatai közötti ellentmondást a bizonyítási eszközök szűkössége miatt nem tudta feloldani.)

A panasz kapcsán tehát kérdésessé vált, hogy a hatályos jogi normák alapján miként érvényesül a szabadságában korlátozott személy személyes adatok védelméhez való joga abban az esetben, ha a szabadságkorlátozás időtartama alatt orvosi vizsgálatra szorul.

Az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény (továbbiakban: Eütv.) rendelkezései megteremtik a beteg törvényen alapuló jogát egészségügyi ellátására vonatkozó adatainak megismerését illetően. A tájékoztatás formáját a törvény nem határozza meg, azonban a gyakorlatból, illetve a tájékoztatásra vonatkozó igény céljából (kórelőzmények tárolása, további vizsgálatok elvégzése stb.) adódóan a tájékoztatás nyilvánvalóan papír alapú adatközlést kíván meg.

Ugyan az előállított személyek nem tartoznak a Fogdaszabályzat hatálya alá, azonban – az előállított személyekre vonatkozó speciális szabályozás hiányában – a Testület a panaszos ügyében úgy ítélte meg, hogy e rendeletnek a szabadságukban korlátozott személyek egészségügyi adatainak kezelésére vonatkozó normáit kell analóg módon alkalmazni.

A Fogdaszabályzat 36. § (1) bekezdés f) pontja alapján a befogadást követően, fogvatartottként elkülönítve nyilván kell tartani a befogadáskor készült, valamint a fogva tartás alatt keletkezett orvosi véleményeket. E rendelkezés tehát megalapozza a rendőrség jogát és kötelezettségét arra vonatkozóan, hogy a szabadságában korlátozott személy egészségügyi ellátására vonatkozó iratokat nyilvántartsa.

A Testület fenti jogszabályok mellett szükségesnek látta az Info. tv. vonatkozó rendelkezéseinek vizsgálatát is.

Az érintett jogszabályhelyek alapján megállapítható az, hogy a szabadságában

korlátozott személynek az Eütv. 13. § alapján joga van egészségi állapotára, egészségügyi ellátására vonatkozó tájékoztatáshoz, amelynek formája a további felhasználás jellegéből adódóan jelen esetben egyértelműen papír alapú adatszolgáltatást jelent.

Amennyiben elfogadjuk a Fogdaszabályzat orvosi adatok kezelésére vonatkozó 36. §-ában foglalt rendelkezések alkalmazását az előállított személyek adatainak kezelése tekintetében is, úgy megállapítható az is, hogy a rendőrségnek is joga van ahhoz, hogy a szabadságkorlátozás alá vont személy vizsgálatáról készült orvosi véleményt megőrizze.

Fentiek alapulvételével, megállapítható viszont az is, hogy az Info. tv. rendelkezései alapján a szabadságában korlátozott személy az adatkezelés céljából érintettnek, a rendőrség pedig adatkezelőnek minősül, azaz a törvény 15. §-a alapján az érintettnek, jelen esetben tehát a panaszosnak joga volt tájékoztatást kérni egészségügyi ellátására vonatkozó adatokról nem csak az orvostól, hanem a rendőrségtől, mint adatkezelőtől is.

A Testület fenti okfejtés alapján arra a megállapításra jutott, hogy az orvosi vizsgálatra vonatkozó igazolást erre vonatkozó kérés esetén az Eütv. fent ismertetett rendelkezései alapján az orvosnak, illetőleg az Info. tv. alapján az eljáró rendőröknek ki kell adniuk a panaszos részére.

A Testület vizsgálata során arra az általános megállapításra jutott, hogy fenti rendelkezések nincsenek összhangban, illetőleg a gyakorlatban problémát vehetnek fel tekintetben, hogy a szabadságában korlátozott személyt vizsgáló orvos számára nem adnak egyértelmű iránymutatást arra vonatkozóan, hogy a papír alapú tájékoztatást (orvosi véleményt, leletet) a szabadságában korlátozott személynek, vagy az őt kísérő rendvédelmi dolgozónak adja-e át.

Fent ismertetett jogszabályi rendelkezésekből az állapítható meg, hogy ugyan az Info. tv. 5. §-a szerint az egészségi állapottal kapcsolatos adatot – mint különleges adatot – csak az érintett írásbeli hozzájárulása valamint törvény erre vonatkozó rendelkezése alapján lehetne kezelni, a Fogdaszabályzat hatálya alá eső személyek vonatkozásában rendelet szabályozza a kérdést, az előállítottak vonatkozásában pedig semmilyen jogi norma nem jogosítja fel a rendőröket az adatkezelésre. Noha a fogva tartott személyek egészségügyi adatainak kezelése indokolható alapjogi szempontból (állami kötelezettség áll fent a testi épségük, egészségük védelmére), a megfelelő szintű szabályozás hiánya súlyosan aggályos.

A Testület álláspontja szerint megnyugtató megoldásként az szolgálna, ha fenti alapjogot érintő, egymással ellentétes vagy hiányos rendelkezéseket az Info. tv. előírásainak megfelelően törvényi szinten szabályoznák, figyelemmel arra is, hogy a Fogdaszabályzat hatálya alá nem tartozó szabadságukban korlátozott személyekre jelenleg semmiféle norma nem vonatkozik.

A Testület álláspontja szerint a szabályozással érintett jogalanyok alapvető jogaira, illetve érdekeire figyelemmel megfelelő jogi szabályozásnak az minősülne, amely

az egészségi állapotra vonatkozó különleges adatok kezelésére jogosult személyek meghatározását törvényben (Rtv., Eütv.) rögzítené, illetőleg az orvosi dokumentáció megismerését mind a szabadságában korlátozott személy (beteg), mind pedig az őt kísérő rendvédelmi dolgozó számára – fentiekből következően szintén törvényi szintű szabályozással – lehetővé tenné. A Testület szerint ez utóbbi megvalósításának módja egyrészt olyan szabály törvényi szinten való rögzítése, amely az orvosi vélemények, leletek, stb. átadására vonatkozóan kötelezettséget teremt az orvos számára mindkét érintett fél vonatkozásában. A gyakorlatban felmerülő vitás helyzetek elkerülése érdekében azonban szükséges annak rögzítése is, hogy a szabadságkorlátozás ideje alatt keletkezett egészségügyi dokumentációt a szabadságában korlátozott személy (mint érintett) kérelmére az egészségi állapotra vonatkozó adatokat nyilvántartó rendőri szerv (mint adatkezelő) kiadja.

29. Hivatalos okmányok helyszíni elvételéről megfelelő igazolás kitöltése és átadása

A fentiekben már idézett *329/2013 (XI. 13.) számú állásfoglalás* kapcsán a Testület – a további jogsértések elkerülése érdekében – felhívta a rendőrség figyelmét arra, hogy haladéktalanul szükséges intézkedni annak érdekében, hogy a rendőrök országszerte vezetésre jogosító okmány/forgalmi engedély helyszíni elvételéről szóló olyan elismervény formanyomtatványt alkalmazzanak, amely a 326/2011. (XII. 28.) Korm. rendelet 96. § (5) bekezdésében előírtaknak megfelel. A hatályos jogszabályra utaló formanyomtatványt úgy kell kialakítani, hogy azon kitöltésre alkalmas, elégséges hely (kipontozott rész, külön sor) álljon rendelkezésre az elvétel okaként hivatkozott pontos jogszabályhely, illetőleg az ehhez esetleg szükséges további indokolás rögzítésére, ennek hiányában ugyanis az intézkedő rendőrök nyilvánvalóan és szükségszerűen nem tudnak eleget tenni a megfelelő tájékoztatásra nézve fennálló kötelezettségüknek, az intézkedés alá vont személy pedig nem lesz tisztában a vele szemben foganatosított intézkedés okával.

30. Az elektronikus úton előterjesztett panaszbeadványok elkészítési problémája

A Testület ügyrendje és gyakorlata szerint éveken át az II. fejezetben is ismertett eljárási rendet követett az elektronikus úton beérkezett panaszokkal kapcsolatban.

A panaszost határidő tűzésével felhívta arra, hogy elektronikus úton előterjesztett panaszát aláírásával ellátva – postai úton ismételt megküldve – erősítse meg. Bár az elektronikus úton benyújtott panasz postai úton előterjesztett változata így elvileg – az Rtv. korábban hatályos változatában rögzített 8 napos – határidőn túl érkezett a Testülethez, a rendőrség azt évekig minden esetben határidőn belül érkezett panaszként érdemben elbírálta, hiszen az elektronikus úton előterjesztett panasz a rendőri intézkedéstől számított 8 napos jogvesztő határidőn belül a Testület tudomására jutott, ennek ismeretében azt a Testület befogadta.

2013-ban új problémaként jelentkezett az ORFK gyakorlatában az elektronikus úton előterjesztett panaszok elbírálása során hozott, az eljárást – elkésztésre hivatkozva – megszüntető végzések jelentős számban történő kibocsátása.

A Testület egy ilyen konkrét panaszügy kapcsán (*FRP/563/2012/Pan.*) levélben fordult az országos rendőrfőkapitányhoz a kialakult helyzet rendezése végett. A levelében többek között hivatkozott arra, hogy az Rtv. 6/C. § (2) bekezdése szerint a Testület működésének részletes szabályait saját maga állapítja meg ügyrendjében. Az Rtv-nek a Testületet létrehozó módosításához fűzött indokolás szerint „a Testület eljárása nem formakötött, a közigazgatási hatósági eljárás szabályait nem kell rá alkalmazni”. Ebből következik, hogy a Ket. rendelkezései – sem az irányadó normaszöveg szerint, sem a mögöttes jogalkotói szándék szerint – nem alkalmazhatók a Testület eljárására, ezért az a megközelítés, amely a Ket-ben szabályozott kérelem-előterjesztési formákból indul ki a határidő-számításnál, eleve szükségszerűen téves.

A Testület emellett levelében arra is felhívta a figyelmet, hogy az Rtv. 93/A. § (7) bekezdésének azon rendelkezése, amely az országos rendőrfőkapitány számára – indokolási kötelezettség mellett – lehetővé teszi a Testület állásfoglalásától való eltérést, nyilvánvalóan az ügy érdemére vonatkozik, és nem biztosít jogalapot az ügy befogadására vonatkozó testületi döntés felülbírálatára.

Az ügyben az országos rendőrfőkapitány válaszlevelével a Testület nem értett egyet. Az országos rendőrfőkapitány levelében arra hivatkozott, hogy az Rtv. 97/A. § (7) bekezdése alapján a panaszról az országos rendőrfőkapitány közigazgatási eljárásban dönt, a Ket. 30. § értelmében pedig a hatóság a közigazgatási hatósági eljárás során köteles a joghatóság, hatáskör, illetékesség vizsgálatán túl az eljárás egyéb feltételeinek vizsgálatára is. E körben a levélben rögzítettek szerint a Testület ügyrendje alapján lefolytatott eljárása és a panasz nyomán a rendőri szervnél lefolytatott közigazgatási hatósági eljárás elkülönül.

Az országos rendőrfőkapitány rögzíti továbbá azt is, hogy a jogszabályok – általa kifejtettek szerinti – precíz végrehajtása a korábbi gyakorlat ellenében nem sérti, hanem előmozdítja a jogbiztonságot. A Testület által az Eatv. szabályaira való utalást az országos rendőrfőkapitány szintén nem tartotta elfogadhatónak, hivatkozva arra, hogy a hiteles elektronikus aláírás és dátumbélyegző hiánya olyan tartalmi hiányosság, amely akkor sem minősülne joghatás kiváltására alkalmas iratnak, ha nem elektronikus dokumentumról lenne szó. Az országos rendőrfőkapitány a fentiek mellett hivatkozik a Ket. 30. § f) pontjára is, miszerint a kérelmet el kell utasítani, ha az nyilvánvalóan nem az előterjesztésére jogosulttól származik.

Ez utóbbi hivatkozás a Testület szerint szintén az eddig követett gyakorlatot erősíti, ugyanis a kérelmet csak akkor kell elutasítani, ha az nyilvánvalóan nem az arra jogosulttól származik. A rendőrség szerint az elektronikusan benyújtott panaszokkal kapcsolatban éppen az az egyik probléma, hogy nem állapítható meg belőlük egyértelműen az előterjesztő kiléte. Ezért bizonyosan nem vonható le belőlük az a

következtetés sem, hogy az előterjesztőjük nyilvánvalóan nem az arra jogosult személy (pontosan ennek tisztázását célozta a Testület postai megerősítést kívánó gyakorlata), így nem a kötelező elutasításnak, hanem hiánypótlás kibocsátásának van helye.

Szintén nem veszi figyelembe a rendőrségi álláspont, hogy más területeken – így pl. a demonstrációk bejelentésénél – az elektronikus benyújtási forma már évek óta elfogadott, pedig ott a bejelentéssel kapcsolatos döntésre sokkal rövidebb határidők vonatkoznak.

A Testület álláspontja szerint a jogalkotónak a jelen helyzet feloldása végett rögzítenie kellene, hogy a Testület saját hatáskörben dönt a panaszok befogadhatóságának kérdésében, és ebben a tekintetben a rendőrség nem jogosult a Testület döntését felülbírálni. Hiszen amennyiben ezt a rendőrség megteszi, akkor gyakorlatilag a Testület eljárására áttételesen „ráerőlteti” a Ket. előírásainak az alkalmazását.

A Testület jelenleg is úgy ítéli meg, hogy a fenti jogalkotási javaslatok megfontolása és érvényre juttatása segítené egyrészt a rendőrséget abban, hogy intézkedéseik során szakszerűbben, jogszerűbben, az arányosság szem előtt tartásával, kulturáltan, az állampolgárok érdekében lássák el szolgálati feladataikat, másrészt a Testületet abban, hogy a célzott kibővített hatáskörrel még alaposabb vizsgálatokkal és elemző munkával, a rendőri intézkedések hiányosságainak és az esetenkénti túlkapásoknak lehető legalacsonyabb szintre csökkentésében segítse a rendőrséget annak érdekében, hogy mindennapi szolgálatukat az állampolgárok elfogadó elismerése övezzé.

Budapest, 2015. április 23.

Dr. Lukács Tamás s.k.
elnök

Dr. Kozma Ákos s.k.
elnökhelyettes, előadó testületi tag

Fráterné dr. Ferenczy Nóra s.k.
testületi tag

Dr. Cservák Csaba s.k.
testületi tag

Dr. Wildner Domonkos s.k.
testületi tag

V. Statisztikai melléklet

Statisztika a Független Rendészeti Panasztestület 2014 éves beszámolójához

1. A panaszosok alapvető jellemzői

2014-ben összesen 397 panaszos 367 panasszal fordult a Testülethez.

1.1 Lakóhely, nem, kor

2014-ben a legtöbb panaszos Budapesten (28,5%) és Pest megyében (12,1%) lakott. (1. táblázat)

1. táblázat A panaszosok lakóhely szerinti megoszlása (N, %)

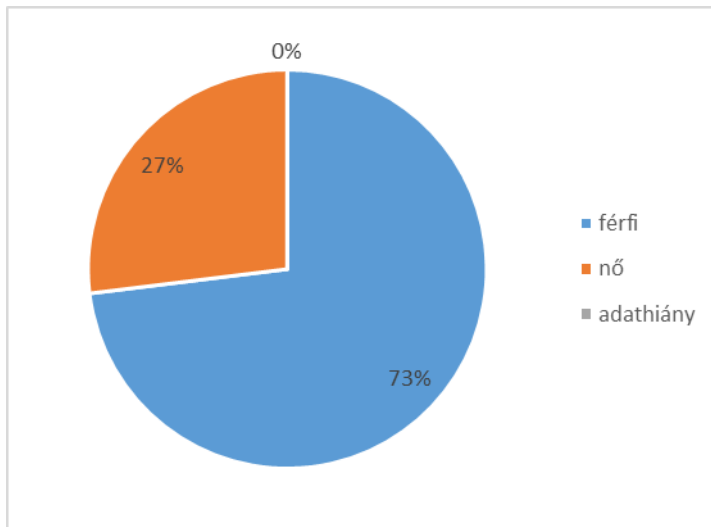
Lakóhely	N	%
Budapest	113	28,5%
Bács-Kiskun megye	5	1,3%
Baranya megye	21	5,3%
Békés megye	8	2,0%
Borsod-Abaúj-Zemplén megye	20	5,0%
Csongrád megye	3	0,8%
Fejér megye	11	2,8%
Győr-Moson-Sopron megye	12	3,0%
Hajdú-Bihar megye	23	5,8%
Heves megye	10	2,5%
Jász-Nagykun-Szolnok megye	15	3,8%
Komárom-Esztergom megye	6	1,5%
Nógrád megye	8	2,0%
Pest megye	48	12,1%
Somogy megye	9	2,3%
Szabolcs-Szatmár-Bereg megye	20	5,0%
Tolna megye	2	0,5%
Vas megye	6	1,5%
Veszprém megye	6	1,5%
Zala megye	6	1,5%
Külföld	5	1,3%
adathiány	40	10,1%
Összesen	397	100,0%

A panaszosok közel háromnegyede (73,0%) férfi, és 27,0 százalékuk nő volt. (2. táblázat)

2. táblázat A panaszosok nemek szerinti megoszlása (N, %)

Nem	N	%
férfi	290	73,0%
nő	107	27,0%
adathiány	0	0,0%
Összesen	397	100,0%

1. ábra A panaszosok nemek szerinti megoszlása (%)

1.2 Kor szerinti megoszlás

2014-ben a legfiatalabb panaszos 6, a legidősebb 88 éves volt.

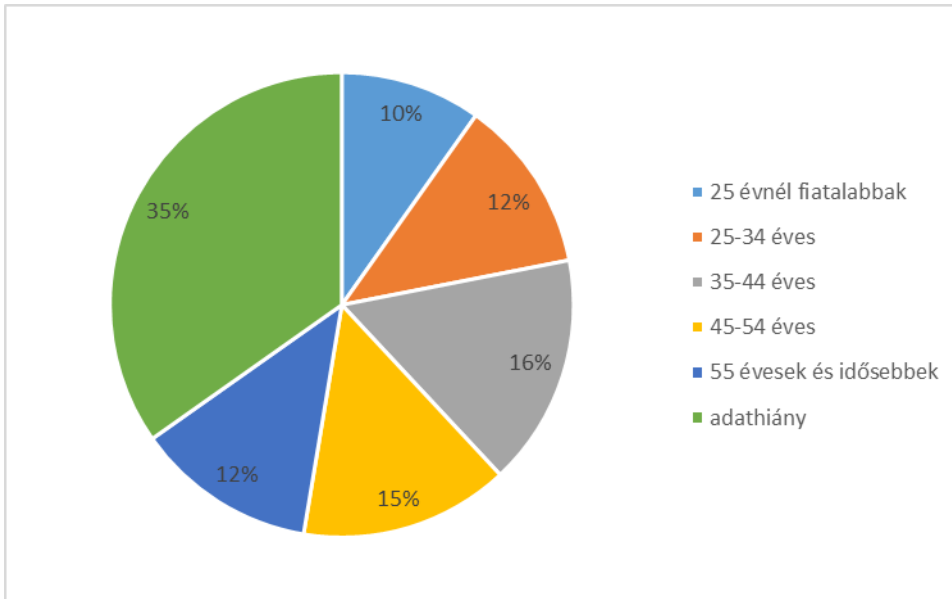
A panaszosok átlagéletkora 41,5 év volt.

A panaszosok 9,8 százalékuk 25 évnél fiatalabb volt, 12,1 százalékuk 25-34 éves, 16,1 százalékuk 35-44 éves, 14,6 százalékuk 45-54 éves, és 12,6 százalékuk 54 évnél idősebb volt. (a panaszosok egyharmadának koráról nincs információnk) (3. táblázat)

3. táblázat A panaszosok életkori csoportok szerinti megoszlása (N, %)

Korcsoport	N	%
25 évnél fiatalabbak	39	9,8%
25-34 éves	48	12,1%
35-44 éves	64	16,1%
45-54 éves	58	14,6%
55 évesek és idősebbek	50	12,6%
adathiány	138	34,8%
Összesen	397	100,0%
Átlag életkor		41,5
minimum életkor		6
maximum életkor		88

2. ábra A panaszosok életkori csoportok szerinti megoszlása (%)

1.3 Jogi képviselet

A panaszok mindössze 13,6 százalékában (N=50) rendelkezett a panaszos jogi képviselővel.

A jogi képviselővel rendelkező panaszosok 68,0 százaléka férfi, 22,0 százaléka nő volt. 5 esetben (10,0%) egy ügyhöz több panaszos is tartozott (4. táblázat).

Az életkor esetében azt láthatjuk, hogy a jogi képviselővel rendelkező panaszosok 17,5 százaléka tartozik a legfiatalabbak korcsoportjába, 24,6 százalékuk 25-34 év közötti, 24,6 százalékuk 35-44 éves, 12,3 százalékuk 45-54 éves, és 7,0 százalékuk 54 év feletti. 5 esetben (10,0 százalék) egy panaszhoz több panaszos is tartozott. (5. táblázat)

4. táblázat A jogi képviselettel rendelkezők aránya nem szerinti megoszlásban (N, %)

Nem	N	%
férfi	34	68,0%
nő	11	22,0%
csoport (több panaszos volt egy ügyben)	5	10,0%
adathiány	0	0,0%
Összesen	50	100,0%

5. táblázat A jogi képviselettel rendelkezők aránya életkori csoportok szerinti megoszlásban (N, %)

Korcsoport	N	%
25 évnél fiatalabbak	10	17,5%
25-34 éves	14	24,6%
35-44 éves	14	24,6%
45-54 éves	7	12,3%
55 évesek és idősebbek	4	7,0%
adathiány	8	14,0%
Összesen	57	100,0%
Átlag életkor	35,6	
minimum életkor	14	
maximum életkor	71	

1.4 A panasz

2014-ben összesen 367 panasz érkezett a Testülethez.

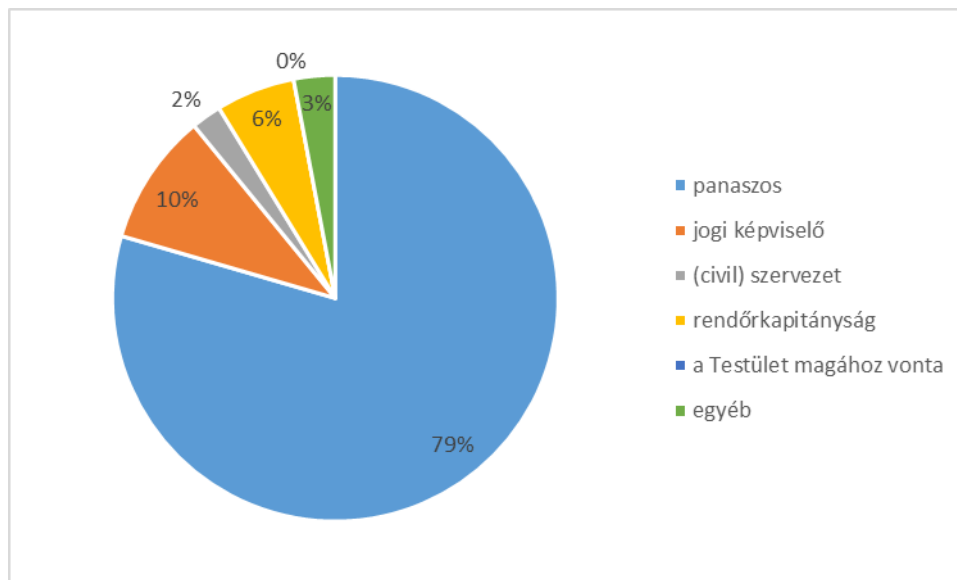
355 esetben van információ arról, hogy ki küldte a panaszt. Az estek közel 80 százalékában a panaszos, 9,6 százalékában a jogi képviselő, 5,7 százalékában rendőrkapitányság, és 2,2 százalékában valamilyen civil szervezet küldte a panaszt.

(6. táblázat, 7. táblázat)

6. táblázat A panaszok küldő szerinti megoszlása (N, %)

Küldő	N	%
panaszos	291	79,3%
jogi képviselő	35	9,5%
(civil) szervezet	8	2,2%
rendőrkapitányság	22	6,0%
a Testület magához vonta	0	0,0%
egyéb	11	3,0%
Összesen	367	100,0%

3. ábra A panaszok küldő szerinti megoszlása (%)

7. táblázat A rendőrkapitányságokról érkezett panaszok (N)

Rendőrkapitányság	N
Balatonfüredi Rendőrkapitányság	1
BRFK	2
BRFK XIII. Kerületi Rendőrkapitányság	2
Győri Rendőrkapitányság	1
Hajdú-Bihar Megyei Rendőr-főkapitányság	1
Hajdúböszörményi Rendőrkapitányság	1
Hajdúnánási Rendőrkapitányság	1
Hajdúszoboszlói Rendőrkapitányság	1
Heves Megyei Rendőr-főkapitányság	1
Jászberényi Rendőrkapitányság	1

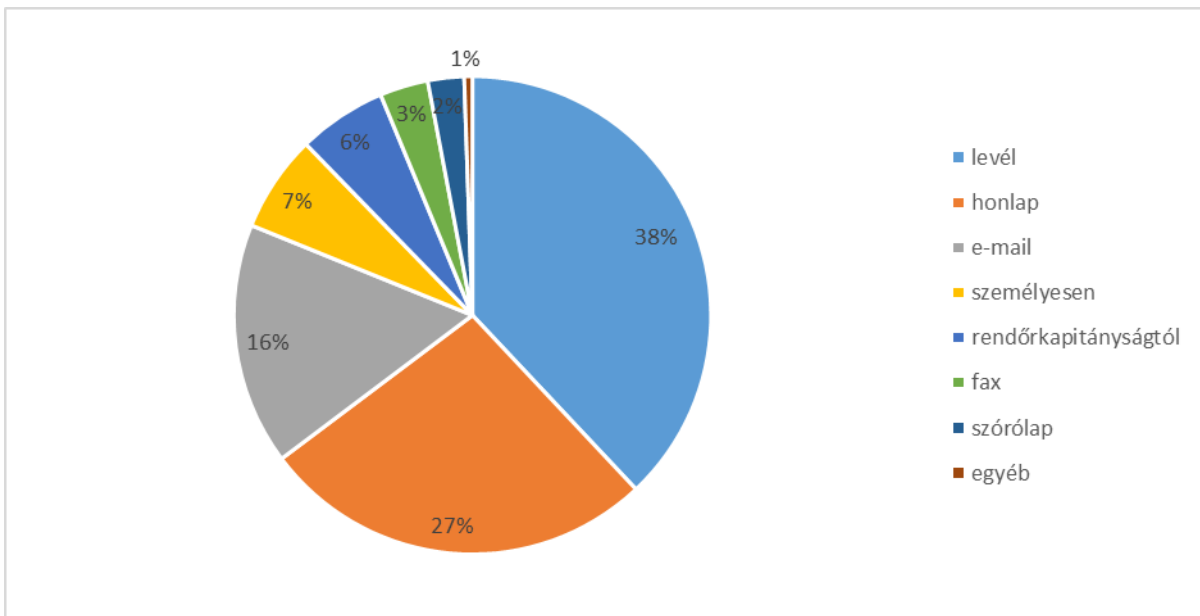
Rendőrkapitányság	N
Készenléti Rendőrség	2
Nyíregyházi Rendőrkapitányság	1
ORFK Ellenőrzési Szolgálat	3
Siófoki Rendőrkapitányság	1
Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Rendőr-főkapitányság	1
Veszprém Megyei Rendőr-főkapitányság	1
Összesen	21

A panaszok érkezésének három leggyakoribb módja a levél (38,0%), a honlapon keresztül (26,8), illetve az e-mailen keresztül (16,4) érkezés volt. (8. táblázat)

8. táblázat A panasz érkezésének módja (N, %)

Érkezés módja	N	%
levél	139	37,9%
honlap	98	26,7%
e-mail	60	16,3%
személyesen	24	6,5%
rendőrkapitányságtól	23	6,3%
fax	12	3,3%
szórólap	9	2,5%
egyéb	2	0,5%
Összesen	367	100,0%

4. ábra A panasz érkezésének módja (%)

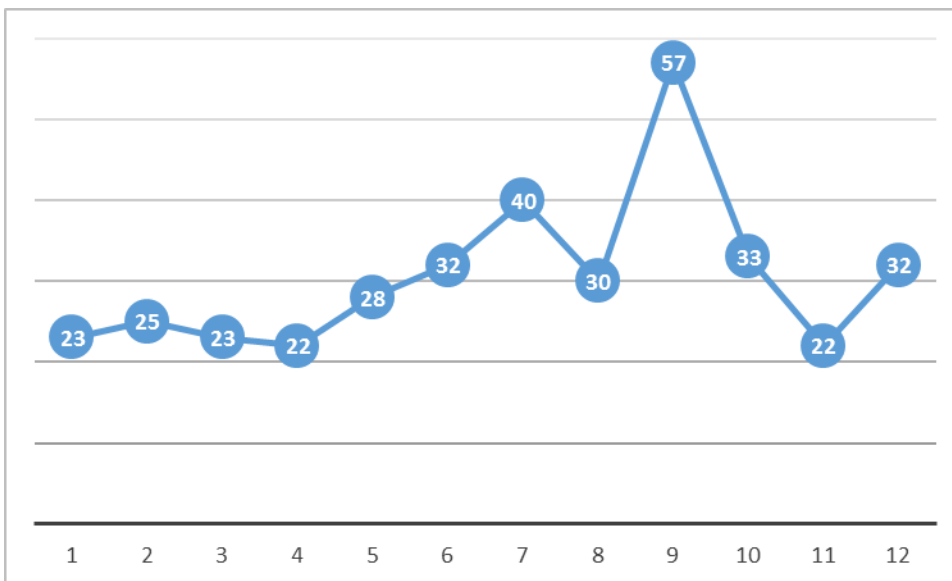
A panaszok a 2014 es évben nem egyenletesen oszlottak el. Kiemelkedő arányban a következő 3 hónapban érkeztek: az összes panasz 15,5 százaléka szeptemberben, 10,9 százalékuk júliusban, 9,0 százalékuk októberben érkezett. (

9. táblázat)

9. táblázat A panaszok érkezésének hónapok szerinti megoszlása (% , N)

Hónap	N	%
1	23	6,3%
2	25	6,8%
3	23	6,3%
4	22	6,0%
5	28	7,6%
6	32	8,7%
7	40	10,9%
8	30	8,2%
9	57	15,5%
10	33	9,0%
11	22	6,0%
12	32	8,7%
Összesen	367	100,0%

5. ábra A panaszok érkezésének hónapok szerinti megoszlása (N)

2. Alapjogok

2.1 Érintett alapjogok

2014-ben a négy leggyakrabban érintett alapjog a tisztességes eljáráshoz való jog (32,6%), az emberi méltósághoz való jog (24,7%), a személyi szabadság (17,8%), valamint a személyes adatok védelme volt. (10. táblázat)

10. táblázat Érintett alapjogok 2014-ben, az előfordulás szerinti gyakoriság sorrendjében (N, %)

Alapjog	N	%
tisztességes eljáráshoz való jog [XXIV. cikk]	189	32,6%
emberi méltósághoz való jog [II. cikk]	143	24,7%
személyi szabadság [IV. cikk]	103	17,8%
személyes adatok védelme (képmás, hangfelvétel) [VI. cikk]	55	9,5%
diszkrimináció tilalma [XV. cikk]	21	3,6%
testi-lelki egészséghez való jog (testi épség) [XX. cikk]	14	2,4%
tulajdonhoz való jog [XIII. cikk]	13	2,2%
mozgásszabadság, tart. hely szabad megválasztása, ország elhagyásához ill. hazatéréshez való jog [XXVII. cikk]	13	2,2%
magánlakás sérthetlensége [VI. cikk]	7	1,2%
jóhírnévhez való jog [VI. cikk]	6	1,0%
magán- és családi élet tiszteletben tartásához való jog [VI. cikk]	5	0,9%
személyi biztonság [IV. cikk]	3	0,5%
jogorvoslathoz való jog [XXVIII. cikk]	3	0,5%
kínzás, kegyetlen, embertelen, megalázó elbánás, büntetés (kísérlet) [III. cikk]	2	0,3%
véleménynyilvánítás szabadsága [IX. cikk]	2	0,3%
élethez való jog [II. cikk]	1	0,2%
magántitok védelme [VI. cikk]	0	0,0%
közérdekű adatok megismeréséhez, terjesztéséhez való jog [VI. cikk]	0	0,0%
gondolat-, lelkiismereti és vallásszabadság [VII. cikk]	0	0,0%
gyülekezési jog [VIII. cikk]	0	0,0%
egyesülési jog [VIII. cikk]	0	0,0%
sajtószabadság [IX. cikk]	0	0,0%
tud. és művészi alkotás szabadsága, tanszabadság [X., XI. cikk]	0	0,0%
vállalkozás szabadsága [XII. cikk]	0	0,0%
munkához való jog [XII. cikk]	0	0,0%
menedékjog [XIV. cikk]	0	0,0%
gyermekjogok [XVI. cikk]	0	0,0%
sztrájkjog [XVII. cikk]	0	0,0%
kérelem ill. panasz előterjesztéséhez való jog [XXV. cikk]	0	0,0%
védelemhez való jog (büntetőeljárásban) [XXVIII. cikk]	0	0,0%
egyéb	0	0,0%
Összesen	580	100,0%

* az összesen sor értéke meghaladja az összes panasz számát, mivel egy panasz többféle alapjogot is érinthet: 2014-ben összesen 580 alapjogot érintett a 367 beérkezett panasz.

2.2 Sértett alapjogok

2014-ben a három legtöbb esetben megsértett alapjog a tisztességes eljáráshoz való jog (32,8%), az emberi méltósághoz való jog (26,0%), valamint a személyi szabadsághoz való jog (24,0%) volt. (11. táblázat)

11. táblázat Sérült alapjogok 2014-ben, az előfordulás szerinti gyakoriság sorrendjében (N, %)

Alapjog	N	%
tisztességes eljáráshoz való jog [XXIV. cikk]	63	32,8%
emberi méltósághoz való jog [II. cikk]	50	26,0%
személyi szabadság [IV. cikk]	46	24,0%
mozgásszabadság, tart. hely szabad megválasztása, ország elhagyásához ill. hazatéréshez való jog [XXVII. cikk]	9	4,7%
tulajdonhoz való jog [XIII. cikk]	6	3,1%
személyes adatok védelme (képmás, hangfelvétel) [VI. cikk]	6	3,1%
testi-lelki egészséghez való jog (testi épség) [XX. cikk]	3	1,6%
személyi biztonság [IV. cikk]	2	1,0%
kínzás, kegyetlen, embertelen, megalázó elbánás, büntetés (kísérlet) [III. cikk]	1	0,5%
jó hírnévhez való jog [VI. cikk]	1	0,5%
magánlakás sérthetlensége [VI. cikk]	1	0,5%
magán- és családi élet tisztelőben tartásához való jog [VI. cikk]	1	0,5%
véleménynyilvánítás szabadsága [IX. cikk]	1	0,5%
diszkrimináció tilalma [XV. cikk]	1	0,5%
jogorvoslathoz való jog [XXVIII. cikk]	1	0,5%
élethez való jog [II. cikk]	0	0,0%
magántitok védelme [VI. cikk]	0	0,0%
közérdekű adatok megismeréséhez, terjesztéséhez való jog [VI. cikk]	0	0,0%
gondolat-, lelkiismereti és vallásszabadság [VII. cikk]	0	0,0%
gyülekezési jog [VIII. cikk]	0	0,0%
egyesülési jog [VIII. cikk]	0	0,0%
sajtószabadság [IX. cikk]	0	0,0%
tud. és művészi alkotás szabadsága, tanszabadság [X., XI. cikk]	0	0,0%
vállalkozás szabadsága [XII. cikk]	0	0,0%
munkához való jog [XII. cikk]	0	0,0%
menedékjog [XIV. cikk]	0	0,0%
gyermekjogok [XVI. cikk]	0	0,0%
sztrájkjog [XVII. cikk]	0	0,0%
kérelem ill. panasz előterjesztéséhez való jog [XXV. cikk]	0	0,0%
védelemhez való jog (büntetőeljárásban) [XXVIII. cikk]	0	0,0%
egyéb	0	0,0%
Összesen	192	100,0%

* egy panasz többféle alapjogot is érinthet

3. Intézkedések

3.1 Az intézkedés helye

A legtöbb panasz esetében (34,7%) az intézkedés helye Budapest volt. (12. táblázat)

12. táblázat A panaszok megoszlása az intézkedés helye szerint (N, %)

Az intézkedés helye	N	%
Budapest	76	34,7%
Bács-Kiskun megye	3	1,4%
Baranya megye	16	7,3%
Békés megye	6	2,7%
Borsod-Abaúj-Zemplén megye	13	5,9%
Csongrád megye	3	1,4%
Fejér megye	9	4,1%
Győr-Moson-Sopron megye	3	1,4%
Hajdú-Bihar megye	12	5,5%
Heves megye	10	4,6%
Jász-Nagykun-Szolnok megye	6	2,7%
Komárom-Esztergom megye	4	1,8%
Pest megye	16	7,3%
Somogy megye	10	4,6%
Szabolcs-Szatmár-Bereg megye	17	7,8%
Vas megye	5	2,3%
Veszprém megye	7	3,2%
Zala megye	3	1,4%
Összesen	219	100,0%

Az intézkedések 36,5 százaléka a fővárosban, 19,6 százaléka megyei jogú, 24,2 százaléka egyéb városban és 14,2 százaléka községekben történt. (13. táblázat)

13. táblázat Milyen településtípuson történt az intézkedés? (N, %)

Település jellege	N	%
főváros	80	36,5%
megyei jogú város	43	19,6%
város	53	24,2%
község	31	14,2%
egyéb	12	5,5%
Összesen	219	100,0%

3.2 Panaszolt intézkedések

14. táblázat A panaszolt rendőri intézkedések, mulasztások (N, %)

Panaszolt intézkedés	N	%
intézkedési kötelezettség a tv. rendelkezéseinek megfelelően [Rtv. 13. §]	148	12,6%
védelemnyújtás, felvilágosítás- és segítségadás, ember jogainak védelme; együttműködés; pártbefolyástól mentesség [Rtv. 2. §]	125	10,6%
arányosság követelménye [Rtv. 15. §]	96	8,2%
igazoltatás [Rtv. 29. §]	84	7,1%
bilincs [Rtv. 48. §]	59	5,0%
segítségnyújtási kötelezettség [Rtv. 24. §]	58	4,9%
testi kényszer [Rtv. 47. §]	51	4,3%
kényszerítő eszközök alkalmazásának követelménye (tv.-i feltételek, arányosság, ellenszegülés megtöréséig / intézkedés eredményességéig) [Rtv. 16. § (1)–(3)]	49	4,2%
előállítás bcs. gyanúja miatt [Rtv. 33. § (2)]	48	4,1%
a rendőr közli az intézkedés tényét, célját [Rtv. 20. § (2)]	44	3,7%
közlekedésrendészeti intézkedés keretében közúti ellenőrzés [Rtv. 44–45. §]	39	3,3%
rendőr szabályosan igazolja magát [Rtv. 20. § (1), (3)–(4)]	35	3,0%
sérülésokozás kerülése (hozzátartozó értesítése) [Rtv. 17. § (2)]	33	2,8%
fogvatartott hozzátartozójának értesítése [Rtv. 18. §]	29	2,5%
előállítás egyéb [Rtv. 33. § (2)–(5)]	26	2,2%
előállítás szabálysértés elkövetése miatt [Rtv. 33. § (2)]	24	2,0%
intézkedési kötelezettség részrehajlás nélkül [Rtv. 13. §]	22	1,9%
előállítás személyazonosság igazolásának elmaradása miatt [Rtv. 33. § (2)]	20	1,7%
fogvatartott jogainak tiszteletben tartása [Rtv. 18. §]	19	1,6%
elfogás tettenérés esetén [Rtv. 33. § (1)]	16	1,4%
a rendőr tájékoztatást nyújt a panasztétel lehetőségéről [Rtv. 20. § (2)]	15	1,3%
kínzás, kényszervallatás, kegyetlen, embertelen, megalázó bánásmód tilalma [Rtv. 16. § (4)]	13	1,1%
intézkedés magánlakásban és közterületnek nem minősülő egyéb helyen [Rtv. 39–40. §]	13	1,1%
orvosi ellátás [Rtv. 17. § (2)]	12	1,0%
intézkedés alapjául szolgáló cselekményben vétlen károsult kártalanítása [Rtv. 13. § (3)]	11	0,9%
fokozott ellenőrzés [Rtv. 30–31. §]	11	0,9%
biztonsági intézkedés [Rtv. 37. §]	11	0,9%
közös szabályok (előzetes figyelmeztetés, terhes nővel és gyermekkorúval szembeni tilalmak, helyettesítő eszköz szabályai, előjárónak jelentéstételi kötelezettség [Rtv. 61–62. §]	10	0,9%
ruházat, csomag és jármű átvizsgálása [Rtv. 30–31. §]	7	0,6%
szolg. feladatok tv.-es teljesítése, előjáró utasításainak engedelmeskedés, közbiztonság, közrend védelme (élete kockáztatásával is) [Rtv. 11. § (1)]	5	0,4%
felvilágosítás kérés [Rtv. 32. §]	5	0,4%

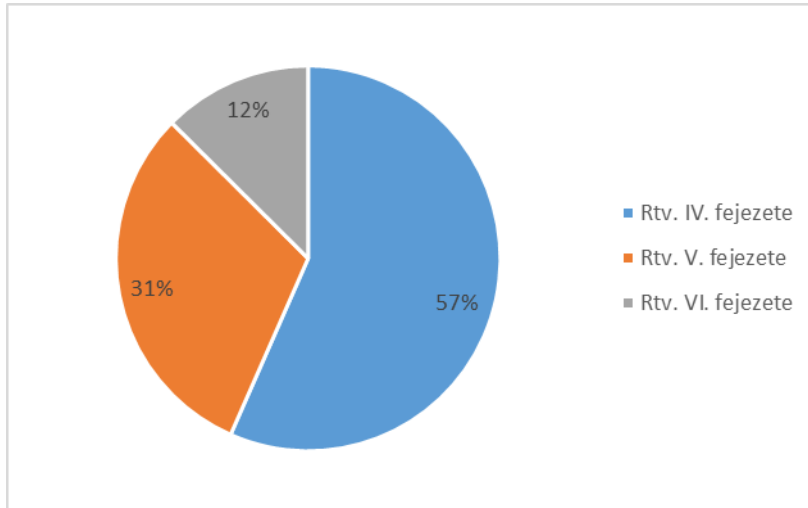
Panaszolt intézkedés	N	%
vegyi eszköz, elektromos sokkoló eszköz, rendőrbot, kardlap, ill. más eszköz alkalmazása [Rtv. 49. §]	5	0,4%
fegyverviselési jog [Rtv. 22. §]	4	0,3%
elfogás egyéb esetben [Rtv. 33. § (1)]	4	0,3%
képfelvétel, hangfelvétel, kép- és hangfelvétel készítése, megsemmisítése [Rtv. 42–42/A. §]	4	0,3%
közlekedésrendészeti intézkedés keretében mintavétel [Rtv. 44–45. §]	4	0,3%
elővezetés [Rtv. 34. §]	3	0,3%
lőfegyverhasználat [Rtv. 52–56. §]	3	0,3%
segítség és eszközök igénybevétele [Rtv. 26. §]	2	0,2%
adatrögzítés az igazoltatás során [Rtv. 29. § (3)]	2	0,2%
személy- és létesítménybiztosítási intézkedés [Rtv. 46. §]	2	0,2%
csapaterő [Rtv. 58. §]	2	0,2%
helyszín biztosítása [Rtv. 43. §]	1	0,1%
tömegosztatás során felszólítás [Rtv. 59–60. §]	1	0,1%
tömegosztatás [Rtv. 59–60. §]	1	0,1%
belső szervezet és működés során egyéni felelősség mindenkor megállapítható legyen [Rtv. 11. § (2)]	0	0,0%
veszélyhelyzet elhárításában közreműködés [Rtv. 14. §]	0	0,0%
titoktartási kötelezettség [Rtv. 21. §]	0	0,0%
idegenrendészeti intézkedés [Rtv. 35. §]	0	0,0%
határforgalom-ellenőrzés [Rtv. 35/A. §]	0	0,0%
közbiztonsági őrizet [Rtv. 38. §]	0	0,0%
műszeres ellenőrzés [Rtv. 41. §]	0	0,0%
közlekedésrendészeti intézkedés keretében okmányok elvétele [Rtv. 44–45. §]	0	0,0%
közlekedésrendészeti intézkedés keretében egyéb intézkedés [Rtv. 44–45. §]	0	0,0%
személyi védelemmel, illetve Védelmi Programmal kapcs. intézkedés [Rtv. 46/A. §]	0	0,0%
szolgálati kutya alkalmazása [Rtv. 50. §]	0	0,0%
útzár, megállásra kényszerítés [Rtv. 51. §]	0	0,0%
lőfegyver használata tömegben lévő személlyel szemben [Rtv. 57. §]	0	0,0%
külföldi szerv határrendészeti feladatokat ellátó tagjára vonatkozó rendelkezések [Rtv. 62/A. §]	0	0,0%
intézkedés elmulasztása (kiírni) [Rtv. 29.–46. §]	0	0,0%
kizárólag a Szolgálati Szabályzatban foglalt rendelkezés	0	0,0%
egyéb	0	0,0%
Összesen	1176	100,0%

* Mivel egy panaszhoz több rendőri intézkedés is tartozhat, ezért az összes elemszám magasabb lehet, mint a panaszok száma

15. táblázat Az intézkedések Rtv. fejezetei szerinti megoszlása (N, %)

Panaszolt intézkedés	N	%
Rtv. IV. fejezete	595	56,6%
Rtv. V. fejezete	324	30,8%
Rtv. VI. fejezete	132	12,6%
Összesen	1051	100,0%

6. ábra Az intézkedések Rtv. fejezetei szerinti megoszlása (%)

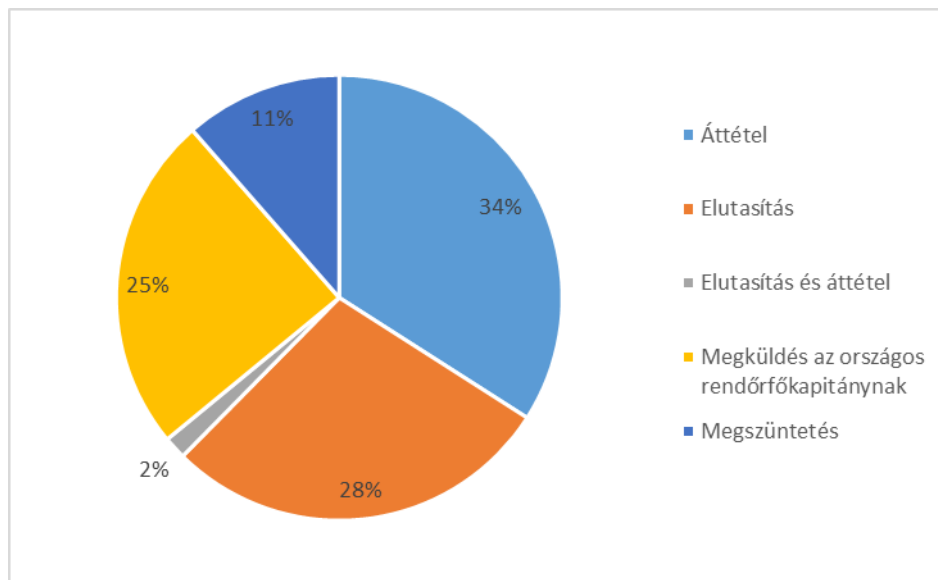
4. Az ügy sorsa

Az érdemi vizsgálatot igénylő ügyek (áttétel, megküldés ORFK-ra és megszüntetés) együttes aránya az összes ügghöz képest 70,0 százalék volt. Az érdemi vizsgálatot nem igénylő ügyek (elutasítás, elutasítás és áttétel) aránya az összes ügghöz képest pedig 29,9 százalék volt. (16. táblázat)

16. táblázat Az ügy sorsának megoszlása (N, %)

Az ügy sorsa	N	%
Áttétel	125	34,1%
Elutasítás	104	28,3%
Elutasítás és áttétel	6	1,6%
Megküldés az országos rendőrfőkapitánynak	90	24,5%
Megszüntetés	42	11,4%
Összesen	367	100,0%

7. ábra Az ügy sorsának megoszlása (%)

17. táblázat A megszüntetési okok megoszlása (N, %)

A megszüntetés oka	N	%
a panaszt felhívta a Testület, hogy egészítse ki a panaszát, de ő ennek nem tett eleget, és a rendelkezésre álló adatok alapján nem lehet dönteni	7	16,7%
nincs vagy csekély fokú az alapjogsérelem, és a panaszos tiltakozott az áttétel ellen	16	38,1%
panaszt visszavonták	18	42,9%
egyéb	1	2,4%
Összesen	42	100,0%

18. táblázat Az elutasítási okok megoszlása (N, %)

Az elutasítás oka	N	%
a panasz elkésett	15	13,3%
a Testületnek nincs hatásköre	44	38,9%
panasz nem jogosulttól származik	5	4,4%
kiderül, hogy már jogerősen lezárták a panaszeljárást	1	0,9%
a panaszos a Testület felhívása ellenére beadványát aláírásával nem erősítette meg	45	39,8%
egyéb	3	2,7%
Összesen	113	100,0%

* Egy elutasításhoz több ok is tartozhat, ezért az elutasítási okok száma nagyobb lehet, mint az elutasított ügyek száma.

19. táblázat Az áttételi okok megoszlása (N, %)

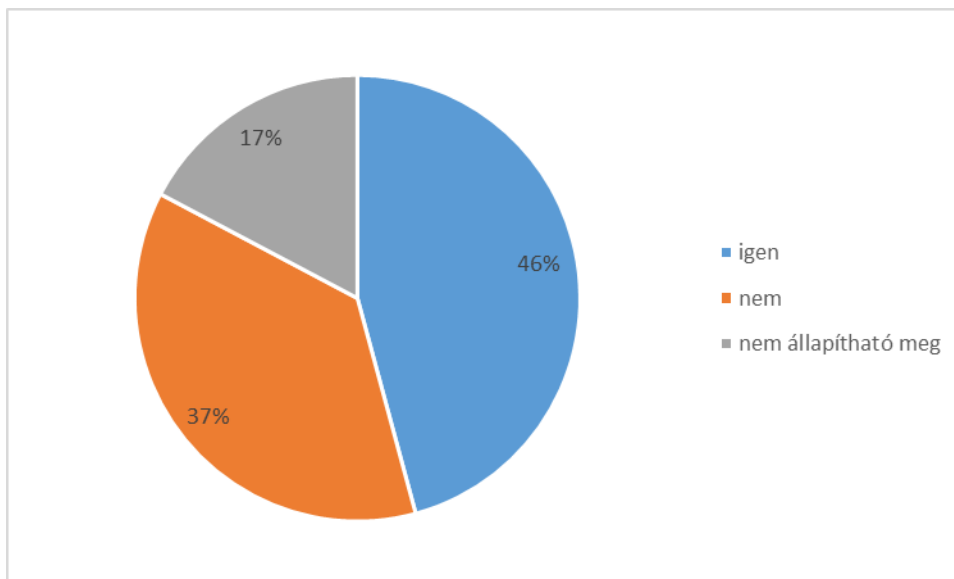
Az áttétel oka	N	%
nem történt alapjogsérelem	93	50,3%
nem állapítható meg	68	36,8%
csekély fokú alapjogsérelem	23	12,4%
egyéb	1	0,5%
Összesen	185	100,0%

* Egy áttételhez több ok is tartozhat, ezért az okok száma nagyobb lehet, mint az áttétellel végződött ügyek száma.

5. Alapjogsértés

A rögzített esetek 45,8 százalékában történt alapjogsértés, 36,9 százalékában nem történt alapjogsértés, továbbá az esetek 17,3 százalékában nem állapítható meg. (20. táblázat)

8. ábra Történt-e alapjogsértés? (%)

20. táblázat Alapjogsértés (N, %)

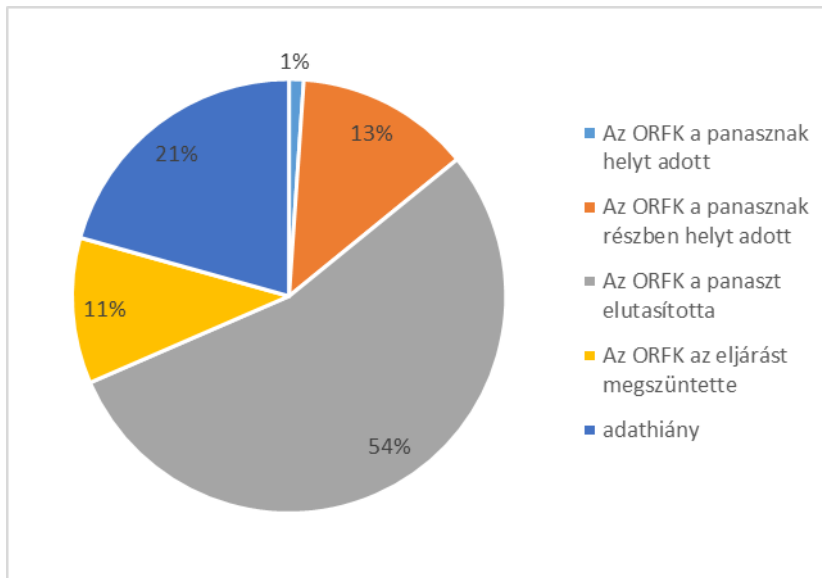
Történt-e alapjogsértés	N	%
igen	114	45,8%
csekély	23	9,2%
súlyos	91	36,5%
nem	92	36,9%
nem állapítható meg	43	17,3%
Összesen	249	100,0%

* egy panasz többféle alapjogot is érinthet

21. táblázat Az ORFK-ra küldött ügyek sorsának megoszlása (N, %)

Az ORFK-ra küldött ügyek sorsa	N	%
Az ORFK a panasznak helyt adott	1	1,1%
Az ORFK a panasznak részben helyt adott	12	13,2%
Az ORFK a panaszt elutasította	49	53,8%
Az ORFK az eljárást megszüntette	10	11,0%
adathiány	19	20,9%
Végösszeg	91	100,0%

9. ábra Az ORFK-ra küldött ügyek sorsának megoszlása (%)

6. Különvélemény és párhuzamos indoklás

Különvélemény egyetlen esetben volt, szerzője Dr. Kádár András Kristóf volt. Párhuzamos indoklás egyetlen esetben sem volt.

7. Sértett alapjogok

22. táblázat Sértett alapjogok gyakorisága, és megoszlása a sérülés foka szerint (N)

Alapjog	Csekély alapjogsértés	Súlyos alapjogsértés	Összesen
élethez való jog [II. cikk]	0	0	0
emberi méltósághoz való jog [II.cikk]	1	49	50
kínzás, kegyetlen, embertelen, megalázó elbánás, büntetés (kísérlet) [III. cikk]	0	1	1
személyi szabadság [IV. cikk]	1	45	46
személyi biztonság [IV. cikk]	1	1	2
tulajdonhoz való jog [XIII. cikk]	1	5	6
jó hírnévhez való jog [VI. cikk]	1	0	1
magánlakás sérthetlensége [VI. cikk]	0	1	1
magántitok védelme [VI. cikk]	0	0	0
személyes adatok védelme (képmás, hangfelvétel) [VI. cikk]	2	4	6
közérdekű adatok megismeréséhez, terjesztéséhez való jog [VI. cikk]	0	0	0
magán- és családi élet tiszteletben tartásához való jog [VI. cikk]	0	1	1
gondolat-, lelkiismereti és vallásszabadság [VII. cikk]	0	0	0
gyülekezési jog [VIII. cikk]	0	0	0
egyesülési jog [VIII. cikk]	0	0	0
véleménynyilvánítás szabadsága [IX. cikk]	0	1	1
sajtószabadság [IX. cikk]	0	0	0
tud. és művészi alkotás szabadsága, tanszabadság [X., XI. cikk]	0	0	0
vállalkozás szabadsága [XII. cikk]	0	0	0
munkához való jog [XII. cikk]	0	0	0
menedékjog [XIV. cikk]	0	0	0
diszkrimináció tilalma [XV. cikk]	0	1	1
gyermekjogok [XVI. cikk]	0	0	0
sztrájkjog [XVII. cikk]	0	0	0
testi-lelki egészséghez való jog (testi épség) [XX. cikk]	0	3	3
tisztességes eljáráshoz való jog [XXIV. cikk]	19	44	63
kérelem ill. panasz előterjesztéséhez való jog [XXV. cikk]	0	0	0
mozgásszabadság, tart. hely szabad megválasztása, ország elhagyásához ill. hazatéréshez való jog [XXVII. cikk]	0	9	9
védelemhez való jog (büntetőeljárásban) [XXVIII. cikk]	0	0	0
jogorvoslathoz való jog [XXVIII. cikk]	1	0	1
egyéb	0	0	0
Összesen	27	165	192

2014-ben összesen 89 esetben történt súlyos alapjogsértés.

23. táblázat

HA súlyos alapjogsértés történt, panaszolt intézkedések, és azok százalékos megoszlása (N, %)

Panaszolt intézkedés	N	%
védelemnyújtás, felvilágosítás- és segítségadás, ember jogainak védelme; együttműködés; pártbefolyástól mentesség [Rtv. 2. §]	54	8,8%
szolg. feladatok tv.-es teljesítése, előljáró utasításainak engedelmeskedés, közbiztonság, közrend védelme (élete kockáztatásával is) [Rtv. 11. § (1)]	1	0,2%
belső szervezet és működés során egyéni felelősség mindenkor megállapítható legyen [Rtv. 11. § (2)]	0	0,0%
intézkedési kötelezettség a tv. rendelkezéseinek megfelelően [Rtv. 13. §]	67	10,9%
intézkedési kötelezettség részrehajlás nélkül [Rtv. 13. §]	10	1,6%
intézkedés alapjául szolgáló cselekményben vétlen károsult kártalanítása [Rtv. 13. § (3)]	8	1,3%
veszélyhelyzet elhárításában közreműködés [Rtv. 14. §]	0	0,0%
arányosság követelménye [Rtv. 15. §]	52	8,4%
kényszerítő eszközök alkalmazásának követelménye (tv.-i feltételek, arányosság, ellenszegülés megtöréséig / intézkedés eredményességéig) [Rtv. 16. § (1)–(3)]	33	5,3%
kínzás, kényszervallatás, kegyetlen, embertelen, megalázó bánásmód tilalma [Rtv. 16. § (4)]	9	1,5%
sérülésokozás kerülése (hozzátartozó értesítése) [Rtv. 17. § (2)]	16	2,6%
orvosi ellátás [Rtv. 17. § (2)]	7	1,1%
fogvatartott hozzátartozójának értesítése [Rtv. 18. §]	20	3,2%
fogvatartott jogainak tiszteletben tartása [Rtv. 18. §]	11	1,8%
rendőr szabályosan igazolja magát [Rtv. 20. § (1), (3)–(4)]	15	2,4%
a rendőr közli az intézkedés tényét, célját [Rtv. 20. § (2)]	20	3,2%
a rendőr tájékoztatást nyújt a panasztétel lehetőségéről [Rtv. 20. § (2)]	7	1,1%
titoktartási kötelezettség [Rtv. 21. §]	0	0,0%
fegyverviselési jog [Rtv. 22. §]	3	0,5%
segítségnyújtási kötelezettség [Rtv. 24. §]	30	4,9%
segítség és eszközök igénybevétele [Rtv. 26. §]	1	0,2%
igazoltatás [Rtv. 29. §]	41	6,6%
adatrögzítés az igazoltatás során [Rtv. 29. § (3)]	1	0,2%
fokozott ellenőrzés [Rtv. 30–31. §]	6	1,0%
ruházat, csomag és jármű átvizsgálása [Rtv. 30–31. §]	5	0,8%
felvilágosítás kérés [Rtv. 32. §]	4	0,6%
elfogás tettenérés esetén [Rtv. 33. § (1)]	13	2,1%
elfogás egyéb esetben [Rtv. 33. § (1)]	2	0,3%
előállítás személyazonosság igazolásának elmaradása miatt [Rtv. 33. § (2)]	14	2,3%
előállítás bcs. gyanúja miatt [Rtv. 33. § (2)]	28	4,5%
előállítás szabálysértés elkövetése miatt [Rtv. 33. § (2)]	15	2,4%
előállítás egyéb [Rtv. 33. § (2)–(5)]	13	2,1%
elővezetés [Rtv. 34. §]	0	0,0%
idegenrendészeti intézkedés [Rtv. 35. §]	0	0,0%
határforgalom-ellenőrzés [Rtv. 35/A. §]	0	0,0%
biztonsági intézkedés [Rtv. 37. §]	3	0,5%

Panaszolt intézkedés	N	%
közbiztonsági őrizet [Rtv. 38. §]	0	0,0%
intézkedés magánlakásban és közterületnek nem minősülő egyéb helyen [Rtv. 39–40. §]	5	0,8%
műszeres ellenőrzés [Rtv. 41. §]	0	0,0%
képfelvétel, hangfelvétel, kép- és hangfelvétel készítése, megsemmisítése [Rtv. 42–42/A. §]	0	0,0%
helyszín biztosítása [Rtv. 43. §]	0	0,0%
közlekedésrendészeti intézkedés keretében közúti ellenőrzés [Rtv. 44–45. §]	10	1,6%
közlekedésrendészeti intézkedés keretében mintavétel [Rtv. 44–45. §]	2	0,3%
közlekedésrendészeti intézkedés keretében okmányok elvétele [Rtv. 44–45. §]	0	0,0%
közlekedésrendészeti intézkedés keretében egyéb intézkedés [Rtv. 44–45. §]	0	0,0%
személy- és létesítménybiztosítási intézkedés [Rtv. 46. §]	1	0,2%
személyi védelemmel, illetve Védelmi Programmal kapcs. intézkedés [Rtv. 46/A. §]	0	0,0%
testi kényszer [Rtv. 47. §]	35	5,7%
bilincs [Rtv. 48. §]	46	7,5%
vegyi eszköz, elektromos sokkoló eszköz, rendőrbot, kardlap, ill. más eszköz alkalmazása [Rtv. 49. §]	0	0,0%
szolgálati kutya alkalmazása [Rtv. 50. §]	0	0,0%
útzár, megállásra kényszerítés [Rtv. 51. §]	0	0,0%
lőfegyverhasználat [Rtv. 52–56. §]	2	0,3%
lőfegyver használata tömegben lévő személlyel szemben [Rtv. 57. §]	0	0,0%
csapaterő [Rtv. 58. §]	0	0,0%
tömegoszlatás során felszólítás [Rtv. 59–60. §]	0	0,0%
tömegoszlatás [Rtv. 59–60. §]	0	0,0%
közös szabályok (előzetes figyelmeztetés, terhes nővel és gyermekkorúval szembeni tilalmak, helyettesítő eszköz szabályai, előljárónak jelentéstételi kötelezettség [Rtv. 61–62. §]	7	1,1%
külföldi szerv határrendészeti feladatokat ellátó tagjára vonatkozó rendelkezések [Rtv. 62/A. §]	0	0,0%
intézkedés elmulasztása (kiírni) [Rtv. 29.–46. §]	0	0,0%
kizárólag a Szolgálati Szabályzatban foglalt rendelkezés	0	0,0%
egyéb	0	0,0%
Összesen	617	100,0%

* Mivel egy panaszhoz több panaszolt intézkedés is tartozhat, ezért az összes elemszám magasabb lehet, mint a panaszok száma

8. Táblázatok jegyzéke

1. táblázat A panaszosok lakóhely szerinti megoszlása (N, %)	84
2. táblázat A panaszosok nemek szerinti megoszlása (N, %)	84
3. táblázat A panaszosok életkori csoportok szerinti megoszlása (N, %)	85
4. táblázat A jogi képvisellel rendelkezők aránya nem szerinti megoszlásban (N, %)	86
5. táblázat A jogi képvisellel rendelkezők aránya életkori csoportok szerinti megoszlásban (N, %)	86
6. táblázat A panaszok küldő szerinti megoszlása (N, %)	87
7. táblázat A rendőrkapitányságokról érkezett panaszok (N)	87
8. táblázat A panasz érkezésének módja (N, %)	88
9. táblázat A panaszok érkezésének hónapok szerinti megoszlása (% , N)	90
10. táblázat Érintett alapjogok 2014-ben, az előfordulás szerinti gyakoriság sorrendjében (N, %)	91
11. táblázat Sérült alapjogok 2014-ben, az előfordulás szerinti gyakoriság sorrendjében (N, %)	92
12. táblázat A panaszok megoszlása az intézkedés helye szerint (N, %)	93
13. táblázat Milyen településtípuson történt az intézkedés? (N, %)	93
14. táblázat A panaszolt rendőri intézkedések, mulasztások (N, %)	94
15. táblázat Az intézkedések Rtv. fejezetei szerinti megoszlása (N, %)	96
16. táblázat Az ügy sorsának megoszlása (N, %)	97
17. táblázat A megszüntetési okok megoszlása (N, %)	97
18. táblázat Az elutasítási okok megoszlása (N, %)	98
19. táblázat Az áttételi okok megoszlása (N, %)	98
20. táblázat Alapjogsértés (N, %)	99
21. táblázat Az ORFK-ra küldött ügyek sorsának megoszlása (N, %)	99
22. táblázat Sérített alapjogok gyakorisága, és megoszlása a sérülés foka szerint (N)	100
23. táblázat HA súlyos alapjogsértés történt, panaszolt intézkedések, és azok százalékos megoszlása (N, %)	101

9. Ábrák jegyzéke

1. ábra A panaszosok nemek szerinti megoszlása (%)	85
2. ábra A panaszosok életkori csoportok szerinti megoszlása (%)	86
3. ábra A panaszok küldő szerinti megoszlása (%)	87
4. ábra A panasz érkezésének módja (%)	88
5. ábra A panaszok érkezésének hónapok szerinti megoszlása (N)	90
6. ábra Az intézkedések Rtv. fejezetei szerinti megoszlása (%)	96
7. ábra Az ügy sorsának megoszlása (%)	97
8. ábra Történt-e alapjogsértés? (%)	98
9. ábra Az ORFK-ra küldött ügyek sorsának megoszlása (%)	99